

แนวทางการพัฒนาการผลิตกำลังพลสำรอง
เพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

โดย

พลตรี คณพล บำรุงเมือง
เสนาธิการหน่วยบัญชาการรักษาดินแดน
กองทัพบก กระทรวงกลาโหม

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 63
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2563 - 2564

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง “แนวทางการพัฒนาการผลิตกำลังพลสำรอง เพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคง” ลักษณะวิชา การทหาร ของ พลตรี คณพล บำรุงเมือง เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 63 ประจำปีการศึกษาพุทธศักราช 2563 - 2564

พลโท

(วิโรจน์ เกิดแสง)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการพัฒนาการผลิตกำลังพลสำรองเพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติ
ด้านความมั่นคง

ลักษณะวิชา การทหาร

ผู้วิจัย พลตรี คณพล บำรุงเมือง **หลักสูตร** วปอ. **รุ่นที่** 63

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการผลิตกำลังพลสำรองเพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยในการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหาร ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร และเสนอแนวทางในการพัฒนาการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร เพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษาจากเอกสารในส่วนของกิจการกำลังพลสำรอง และการสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลจากสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ กรมยุทธการทหารบก หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน ศูนย์การนักศึกษาวิชาทหาร โรงเรียนรักษาดินแดน ศูนย์การนักศึกษาวิชาทหาร ครูฝึกนักศึกษาวิชาทหารสังกัดโรงเรียนรักษาดินแดน ศูนย์การนักศึกษาวิชาทหาร นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 5 และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาข้อสรุปแนวทางการพัฒนาการผลิตกำลังพลสำรองเพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหาร ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร ได้แก่ นโยบายการฝึกวิชาทหาร หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร ระยะเวลาการฝึกวิชาทหาร ครูฝึกนักศึกษาวิชาทหาร สถานที่ฝึกวิชาทหาร อาวุธยุทโธปกรณ์ และเครื่องช่วยฝึก สิทธิของผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหาร และปัจจัยด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านงบประมาณ และปัจจัยจากสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด โดยมีแนวทางการพัฒนาการผลิตกำลังพลสำรอง เพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ได้แก่ การกำหนดนโยบายการฝึกวิชาทหาร การปรับปรุงหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร การพัฒนาครูฝึกนักศึกษาวิชาทหาร การปรับปรุงพัฒนาองค์ประกอบในการฝึกวิชาทหาร และการพัฒนาแรงจูงใจในการฝึกวิชาทหาร สำหรับข้อเสนอแนะควรนำแนวคิดด้านความมั่นคง มิติด้านการทหาร มาสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่เด็กและเยาวชน การกำหนดนโยบายการผลิตกำลังพลสำรองเพื่อตอบสนองเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ การปรับปรุงหลักสูตรการฝึกวิชาทหารให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ตามห้วงเวลา การสนับสนุนงบประมาณ อาวุธยุทโธปกรณ์และเครื่องช่วยฝึกให้พอเพียงในการจัดการฝึกวิชาทหาร ให้เหมาะสมสอดคล้องกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหาร การพัฒนาแรงจูงใจในการฝึกวิชาทหาร โดยการปรับเปลี่ยนทัศนคติในการเข้ารับการฝึกวิชาทหาร ทั้งในส่วนของผู้ปกครองและผู้สมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหาร รวมทั้งการเพิ่มสิทธิของผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหาร และการกำหนดแนวทางในการรับราชการทหารของกำลังพลสำรอง หรือการรับเข้าเป็นทหารประจำการภายหลังพ้นจากการเป็นกำลังพลสำรอง

Abstract

Title Guidelines for the Development of Reserve Forces Production in response to National Security Strategy
Field Military
Name Major General Canapole Bomerungmueng **Course** NDC **Class** 63

The objectives of the study is to explore factors and issues that matter Reserve Forces production. The study also purposes guidelines for the development of Reserve Forces production in response to National Security Strategy. This study is a qualitative research done by collecting information from documentations related to Reserve Forces Affairs and interviewing informants from the Office of the National Security Council, Directorate of Operations, Territorial Defense Command, Military Student Center, Territorial Defense School, Military Student Instructors and 3rd and 5th years Military Students. The information gathered and analyzed were bringing to the guidelines for the development of Reserve Forces production in response to National Security Strategy. The result of this study found that factors and issues that matter to Reserve Forces production are involving Military training policy, Military training course, Military training period, Military Student Instructor, Military training facility, armaments and training aids, Rights of completed Military training and other factors such as budget factor and unexpected situation factor. Therefore, the guidelines for the development of Reserve Forces production in response to National Security Strategy including Military training policy formulation, Military training course improvement, Military Student Instructor development, Military training elements improvement and Military training motivation development. For recommendations, there should be adopt Security Conceptual awareness to the youth, Reserve Forces production formulation in order to meet Strategic goals, Military training motivation development by changing Military training attending attitude including increasing the rights of completed Military training and setting guidelines for Reserve Forces service.

คำนำ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง กำหนดเป้าหมายประการหนึ่ง ให้กองทัพ หน่วยงานความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง การรักษาความสงบภายในประเทศ เพื่อสร้างความสงบเรียบร้อยและสันติสุขให้เกิดขึ้นกับประเทศชาติบ้านเมือง ให้สถาบันหลักมีความมั่นคงเป็นจุดศูนย์รวมจิตใจอย่างยั่งยืน ประชาชนอยู่ดีมีสุข มีความปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สิน สังคมมีความเข้มแข็ง สามัคคีปรองดอง และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน พร้อมทั้งจะร่วมแก้ไขปัญหาของชาติ นำมาสู่การกำหนดแนวคิดด้านความมั่นคง มิติด้านการทหาร ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร เนื่องจากกำลังพลสำรองเป็นกำลังทางยุทธศาสตร์ของชาติเป็นพลังอำนาจทางทหารที่มีความสำคัญยิ่งต่อความมั่นคงของประเทศ

การพัฒนาการผลิตกำลังพลสำรองเพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อผลิตกำลังพลสำรองที่มีขีดความสามารถทัดเทียมกับกำลังประจำการ ทำให้กองทัพมีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคง เพื่อตอบสนองประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยในการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร ที่มีผลกระทบและเชื่อมโยงต่อแนวคิดความมั่นคง มิติด้านการทหาร เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร เพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

พลตรี

(คนพล บำรุงเมือง)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 63

ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากคณะอาจารย์ที่ปรึกษาเอกสารวิจัย พลโท ศุภวัช นรินทรภักดี นาวาอากาศเอก เจน คล้ายสังข์ นาวาอากาศเอก อภิชัย ศิริพันธ์ และ นาวาเอกหญิง เต๋นสุรางค์ ภิรมย์สวัสดิ์ ร.น. ที่กรุณาให้คำปรึกษา ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่องานวิจัย ตลอดจนตรวจสอบเอกสารวิจัย ปรับปรุง แก้ไข จนเอกสารวิจัยฉบับนี้สำเร็จด้วยดี

ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลประกอบการวิจัยจากสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, กรมยุทธการทหารบก, หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน, ศูนย์การนักศึกษาวิชาทหาร, โรงเรียนรักษาดินแดน ศูนย์การนักศึกษาวิชาทหาร, ครูฝึกนักศึกษาวิชาทหารสังกัดโรงเรียนรักษาดินแดน ศูนย์การนักศึกษาวิชาทหาร และนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 3 และ ชั้นปีที่ 5 ทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือและให้ข้อมูลสำคัญในการตอบแบบสัมภาษณ์

ขอกราบขอบพระคุณ พลโท ปราการ ปทะวานิช ผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการรักษาดินแดน ที่ได้กรุณาสับสนุนการศึกษาของผู้วิจัย และเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการรับฟังการแถลงเอกสารวิจัย โดยได้เสนอข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย เพื่อให้ผู้วิจัยนำความคิดเห็นหรือข้อมูลเหล่านั้นไปพิจารณาปรับปรุงเอกสารวิจัยให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ท้ายสุดนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่คอยส่งเสริมและสนับสนุนแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด ประโยชน์ใดที่พึงมีจากการศึกษาครั้งนี้ขอมอบให้เป็นประโยชน์ในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง และขอมอบแด่ผู้มีพระคุณทุกท่าน

พลตรี

(คณพล บำรุงเมือง)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 63

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
คำนำ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	2
วิธีดำเนินการวิจัย	3
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	4
คำจำกัดความ	5
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561 – 2580	8
ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง	9
นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.2562 – 2565)	9
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการความรู้	10
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ	13
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจและความต้องการ	16
การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	30
กรอบแนวคิดของการวิจัย	35
สรุป	36
บทที่ 3 การผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วย การส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร	37
พ.ร.บ.ส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร พ.ศ.2503	37
พ.ร.บ.กำลังพลสำรอง พ.ศ. 2558	38
ข้อบังคับ กท. ว่าด้วยกิจการกำลังพลสำรอง พ.ศ. 2559	40
นโยบายการปฏิบัติงานของ พล.อ. ณรงค์พันธ์ จิตต์แก้วแท้ ผบ.ทบ.	41
คำสั่ง ทบ. เรื่อง การฝึกวิชาทหาร ประจำปีการศึกษา 2564	42
ระเบียบและหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร สำหรับ นศท. ชั้นปีที่ 1-5 พ.ศ.2549	47

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา	71
ปัจจัยในการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วย	73
การส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร ที่มีผลกระทบต่อแนวคิดด้านความมั่นคง	
มิติด้านการทหาร	
สรุป	78
บทที่ 4 แนวทางการพัฒนาการผลิตกำลังพลสำรอง เพื่อตอบสนอง	79
ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง	
การฝึกวิชาทหารของต่างประเทศ	79
วิเคราะห์ เปรียบเทียบการฝึกวิชาทหารของไทยกับต่างประเทศ	83
วิเคราะห์ เปรียบเทียบกำลังพลสำรองของไทยกับต่างประเทศ	86
แนวทางการพัฒนาการผลิตกำลังพลสำรอง เพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติ	89
ด้านความมั่นคง	
สรุป	97
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	99
สรุป	99
ข้อเสนอแนะ	102
บรรณานุกรม	104
ภาคผนวก	107
ผนวก ก แบบคำถามในการสัมภาษณ์	108
ประวัติย่อผู้วิจัย	114

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2 – 1	กิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และความแตกต่าง ของแต่ละกิจกรรม	28
3 – 1	หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร สำหรับ นศท. ชั้นปีที่ 1	48
3 – 2	หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร สำหรับ นศท. ชั้นปีที่ 2	51
3 – 3	หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร สำหรับ นศท. ชั้นปีที่ 3	54
3 – 4	หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร สำหรับ นศท. ชั้นปีที่ 4 ชาย	57
3 – 5	หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร สำหรับ นศท. ชั้นปีที่ 4 หญิง	60
3 – 6	หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร สำหรับ นศท. ชั้นปีที่ 5 ชาย	63
3 – 7	หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร สำหรับ นศท. ชั้นปีที่ 5 หญิง	66
4 – 1	เปรียบเทียบการผลิตกำลังพลสำรองของไทยและต่างประเทศ	84
4 – 2	เปรียบเทียบสิทธิประโยชน์ของกำลังพลสำรองของไทยและต่างประเทศ	85

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่	
2 – 1 ทฤษฎีลำดับชั้นความต้องการของ Maslow	20
2 – 2 เปรียบเทียบระดับชั้นความต้องการระหว่างทฤษฎีของ Maslow กับ Alderfer	21
2 – 3 ทฤษฎี ERG ของ Alderfer	22

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65 บัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561 - 2580 เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทย โดยมุ่งหวังที่จะยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย เอกရာชอธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อม สามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งหนึ่งในเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง คือ กองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคง

หากเปรียบประเทศชาติดั่งร่างกายมนุษย์ กำลังประจำการอาจเปรียบดั่งมือเท้า แขนขา ส่วนกำลังพลสำรองเปรียบได้ดั่งกระดูกสันหลังของกองทัพ กำลังพลสำรองเป็นกำลังทางยุทธศาสตร์ของชาติ เป็นพลังอำนาจทางทหารที่มีความสำคัญยิ่งต่อความมั่นคงของประเทศ การที่ประเทศจะมั่นคงได้นั้นต้องประกอบด้วยปัจจัยหลายประการ และหนึ่งในปัจจัยดังกล่าว คือ การมีกองกำลังป้องกันประเทศที่เข้มแข็ง ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ กองทัพจึงเป็นองค์การสำคัญของรัฐบาล ในอันที่จะป้องกันเอกราชอธิปไตยและความมั่นคงแห่งรัฐ รวมทั้งป้องกัน พิทักษ์รักษาผลประโยชน์แห่งชาติให้มากที่สุด

กำลังพลสำรองของกองทัพ มีแหล่งที่มาของกำลังพลสำรอง ได้แก่ เป็นผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร เป็นทหารประจำการที่ลาออกจากราชการทหาร ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการทหาร เป็นทหารกองประจำการที่รับราชการครบกำหนดแล้วปลดเป็นทหารกองหนุน ตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร เป็นทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนประเภทที่ 2 ตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร และเป็นบุคคลทั่วไปที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด ซึ่งการผลิตกำลังพลสำรองโดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร เพื่อให้ได้กำลังพลสำรองที่มีขีดความสามารถทัดเทียมกับกำลังประจำการ จึงเป็นกำลังพลสำรองหลักของกองทัพ ให้มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคง

กองทัพบกได้ให้ความสำคัญกับการฝึกวิชาทหาร โดยผู้บัญชาการทหารบกได้กำหนดนโยบายการปฏิบัติงาน ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพกองทัพ การพัฒนางานด้านการฝึกศึกษา โดยปรับปรุงหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยมุ่งเน้นการเตรียมกำลังพลสำรองที่มีคุณภาพ การสร้างเยาวชนที่ดีให้กับสังคม และการยกระดับให้เป็นเครือข่ายความร่วมมือด้านความมั่นคงอันทรงคุณค่าของกองทัพ สอดรับกับการเตรียมความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงมูลเหตุและปัจจัยในการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร ที่มีผลกระทบต่อแนวคิดความมั่นคง มิติด้านการทหาร เพื่อให้กำลังพลสำรองดังกล่าว เป็นกำลังพลสำรองที่มีคุณภาพ ให้มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคง ตั้งแต่ในยามปกติ จนถึงเมื่อมีสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความจำเป็นในการใช้กำลังพลสำรอง ทำให้กองทัพมีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคง ตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยในการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร ที่มีผลกระทบและเชื่อมโยงต่อแนวคิดความมั่นคง มิติด้านการทหาร
2. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหาร ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร เพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในส่วนของยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคง มิติด้านการทหาร การผลิตกำลังพลสำรอง โดยศึกษาเฉพาะกรณีการฝึกวิชาทหาร ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร ซึ่งประกอบด้วย นโยบายและคำสั่งการฝึกวิชาทหาร ระเบียบและหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร และการจัดการฝึกวิชาทหาร
2. ด้านประชากร ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล จำนวน 37 นาย ในระดับผู้กำหนดนโยบาย ประกอบด้วย สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ จำนวน 1 นาย กรมยุทธการทหารบก จำนวน 1 นาย หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน จำนวน 2 นาย ศูนย์การนักศึกษาวิชาทหาร จำนวน 1 นาย ในระดับผู้ปฏิบัติ โดยศึกษาเฉพาะการฝึกวิชาทหารในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ประกอบด้วย โรงเรียนรักษาดินแดน ศูนย์การนักศึกษาวิชาทหาร จำนวน 2 นาย ตัวแทนครูฝึกนักศึกษาวิชาทหารสังกัดโรงเรียนรักษาดินแดน ศูนย์การนักศึกษาวิชาทหาร จำนวน 10 นาย และระดับผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหาร ประกอบด้วย ตัวแทนนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 3 จำนวน 10 นาย และชั้นปีที่ 5 จำนวน 10 นาย
3. ด้านระยะเวลา จะทำการศึกษาในห้วงเวลา ต.ค.63 - พ.ค.64

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยกำหนดขอบเขตและเกณฑ์ในการพิจารณา ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการสัมภาษณ์ (Interview) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ นโยบายการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร ครูฝึกนักศึกษาวิชาทหาร และนักศึกษาวิชาทหาร และการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ นโยบายการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร ครูฝึกนักศึกษาวิชาทหาร และนักศึกษาวิชาทหาร

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาสร้างกรอบความคิดของการวิจัย ทำการรวบรวมเอกสารแล้ววิเคราะห์เอกสารโดยการจัดทำแบบบันทึกการวิเคราะห์เอกสาร บันทึกเกี่ยวกับลักษณะเอกสาร แหล่งที่มาและสาระสำคัญของเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสารจะเป็นกรอบความคิดที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาด้วยวิธีการอื่น ๆ ต่อไป

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อ กำหนด หัวข้อ/กลุ่มหัวข้อแนวคิดสำคัญ (Topic/Category) และแบบแผนแนวคิดสำคัญอันเป็น แก่นสารของการวิจัย (Pattern/Themes)

3. การสังเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการโดยการนำทฤษฎีและข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาการผลิตกำลังพลสำรอง เพื่อ ตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบถึงปัจจัยในการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมาย ว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร ที่มีผลกระทบและเชื่อมโยงต่อแนวคิดความมั่นคง มิติด้าน การทหาร ตลอดจนปัญหาข้อขัดข้อง

2. ได้แนวทางในการพัฒนาการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมาย ว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร เพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

คำจำกัดความ

การผลิตกำลังพลสำรอง	หมายถึง	กรรมวิธีเพื่อให้ได้มาซึ่งบุคคลที่มีคุณสมบัติที่จะเป็นกำลังพลสำรอง
กำลังพลสำรอง	หมายถึง	บุคคลซึ่งเป็นกำลังสำรองประเภทหนึ่ง ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหมที่มีการบรรจุในบัญชีบรรจุกำลังตามกฎหมายว่าด้วยกำลังพลสำรอง ซึ่งประกอบด้วยกำลังพลสำรองพร้อมใช้งาน และกำลังพลสำรองเตรียมพร้อม
นักศึกษา	หมายถึง	บุคคลซึ่งกำลังศึกษาในสถานศึกษาใดสถานศึกษาหนึ่ง ตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าขึ้นไป
นักศึกษาวิชาทหาร	หมายถึง	บุคคลซึ่งมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง และอยู่ในระหว่างการฝึกวิชาทหารตามหลักสูตรที่กระทรวงกลาโหมกำหนด ใช้คำย่อว่า นศท.
ครูฝึก		หมายถึง ผู้ทำหน้าที่สอน ฝึกอบรมนักศึกษาวิชาทหารตามหลักสูตรที่ กระทรวงกลาโหมกำหนด
ผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหาร	หมายถึง	บุคคลที่ กองทัพบกแต่งตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือปกครองบังคับบัญชา นักศึกษาวิชาทหารของสถานศึกษาวิชาทหาร ทั้งนี้ต้องผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตรของกองทัพบก โดยแยกประเภทได้ดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหารพิเศษ คือ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งระดับสูงของสถานศึกษาวิชาทหาร ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการปกครองและการฝึก เช่น บุคคลในตำแหน่งอธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ เจ้าของหรือผู้จัดการสถานศึกษาวิชาทหาร หรือผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองขึ้นไปในส่วนราชการพลเรือนที่เกี่ยวข้องกับการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร โดยได้รับการแต่งตั้งจาก กองทัพบก ใช้คำย่อว่า “ผกท.พ.”

		<p>2. ผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหาร คือ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ของสถานศึกษาวิชาทหาร แต่มีอาวุโสรองลงมาจากบุคคล ในข้อ 1 เช่น อาจารย์, ครู, เจ้าหน้าที่บริหาร หรือเจ้าหน้าที่อำนวยการที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการปกครองบังคับบัญชา และการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร โดยได้รับการแต่งตั้งจากกองทัพก ใช้คำย่อว่า “ผกท.”</p> <p>3. ผู้ช่วยผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหาร คือ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ของสถานศึกษา แต่มีอาวุโสรองลงมาจากบุคคล ในข้อ 2 โดยได้รับการแต่งตั้งจากกองทัพก ใช้คำย่อว่า “ผช.ผกท.”</p>
สถานศึกษา	หมายถึง	โรงเรียน ศูนย์การเรียน วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัย หน่วยงานการศึกษา หน่วยงานอื่นของรัฐหรือเอกชนที่มีอำนาจหน้าที่ หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา
สถานศึกษาวิชาทหาร	หมายถึง	สถานศึกษาที่ได้รับอนุมัติจากหน่วยบัญชาการรักษาดินแดน ให้เปิดการฝึกวิชาทหาร
การฝึก	หมายถึง	การหัด การสอน การอบรมวิชาทหารทั้งในและนอกห้องเรียน
การฝึกวิชาทหาร	หมายถึง	การดำเนินการอันเกี่ยวกับการฝึกศึกษาและ กิจกรรมทางทหาร รวมทั้งการดำเนินการทางธุรการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้กำลังพลสำรองที่เหมาะสม
การฝึกภาคสนาม	หมายถึง	การฝึก การหัด โดยนำนักศึกษาวิชาทหารที่จบการฝึกในภาคปกติแล้ว ออกไปดำเนินการฝึกในภูมิประเทศ
การปลูกฝังและสร้างเสริมอุดมการณ์	หมายถึง	การทำให้เกิดขึ้นและเพิ่มพูนจิตสำนึก ค่านิยม และทัศนคติ ซึ่งนำไปสู่ความเชื่อมั่น ศรัทธา ในการปฏิบัติตนตามแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้
ปีการศึกษา	หมายถึง	ห้วงระยะเวลาที่กำหนดการฝึกวิชาทหารในแต่ละปี โดยเริ่มตั้งแต่เดือน มิถุนายน ถึง พฤษภาคม ของปีถัดไป

การสอบ	หมายถึง	การวัดความรู้ที่ได้รับการศึกษาตลอดปีการศึกษา ของนักศึกษาวิชาทหารแต่ละคน โดยถือเกณฑ์ที่ กำหนดไว้ เพื่อเลื่อนชั้นสูงขึ้นในปีต่อไปและ ให้กระทำทุกชั้นปีเมื่อจบการฝึกศึกษา
หน่วยฝึกนักศึกษาวิชาทหาร	หมายถึง	สถานศึกษาที่ได้รับอนุมัติจากหน่วยบัญชาการ รักษาดินแดน ให้เปิดการฝึกวิชาทหาร

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการผลิตกำลังพลสำรองเพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคง ผู้วิจัยได้ศึกษายุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ที่มีผลกระทบและเชื่อมโยงต่อแนวคิด ความมั่นคง มิติด้านการทหาร แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับวิธีการฝึกศึกษาวิชาทหาร เพื่อการผลิต กำลังพลสำรอง แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาบุคคลที่เข้ารับการฝึกวิชาทหาร บุคคลที่มี ส่วนเกี่ยวข้องในการฝึกวิชาทหาร ตามกระบวนการผลิตกำลังพลสำรอง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การฝึกวิชาทหารและกำลังพลสำรอง เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580
2. ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง
3. นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2562 – 2565)
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการความรู้
5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ
6. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจและความต้องการ
7. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
9. กรอบแนวคิดของการวิจัย
10. สรุป

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561 – 2580

เพื่อให้ประเทศไทยสามารถยกระดับการพัฒนาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และเป้าหมายการพัฒนาประเทศ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” จึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์ การพัฒนาประเทศระยะยาวที่จะทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย มีภูมิคุ้มกัน ต่อการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายในและภายนอกประเทศในทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับ คนไทย ได้รับการพัฒนาให้เป็นคนดี เก่ง มีวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม

การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ จะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่าง การพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบ “ประชารัฐ” โดยประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้าน

การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยงานวิจัยนี้มีความเกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย เอกภพอธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อม สามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล เพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่น ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงมีเป้าหมายสำคัญในภาพรวมระยะ 20 ปีที่เป็นรูปธรรมชัดเจนคือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข” โดยเร่งเสริมสร้างความเข้มแข็งและความรักความสามัคคีปรองดองของคนในชาติ ตลอดถึงการปลูกจิตสำนึกด้านความมั่นคงให้เกิดขึ้นในประชาชนทุกระดับ การพัฒนาระบบงานด้านการข่าวให้มุ่งเน้นการบูรณาการข้อมูลข่าวสารด้านความมั่นคงอย่างเป็นระบบ การพัฒนาปรับปรุงกลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงและกลไกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงให้มีเอกภาพ มีประสิทธิภาพ และมีการบูรณาการการดำเนินงานอย่างแท้จริง โดยงานวิจัยนี้มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง การรักษาความสงบภายในประเทศ เพื่อสร้างความสงบเรียบร้อยและสันติสุขให้เกิดขึ้นกับประเทศชาติ บ้านเมือง ให้สถาบันหลักมีความมั่นคง เป็นจุดศูนย์รวมจิตใจอย่างยั่งยืน ประชาชนอยู่ดีมีสุข มีความปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สิน สังคมมีความเข้มแข็ง สามัคคีปรองดอง และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันพร้อมที่จะร่วมแก้ไขปัญหาของชาติ โดยการพัฒนาและเสริมสร้างคนในทุกภาคส่วนให้มีความเข้มแข็ง มีความพร้อมตระหนักในเรื่องความมั่นคง และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา รวมทั้งการพัฒนาและเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อสถาบันหลักของชาติ

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2562 - 2565)

การจัดทำนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคง เป็นไปตามมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2559 ที่บัญญัติให้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ต้องมีสาระที่ครอบคลุมถึงนโยบายภายในประเทศ นโยบายต่างประเทศ และนโยบายการทหารกับการเศรษฐกิจและอื่น ๆ อันเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติให้สอดคล้องต้องกัน เพื่อให้กิจการของหน่วยงานของรัฐสามารถประสานกันได้อย่างใกล้ชิดเป็นผลดีต่อความมั่นคงแห่งชาติ และอย่างน้อยต้องกำหนดเป้าหมายและแนวทางการดำเนินการในการรักษาความมั่นคงแห่งชาติในเรื่อง 1) การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตย

อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2) การปกป้องและรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ 3) การพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติและศักยภาพการป้องกันประเทศ และ 4) การรักษาความมั่นคงภายในประเทศและระหว่างประเทศ อีกทั้งการจัดทำนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติเป็นไปตาม มาตรา 5 วรคสาม แห่งพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ที่บัญญัติให้การกำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรีก่อนที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดิน การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ และแผนอื่นใด ตลอดทั้งการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ที่มีความเกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ได้แก่

ผลประโยชน์แห่งชาติ

การมีเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ การดำรงอยู่อย่างมั่นคงยั่งยืนของสถาบันหลักของชาติ การดำรงอยู่อย่างมั่นคงของชาติและประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ

วัตถุประสงค์แห่งชาติ

เพื่อส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกของคนในชาติให้มีความจงรักภักดี และธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ

นโยบายที่ 1: เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รองรับวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกของคนในชาติให้มีความจงรักภักดี และธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

แผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ

การเสริมสร้างความมั่นคงของมนุษย์ รองรับทุกนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ โดยกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ ประชาชนมีความสามัคคี มีความปลอดภัยในการดำรงชีวิต มีส่วนร่วม และมีความพร้อมเผชิญปัญหาและรับมือกับภัยคุกคามและปัญหาด้านความมั่นคง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการความรู้

วิจารณ์ พานิช (2549 : 3 อ้างถึงใน รัตติกร จิตไกรสร, 2559 : 162 - 163) ได้กล่าวถึงความหมายของการจัดการความรู้ไว้ว่า การจัดการความรู้เป็นกิจกรรมที่ซับซ้อนและกว้างขวาง ไม่สามารถให้คำนิยามด้วยถ้อยคำสั้น ๆ ต้องให้นิยามหลายข้อถึงจะครอบคลุมความหมาย ซึ่งได้แก่

1. การจัดการความรู้ หมายรวมถึง การรวบรวม การจัดระบบ การจัดเก็บ และการเข้าถึงข้อมูลเพื่อสร้างเป็นความรู้ เทคโนโลยีด้านข้อมูลและคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือช่วยเพิ่มพลังในการจัดการความรู้ แต่เทคโนโลยีด้านข้อมูลและคอมพิวเตอร์โดยตัวของมันเองไม่ใช่การจัดการความรู้

2. การจัดการความรู้เกี่ยวข้องกับการแบ่งปันความรู้ (Knowledge Sharing) ถ้าไม่มีการแบ่งปันความรู้ ความพยายามในการจัดการความรู้จะไม่ประสบผลสำเร็จ พฤติกรรมภายในองค์การเกี่ยวกับวัฒนธรรม พลวัต และวิถีปฏิบัติ มีผลต่อการแบ่งปันความรู้ ประเด็นด้านวัฒนธรรมและสังคมมีความสำคัญยิ่งต่อการจัดการความรู้

3. การจัดการความรู้ ต้องการผู้มีความรู้ความสามารถในการตีความและประยุกต์ใช้ความรู้ ในการสร้างนวัตกรรมและเป็นผู้นำทางความรู้ในองค์การ รวมทั้งต้องการผู้เชี่ยวชาญในสาขาใดสาขาหนึ่งสำหรับช่วยแนะนำวิธีประยุกต์ใช้การจัดการความรู้ ดังนั้น กิจกรรมเกี่ยวกับคน อันได้แก่ การดึงดูดคนเก่งและดี การพัฒนาคน การติดตามความก้าวหน้าของคน และการดึงคนมีความรู้ความสามารถไว้ในองค์กร ถือเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการความรู้

4. การจัดการความรู้ เป็นเรื่องของการเพิ่มประสิทธิผลขององค์กร การจัดการความรู้เกิดขึ้นเพราะมีความเชื่อว่าจะช่วยสร้างความสำเร็จให้แก่องค์กร การประเมินต้นทุนทางปัญญา (Intellectual Capital) และผลสำเร็จของการประยุกต์ใช้การจัดการความรู้เป็นดัชนีบอกว่าการจัดการความรู้ได้อย่างได้ผลหรือไม่

ปิยะฉัตร จารุธีรศาสตร์ (2557 : 6) ให้ความหมายว่า การจัดการความรู้ในองค์การ หมายถึง การรวบรวมความรู้ที่กระจัดกระจายในองค์การมาพัฒนาให้เป็นองค์ความรู้ และมีการถ่ายทอดแบ่งปันกันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์การได้ใช้ประโยชน์จากการแบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกัน

ธีระ รุญเจริญ (2550 : 214 อ้างถึงใน รัตติกร จิตไกรสร, 2559 : 163) กล่าวว่า การจัดการความรู้ หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ในการบรรลุเป้าหมายของงาน การบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาคน และการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาองค์การ ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเพิ่มคุณค่าขององค์การและพัฒนาสังคม

ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์ (2548 : 1 – 24) ให้ความหมายว่า การจัดการความรู้ หมายถึง กระบวนการในการจัดระเบียบ แลกเปลี่ยนและประยุกต์ใช้ความรู้ในองค์การ โดยพัฒนาระบบจากข้อมูลไปสู่สารสนเทศ เพื่อการใช้ความรู้ให้เกิดประสิทธิผลในการดำเนินงาน

กล่าวโดยสรุป การจัดการความรู้ หมายถึง กระบวนการจัดการความรู้หรือการนำความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ทั้งภายในและภายนอกองค์การและตัวบุคคล มารวบรวมให้เป็นระบบ เพื่อให้สามารถต่อยอดหรือใช้ความรู้ที่ให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตัวบุคคลและองค์การ

องค์ประกอบสำคัญของการจัดการความรู้

การจัดการความรู้ภายในองค์การจะสำเร็จได้ต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ (มงคลชัย วิริยะพินิจ, 2556 : 72)

1. คน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นแหล่งความรู้ ดังนั้น ผู้บริหารองค์การต้องให้ความสำคัญกับแหล่งความรู้นี้ เพื่อนำความรู้ไปพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. เทคโนโลยี เป็นองค์ประกอบที่เป็นเครื่องมือเพื่อให้คนสามารถค้นหา จัดเก็บ แลกเปลี่ยน รวมทั้งการนำความรู้ไปใช้ได้ง่าย สะดวก และรวดเร็วขึ้น

3. กระบวนการของการจัดการความรู้ เป็นการบริหารจัดการเพื่อนำความรู้จากแหล่งความรู้ไปให้ผู้รู้ เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงและสร้างนวัตกรรม ซึ่งการแสวงหาความรู้นั้น องค์การสามารถหาได้จากแหล่งความรู้ทั้งภายในและภายนอกองค์การ

ทั้งนี้ องค์ประกอบทั้ง 3 ส่วนนี้ต้องมีความเชื่อมโยงและบูรณาการอย่างสมดุล โดยเฉพาะคน ถือว่าเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญที่สุด ที่เป็นจุดเริ่มต้นของการจัดการความรู้ และอาศัยเทคโนโลยี เป็นองค์ประกอบที่ช่วยสนับสนุนการเข้าถึงความรู้ได้ง่ายขึ้น และกระบวนการของการจัดการความรู้ที่ดี จะทำให้การพัฒนาความรู้มีความเป็นระบบ สามารถก่อให้เกิดการสร้างนวัตกรรมและองค์ความรู้ใหม่

กระบวนการจัดการความรู้

กระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management Process) เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาของความรู้ ประกอบด้วย กระบวนการกำหนดความรู้ การแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การจัดเก็บความรู้ การถ่ายทอดความรู้ และการนำความรู้ไปใช้งาน (สมชาย นำประเสริฐชัย, 2558 : 35)

1. การกำหนดความรู้ เป็นการกำหนดความรู้ที่มีความรู้ที่ต้องการ รูปแบบของความรู้ และแหล่งของความรู้ ซึ่งช่วยประเมินศักยภาพของตนเองเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการวางแผนในการพัฒนาและได้มาซึ่งความรู้

2. การแสวงหาความรู้จากภายนอก เป็นการแสวงหาความรู้จากภายนอกองค์การว่า สามารถได้ความรู้จากใคร หน่วยงานใด หรือจากแหล่งความรู้ใด

3. การพัฒนา สร้างหรือบูรณาการความรู้ เป็นการพัฒนาความรู้ นำมาบริหารจัดการให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ตามที่ต้องการ การพัฒนาความรู้มุ่งเน้นที่การพัฒนาทักษะความชำนาญใหม่ สินค้าหรือบริการใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม

4. การถ่ายทอด แบ่งปัน กระจาย เผยแพร่ แลกเปลี่ยนความรู้ เป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคคลหรือองค์การสามารถนำความรู้ที่แบ่งปันไปใช้ประโยชน์ได้เพิ่มมากขึ้น และทำให้ได้รับความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติม

5. การประยุกต์ใช้ความรู้และนำความรู้กลับมาใช้ใหม่ ความรู้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ไม่ว่าจะองค์การจะมีความรู้มากหรือน้อยเพียงใดก็ตาม การนำความรู้กลับมาใช้ใหม่ถือว่าเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งต้องมีการวางแผนและการจัดการความรู้ที่เหมาะสม เพื่อสามารถนำความรู้ให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพ

6. การจัดเก็บ รักษา ปรับปรุง ตรวจสอบความรู้ เป็นการดูแลปรับปรุง ตรวจสอบความรู้ให้มีความถูกต้องและทันสมัย สามารถนำความรู้มาแบ่งปันได้สะดวกยิ่งขึ้น หรือเป็นการนำความรู้ที่จัดเก็บมาต่อยอดความรู้ เพื่อลดเวลาและค่าใช้จ่าย

ทั้งนี้ กระบวนการจัดการความรู้ในแต่ละกิจกรรม ต้องมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันในทุกกิจกรรม ตั้งแต่กิจกรรมการกำหนดความรู้ที่ต้องการและพยายามในการแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ และเมื่อได้ความรู้มาแล้วจะต้องมีการบูรณาการ พัฒนาต่อยอดความรู้ และมีการถ่ายทอดแบ่งปันความรู้ และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนกระบวนการในการจัดเก็บรักษา และปรับปรุงความรู้ให้ทันสมัย และสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพได้ตลอดเวลา

ประโยชน์ของการจัดการความรู้

ประโยชน์ของการจัดการความรู้มักขึ้นอยู่กับเป้าหมายของการจัดการความรู้ ซึ่งเป้าหมายของการจัดการความรู้จะมุ่งสู่การพัฒนาคน ความสำเร็จของงาน และเป้าหมายขององค์กร ก่อให้เกิดประโยชน์ดังนี้ (ปิยะฉัตร จารุธีรศาสตร์, 2557 : 8)

1. วัฒนธรรมการทำงานของคนในองค์กรปรับเปลี่ยนมาสู่การมีวินัยในตนเอง มีการศึกษาค้นคว้า เรียนรู้ตลอดชีวิต
2. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพในความสามารถและมองเห็นคุณค่าในตัวบุคคล
3. ลดขั้นตอนและเวลาในการทำงาน เช่น ในการทำงานหากพบกับปัญหาหรืออุปสรรค ผู้ปฏิบัติงานสามารถหาทางเลือกในการแก้ปัญหาที่สามารถทำได้อย่างรวดเร็ว โดยการศึกษาค้นคว้าจากระบบการจัดการความรู้ในเรื่องนั้น ๆ
4. ช่วยเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุน และค่าใช้จ่าย
5. ช่วยให้เกิดการถ่ายทอดความรู้และการแบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกัน
6. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้ปฏิบัติเป็นการสร้างนวัตกรรมใหม่
7. ช่วยให้ผู้ที่จะแสวงหาความรู้มีช่องทางการเข้าถึงความรู้ที่ต้องการได้อย่างรวดเร็ว
8. ช่วยให้เกิดแหล่งความรู้ในองค์กรที่สามารถเรียกใช้ประโยชน์ได้อย่างรวดเร็วและเผยแพร่ให้หน่วยงานอื่นได้รับรู้และได้ศึกษาค้นคว้าต่อไป

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าความรู้ที่มีอยู่นั้นไม่ว่าจะเป็นความรู้ภายในหรือภายนอกองค์กรก็ตาม จะไม่มีคุณค่าใดเลย หากไม่สามารถนำความรู้นั้นไปพัฒนาต่อยอดและใช้ให้เกิดประโยชน์ ดังนั้น หลักการสำคัญของการจัดการความรู้คือ การสร้างปฏิสัมพันธ์ของบุคคลเพื่อให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ให้ง่ายต่อการเข้าถึงความรู้ เพื่อการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งกับบุคคล งาน องค์กร และสังคม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ

ความหมายของคำว่า ประสิทธิภาพ (Efficiency) ได้มีผู้ให้คำนิยามความหมายไว้หลากหลาย เช่น

Millet (1954 : 4 อ้างถึงใน เฉลิมเกียรติ แก้วหอม, ออนไลน์, 2555) ได้ให้ทัศนะที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพไว้ว่า หมายถึง ผลการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่มวลชนและได้รับผลกำไรจากการปฏิบัติงานนั้น ซึ่งความพึงพอใจ หมายถึง ความพึงพอใจในการบริการให้กับประชาชนโดยพิจารณาจากการให้บริการอย่างเท่าเทียม การให้บริการอย่างรวดเร็วและทันเวลา การให้บริการอย่างเพียงพอ และการให้บริการอย่างก้าวหน้า

Herbert A. Simon (1960 : 80 อ้างถึงใน ทิรัศม์ชญา พิพัฒน์เพ็ญ และคณะ, 2557 : 12) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพไว้คล้ายคลึงกับ Millet คือ พิจารณางานที่มีประสิทธิภาพสูงที่สุดนั้น ให้ดูจากความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input) กับผลผลิต (Output) ที่ได้รับออกมา เพราะฉะนั้นตามทัศนะนี้ประสิทธิภาพจึงเท่ากับผลผลิตลบด้วยปัจจัยนำเข้าและถ้าเป็นการบริการของราชการและองค์กรของรัฐ ก็ควรบวกลงถึงความพึงพอใจของผู้รับบริการเข้าไปด้วย ซึ่งอาจเขียนเป็นสูตรได้ดังนี้

$$E = (O - I) + S$$

E = Efficiency คือ ประสิทธิภาพของงาน

O = Output คือ ผลผลิตหรือที่งานได้รับออกมา

I = Input คือ ปัจจัยนำเข้าหรือทรัพยากรทางการบริหารที่ใช้ไป

S = Satisfaction คือ ความพึงพอใจของผู้รับบริการ

ธงชัย สันติวงษ์ (2526 : 198 อ้างถึงใน เฉลิมเกียรติ แก้วหอม, ออนไลน์, 2555) นิยามว่า ประสิทธิภาพ หมายถึงกิจกรรมทางด้านการบริหารบุคคลที่ได้เกี่ยวข้องกับวิธีการ ซึ่งหน่วยงานพยายามกำหนดให้ทราบแน่ชัดว่าพนักงานของตนสามารถปฏิบัติงานได้มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

อนันท์ งามสะอาด (2551 : 1 อ้างถึงใน ทิรัศม์ชญา พิพัฒน์เพ็ญ และคณะ, 2557 : 13) อธิบายว่า ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึงกระบวนการ ดำเนินงาน ที่มีลักษณะดังนี้ 1. ประหยัด (Economy) ได้แก่ ประหยัดต้นทุน (Cost) ประหยัดทรัพยากร (Resources) และประหยัดเวลา (Time) 2. เสร็จทันตามกำหนดเวลา (Speed) 3. คุณภาพ (Quality) โดยพิจารณาทั้งกระบวนการ ตั้งแต่ปัจจัยนำเข้า (Input) หรือวัตถุดิบ มีการคัดสรรอย่างดี มีกระบวนการดำเนินงาน กระบวนการผลิต (Process) ที่ดี และมีผลผลิต (Output) ที่ดี ดังนั้น การมีประสิทธิภาพจึงต้องพิจารณากระบวนการดำเนินงานว่า ประหยัด รวดเร็ว มีคุณภาพของงานซึ่งเป็นกระบวนการดำเนินงานทั้งหมด

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปความหมายของประสิทธิภาพได้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์การ โดยคำนึงถึงความประหยัดทรัพยากรในทุก ๆ ด้านแต่ก่อให้เกิดผลผลิตสูงสุด ประหยัดทั้งเวลา แรงงาน วัสดุ สิ่งของและอื่น ๆ

หลักการบริหารงานจัดการงานที่มีประสิทธิภาพ

สมพงษ์ เกษมสิน (2519: 30 อ้างถึงใน เฉลิมเกียรติ แก้วหอม, ออนไลน์, 2555) ได้กล่าวถึงแนวคิดของ Harring Emerson ที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับหลักการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ ในหนังสือ “The Twelve Principles of Efficiency” หลัก 12 ประการมีดังนี้

1. ทำความเข้าใจและกำหนดแนวคิดในการทำงานให้กระจ่าง
2. ให้หลักสามัญสำนึกในการพิจารณาความน่าจะเป็นไปได้ของงาน
3. คำปรึกษาแนะนำต้องสมบูรณ์และถูกต้อง
4. รักษาระเบียบวินัยในการทำงาน
5. ปฏิบัติงานด้วยความยุติธรรม
6. การทำงานต้องเชื่อถือได้ มีความฉับพลัน มีสมรรถภาพและมีการลงทะเบียนไว้เป็น

หลักฐาน

7. งานควรมีลักษณะแจ้งให้ทราบถึงการดำเนินงานอย่างทั่วถึง
8. งานเสร็จทันเวลา
9. ผลงานได้มาตรฐาน
10. การดำเนินงานสามารถยึดเป็นมาตรฐานได้

11. กำหนดมาตรฐานที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสอนงานได้
12. ให้บำเหน็จแก่งานที่ดี

แนวคิดเรื่องปัจจัยมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

สมพงษ์ เกษมสิน (2519 : 30 อ้างถึงใน เฉลิมเกียรติ แก้วหอม, ออนไลน์, 2555) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคคลในการปฏิบัติงานว่า มีปัจจัยหลายประการที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคล ซึ่งได้แก่

1. กิจกรรมในงานและนอกรงาน
2. การรับสถานการณ์
3. ระดับความปรารถนา
4. กลุ่มอ้างอิง
5. เพศ
6. ภูมิหลังทางวัฒนธรรม
7. การศึกษา
8. ประสบการณ์
9. ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

สมยศ นาวิการ (2544 : 14) กล่าวว่าปัจจัย 7 ประการ ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในองค์การ คือ

1. กลยุทธ์ (Strategy) คือ กลยุทธ์เกี่ยวกับการกำหนดภารกิจ การพิจารณาจุดอ่อนจุดแข็งภายในองค์การ โอกาสและอุปสรรคภายนอก
2. โครงสร้าง (Structures) โครงสร้างขององค์การที่เหมาะสมจะช่วยให้ปฏิบัติงาน
3. ระบบ (Systems) ระบบขององค์การที่จะบรรลุเป้าหมาย
4. แบบ (Styles) แบบของการบริหารเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์การ
5. บุคลากร (Staff) ผู้ร่วมองค์การ
6. ความสามารถ (Skill)
7. ค่านิยม (Shared Values) ค่านิยมร่วมของคนในองค์การ

Becker and D.Neuhauser (1975 : 94 อ้างถึงใน ทิรัศม์ชญา พิพัฒน์เพ็ญ และคณะ, 2557 : 15) ได้เสนอตัวแบบจำลองเกี่ยวกับประสิทธิภาพขององค์กร โดยเขากล่าวว่า ประสิทธิภาพขององค์กรนอกจากพิจารณาถึงทรัพยากร เช่น คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ ที่เป็นปัจจัยนำเข้าและผลผลิตขององค์กร คือบรรลุเป้าหมายแล้ว องค์กรในฐานะที่เป็นองค์กรระบบเปิด (Open System) ยังมีปัจจัยประกอบอีก ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. หากสภาพแวดล้อมในการทำงานขององค์กรที่มีความซับซ้อนต่ำ หรือมีความแน่นอน มีการกำหนดระเบียบปฏิบัติในการทำงานขององค์กรอย่างละเอียดถี่ถ้วนแน่ชัด จะนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพขององค์กรมากกว่าองค์กรที่มีสภาพแวดล้อมในการทำงานยุ่งยากซับซ้อนสูงชัน หรือมีความไม่แน่นอน
2. มีการกำหนดระเบียบปฏิบัติให้ชัดเจนเพื่อเพิ่มผลการทำงานที่มองเห็นได้ มีผลทำให้ประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นด้วย

3. ผลการทำงานที่มองเห็นได้มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับประสิทธิภาพ
 4. หากพิจารณาควบคู่กันจะปรากฏว่า การกำหนดระเบียบปฏิบัติอย่างชัดเจนและการทำงานที่มองเห็นได้มีความสัมพันธ์มากขึ้นต่อประสิทธิภาพมากกว่าตัวแปรแต่ละตัวตามลำพัง
- Becker and Neuhauser ยังเชื่ออีกว่า การสามารถมองเห็นผลการทำงานขององค์กรได้มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพขององค์กร เพราะองค์กรสามารถทดลองและเลือกระเบียบปฏิบัติและทรัพยากรที่เป็นประโยชน์ต่อการบรรลุเป้าหมายได้ ฉะนั้นโครงสร้างของงานระเบียบปฏิบัติจึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจและความต้องการ

แรงจูงใจและการจูงใจ

วอลเตอร์ (Walter, 1978 : 218 อ้างถึงใน กิจจา บานชื่น และกนิกันต์ บานชื่น, 2559 : 294) ให้ความหมายของแรงจูงใจไว้ว่า หมายถึง บางสิ่งบางอย่างที่อยู่ภายในตัวของบุคคลที่มีผลทำให้บุคคลต้องกระทำหรือเคลื่อนไหว หรือมีพฤติกรรมในลักษณะที่มีเป้าหมาย กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือแรงจูงใจเป็นเหตุผลของการกระทำนั่นเอง

เลานด์อนและบิตตา (Loundon and Bitta, 1988 : 368 อ้างถึงใน กิจจา บานชื่น และกนิกันต์ บานชื่น, 2559 : 295) ให้ความหมายไว้ว่า แรงจูงใจ หมายถึง สภาวะที่อยู่ภายในตัวที่เป็นพลังทำให้ร่างกายมีการเคลื่อนไหวไปในทิศทางที่มีเป้าหมายที่ได้เลือกไว้แล้ว ซึ่งมักจะเป็นเป้าหมายที่มีอยู่ในภาวะสิ่งแวดล้อม แรงจูงใจ คือพลังผลักดันให้คนมีพฤติกรรม และยังกำหนดทิศทางและเป้าหมายของพฤติกรรมนั้นด้วย คนที่มีแรงจูงใจสูงจะใช้ความพยายามในการกระทำไปสู่เป้าหมายโดยไม่ลดละ แต่คนที่มีแรงจูงใจต่ำจะไม่แสดงพฤติกรรม หรือไม่ก็ล้มเลิกการกระทำก่อนบรรลุเป้าหมาย

สุรพล เพชรไกร (2554 : 3 อ้างถึงใน รัตติกร จิตรไกรสร, 2559 : 94) กล่าวว่า การจูงใจ หมายถึง ความเต็มใจที่จะใช้พลังงานเพื่อประสบความสำเร็จในเป้าหมาย หรือรางวัล เป็นสิ่งสำคัญของการกระทำของมนุษย์และเป็นสิ่งช่วยให้คนไปถึงซึ่งเป้าหมายที่มีสัญญาเกี่ยวกับรางวัลที่จะได้รับ

สโลคัมและเฮลเรียเจล (Slocum and Hellriegel, 2011 : 158 อ้างถึงใน รัตติกร จิตรไกรสร, 2559 : 94) ให้ความหมายว่า การจูงใจ หมายถึง กระบวนการผลักดันให้บุคคลเกิดการกระทำที่มีเป้าหมายที่ชัดเจน และแสดงออกเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า การจูงใจ (Motive) คือ แรงกดดันภายในร่างกายที่ผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง อันมีสาเหตุเกิดจากร่างกายหรือจิตใจมีความต้องการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ส่วนการจูงใจ (Motivation) หมายถึง การชักนำให้บุคคลหรือกลุ่มคนกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามที่ผู้จูงใจปรารถนา เป็นกระบวนการที่บุคคลถูกกระตุ้นจากร่างกายโดยจงใจให้กระทำเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์บางอย่าง ซึ่งจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมที่เกิดจากการจูงใจเป็นพฤติกรรมที่มีใช่เป็นเพียงการตอบสนองสิ่งเร้าปกติธรรมดา แต่ต้องเป็นพฤติกรรมที่มีความเข้มข้น มีทิศทางจริงจัง มีเป้าหมายชัดเจนว่าต้องการไปสู่จุดใด และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากแรงผลักดัน หรือแรงกระตุ้น ที่เรียกว่า แรงจูงใจ ด้วย

ความสำคัญของการจูงใจ (กิจจา บานชื่น และ กณิกนันต์ บานชื่น, 2559 : 296)

1. พลัง (Energy) ในการทำงานใด ๆ ถ้าบุคคลมีแรงจูงใจในการทำงานสูง ย่อมทำให้ขยันขันแข็ง กระตือรือร้น กระทำให้สำเร็จ ซึ่งตรงกันข้ามกับบุคคลที่ทำงานประเภทเช้าชามเย็นชาม ที่ทำงานเพียงเพื่อให้ผ่านไปวัน ๆ พลังจึงเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญต่อการกระทำ หรือพฤติกรรมของมนุษย์

2. ความพยายาม (Persistence) เป็นความมุ่งมั่นที่จะทำให้บุคคลมีความมานะ อดทน บากบั่น คิดหาวิธีการนำความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของตน มาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่องานให้มากที่สุด ไม่ท้อถอยหรือละความพยายามง่าย ๆ แม้งานจะมีอุปสรรคขัดขวาง และเมื่องานได้รับผลสำเร็จด้วยดีก็มักคิดหาวิธีการปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ

3. การเปลี่ยนแปลง (Variability) รูปแบบการทำงานหรือวิธีการทำงานในบางครั้งก่อให้เกิดการค้นพบช่องทางดำเนินงานที่ดีกว่า หรือประสบผลสำเร็จมากกว่า นักจิตวิทยาบางคนเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นเครื่องหมายของความเจริญก้าวหน้าของบุคคล แสดงให้เห็นว่าบุคคลกำลังแสวงหาการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ให้ชีวิต บุคคลที่มีแรงจูงใจในการทำงานสูง เมื่อตื่นนอนเพื่อจะบรรลುವัตถุประสงค์ใด ๆ หากไม่สำเร็จ บุคคลก็มักพยายามค้นหาสิ่งผิดพลาดและพยายามแก้ไขให้ดีขึ้นในทุกวิถีทาง ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการทำงานจนในที่สุดทำให้ค้นพบแนวทางที่เหมาะสมซึ่งอาจจะต่างไปจากแนวเดิม

4. บุคคลที่มีแรงจูงใจในการทำงาน จะเป็นบุคคลที่มุ่งมั่นทำงานให้เกิดความเจริญก้าวหน้า และการมุ่งมั่นทำงานที่ตนรับผิดชอบให้เจริญก้าวหน้า จัดว่าบุคคลผู้นั้นมีจรรยาบรรณในการทำงาน (Work Ethics) ผู้มีจรรยาบรรณในการทำงานจะเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบ มั่นคงในหน้าที่ มีวินัยในการทำงาน ซึ่งลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสมบูรณ์ ผู้มีลักษณะ ดังกล่าวนี้อาจไม่มีเวลาเหลือพอที่จะคิดและทำในสิ่งที่ไม่ดี

ลักษณะของแรงจูงใจ (กิจจา บานชื่น และ กณิกนันต์ บานชื่น, 2559 : 297)

แรงจูงใจของมนุษย์มีมากมายหลายอย่าง เราถูกจูงใจให้มีการกระทำหรือพฤติกรรมหลายรูปแบบ เพื่อหาน้ำและอาหารมาดื่มกิน สนองความต้องการทางกาย แต่ยังมีความต้องการมากกว่านั้น เช่น ต้องการความสำเร็จ ต้องการเงิน ค่าชมเชย อำนาจ และในฐานะที่เป็นสัตว์สังคม รวมทั้งมนุษย์ก็ต้องการมีอารมณ์ผูกพันและอยู่รวมกลุ่มกับผู้อื่น แรงจูงใจจึงเกิดขึ้นได้ทั้งจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก

1. แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motives) เป็นสิ่งผลักดันจากภายในตัวบุคคล ซึ่งอาจจะ เป็นเจตคติ ความคิดเห็น ความสนใจ ความตั้งใจ การมองเห็นคุณค่า ความพอใจ หรือความต้องการ ฯลฯ สิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวมานี้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมค่อนข้างถาวร เช่น คนงานที่เห็นคุณค่าของงาน มองว่าองค์กรคือสถานที่ให้ชีวิตแก่เขาและครอบครัว เขาก็จะจงรักภักดีต่อองค์กร กระทำการต่าง ๆ ให้องค์กรเจริญก้าวหน้า ตัวอย่างดังกล่าวเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากแรงจูงใจภายใน

2. แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motives) เป็นสิ่งผลักดันภายนอกตัวบุคคลที่มา กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม อาจจะเป็นการให้รางวัล เกียรติยศ ชื่อเสียง คำชม การได้รับการยอมรับและการยกย่อง ฯลฯ แรงจูงใจนี้ไม่คงทนถาวรต่อพฤติกรรม บุคคลจะแสดงพฤติกรรมเพื่อตอบสนอง สิ่งจูงใจดังกล่าว เฉพาะในกรณีที่ต้องการรางวัล ต้องการเกียรติ ชื่อเสียง คำชม การยกย่อง หรือ

การได้รับการยอมรับ ฯลฯ ตัวอย่างแรงจูงใจภายนอกที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม เช่น การที่คนงานทำงานเพียงเพื่อแลกกับค่าตอบแทนหรือเงินเดือน การแสดงความขยันตั้งใจทำงานเพียงเพื่อให้หัวหน้างานมองเห็นแล้วได้ความดีความชอบ เป็นต้น

ธรรมชาติของแรงจูงใจ

1. ความต้องการ (Needs) เป็นสภาพที่บุคคลขาดสมดุล เกิดแรงผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเพื่อสร้างสมดุลให้ตัวเอง เช่น คนที่ถูกทิ้งให้อยู่คนเดียวเกิดความต้องการความรักความสนใจจากผู้อื่น เป็นแรงผลักดันให้คน ๆ นั้นกระทำการบางอย่างเพื่อให้ได้รับความรักและความสนใจ ซึ่งความต้องการที่มีอิทธิพลมากต่อพฤติกรรม กล่าวได้ว่าสิ่งที่กระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเพื่อบรรลุจุดหมายปลายทางที่ต้องการนั้น ส่วนใหญ่เกิดเนื่องมาจากความต้องการของบุคคล ความต้องการของคนเรามีหลายประเภท นักจิตวิทยาแต่ละท่านจะอธิบายเรื่องความต้องการในรูปแบบต่าง ๆ กัน แต่โดยทั่วไปแล้วเราอาจแบ่งความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ได้เป็น 2 ประเภท คือ ความต้องการทางกาย (Physical Needs) เกิดจากธรรมชาติของร่างกาย เช่น ต้องการกินอาหาร หายใจ ขับถ่าย ของเสีย การเคลื่อนไหว พักผ่อน ความต้องการทางเพศ ความต้องการทางสังคม และประเภทที่ 2 คือ ความต้องการทางจิตใจ (Social or Psychological Needs) เป็นความต้องการที่เกิดจากการเรียนรู้ทางสังคม เช่น ต้องการความรัก ความมั่นคง ความปลอดภัย การเป็นที่ยอมรับในสังคม ความต้องการอิสรภาพ และความสำเร็จในชีวิต

2. แรงขับ (Drives) เป็นแรงผลักดันที่เกิดจากความต้องการทางกายและสิ่งเร้าจากภายในตัวบุคคล ความต้องการและแรงขับมักเกิดควบคู่กัน คือ เมื่อเกิดความต้องการแล้วความต้องการนั้น ๆ ไปผลักดันให้เกิดพฤติกรรม เราเรียกว่า เป็นแรงขับ นอกจากนั้นแรงขับยังหมายถึงสภาพทางจิตวิทยาที่เป็นผลเนื่องมาจากความต้องการทางกาย เช่น ความหิว ทำให้เกิดสภาพทางจิตวิทยา คือ ใจสั่น ตาลอย หงุดหงิด หรืออารมณ์เสีย

3. สิ่งล่อใจ (Incentives) เป็นสิ่งชักนำบุคคลให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งไปสู่จุดหมายที่ตั้งไว้ จัดเป็นแรงจูงใจภายนอก เช่น การชักจูงให้คนมาทำงานอย่างสม่ำเสมอ โดยยกย่องพนักงานที่ไม่ขาดงานให้เป็นที่ปรากฏ การประกาศเกียรติคุณ หรือการจัดสรรรางวัล ในการคัดเลือกพนักงานหรือบุคคลดีเด่นประจำปี การมอบโล่รางวัลแก่ฝ่ายงานที่มีผลงานยอดเยี่ยมในรอบปี ฯลฯ

4. การตื่นตัว (Arousal) เป็นภาวะที่บุคคลพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรม สมองพร้อมที่จะคิด กล้ามเนื้อพร้อมที่จะเคลื่อนไหว บุคลากรในองค์การถ้ามีการตื่นตัวในการทำงาน ย่อมส่งผลให้ทำงานได้ดีขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาธรรมชาติพฤติกรรมของมนุษย์พบว่า การตื่นตัวมี 3 ระดับ คือ การตื่นตัวระดับสูง การตื่นตัวระดับกลาง การตื่นตัวระดับต่ำ ระดับที่นักจิตวิทยาค้นพบว่าดีที่สุด ได้แก่ การตื่นตัวระดับกลาง ถ้าเป็นการตื่นตัวระดับสูง จะตื่นตัวมากไปจนกลายเป็นตื่นตกใจหรือตื่นเต้น ขาดสมาธิในการทำงาน ถ้าตื่นตัวระดับต่ำก็มักทำงานเฉื่อยชา และผลงานเสร็จช้า

5. การคาดหวัง (Expectancy) เป็นการตั้งความปรารถนา หรือการพยากรณ์ล่วงหน้าของบุคคล ในสิ่งที่จะเกิดขึ้นต่อไป ตัวอย่างเช่น การที่คนงานคาดหวังว่า พวกเขาจะได้รับโบนัสประจำปีสัก 4-5 เท่าของเงินเดือน การคาดหวังดังกล่าวนี้ส่งผลให้พนักงานดังกล่าว กระปรี้กระเปร่า มีชีวิตชีวา ซึ่งบางคนก็อาจจะสมหวัง และมีอีกหลายคนต้องผิดหวัง

6. การตั้งเป้าหมาย (Goal Settings) เป็นการกำหนดทิศทางและจุดมุ่งหมายปลายทางของการกระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งของบุคคล จัดเป็นแรงจูงใจจากภายในของบุคคลผู้นั้นในการทำงานธุรกิจที่มุ่งเพิ่มปริมาณและคุณภาพ ถ้าพนักงานหรือนักธุรกิจมีการตั้งเป้าหมายในการทำงาน จะส่งผลให้ทำงานอย่างมีแผนและดำเนินไปสู่เป้าหมาย เพื่อความเจริญก้าวหน้าขององค์กรและตัวของพนักงานเอง

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Hierarchy of Needs Theory)

เป็นทฤษฎีที่พัฒนาขึ้นโดย อับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) นักจิตวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยเยล เป็นทฤษฎีที่เป็นที่รู้จักมากที่สุด ซึ่งระบุว่าบุคคลมีความต้องการเรียงลำดับจากระดับพื้นฐานที่สุดไปยังระดับสูงสุด โดยมาสโลว์ ตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ ไว้ดังนี้ (กิจจา บานชื่น และ กณิกนันต์ บานชื่น, 2559 : 304 - 306; ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์, ออนไลน์, 2563)

1. มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอ และไม่มีที่สิ้นสุด ขณะที่ความต้องการได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการอย่างอื่นจะเกิดขึ้น ซึ่งเป็นกระบวนการที่เริ่มต้นตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย
2. ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้ว จะไม่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรมนั้น ๆ อีกต่อไป ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง จึงจะเป็นสิ่งจูงใจพฤติกรรมของบุคคล
3. ความต้องการของมนุษย์จะเรียงกันเป็นลำดับขั้นตามความสำคัญ เมื่อความต้องการในระดับต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว มนุษย์จะให้ความสนใจกับความต้องการระดับสูงขึ้นไป

มาสโลว์ได้แบ่งความต้องการของมนุษย์มีลำดับขั้น 5 ประการ ได้แก่

ลำดับที่ 1 ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการพื้นฐานของร่างกายซึ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ เสื้อผ้า ฯลฯ ความต้องการนี้เริ่มตั้งแต่วัยทารกกระทั่งถึงวัยชรา มนุษย์ทุกคนมีความต้องการทางสรีระอยู่เสมอมองจะขาดไม่ได้ ถ้าอยู่ในสภาพที่ขาด ร่างกายจะกระตุ้นให้บุคคลทำกิจกรรมชวนชวยเพื่อตอบสนองความต้องการเหล่านี้ ถ้าต้องการในขั้นแรกนี้ไม่ได้รับการบำบัด ความต้องการขั้นต่อไปก็จะไม่เกิดขึ้น

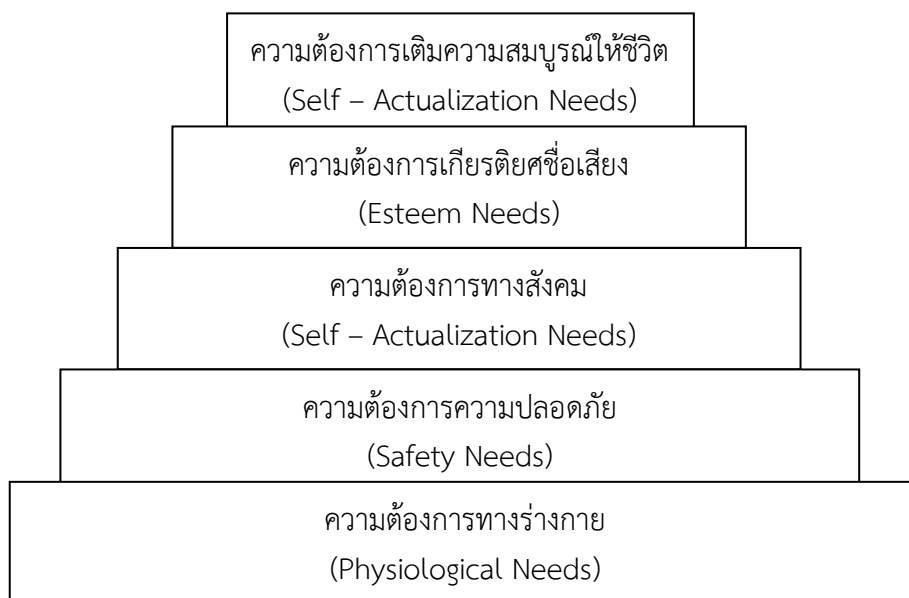
ลำดับที่ 2 ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) เป็นความต้องการที่จะเกิดขึ้นหลังจากที่ความต้องการทางร่างกายได้รับการตอบสนองอย่างไม่ขาดแคลนแล้ว หมายถึง ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เพราะบุคคลไม่ต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนในการดำรงชีวิต เช่น การสูญเสียตำแหน่ง การขาดแคลนทรัพย์สิน การถูกขู่เข็ญบังคับจากผู้อื่น มนุษย์จึงเกิดความต้องการความมั่นคงปลอดภัย และหลักประกันชีวิต เช่น มีอาชีพที่มั่นคง มีการออมทรัพย์หรือสะสมทรัพย์ มีการประกันชีวิต ฯลฯ

ลำดับที่ 3 ความต้องการทางสังคม (Social Needs or Belongingness) หมายถึง ความต้องการที่จะเป็นที่รักของผู้อื่น และต้องการมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น และเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ เพราะมนุษย์ทุกคนย่อมต้องการเพื่อน ไม่ต้องการรู้สึกเหงาและอยู่คนเดียว ดังนั้นจึงต้องการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น เป็นสมาชิกกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น กลุ่มครอบครัว กลุ่มที่ทำงาน กลุ่มเพื่อนบ้าน กลุ่มสนทนาการ เป็นต้น ความรู้สึกผูกพันจะเกิดขึ้นเมื่ออยู่ในกลุ่ม และสมาชิกของกลุ่มย่อมเกิดความรัก ความเอาใจใส่ และยอมรับซึ่งกันและกัน

ลำดับที่ 4 ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง (Esteem Needs) เมื่อความต้องการทางสังคมได้รับการตอบสนองแล้ว คนเราจะต้องการสร้างสถานภาพของตัวเองให้สูงขึ้น มีความภูมิใจและสร้างการนับถือตนเอง ขึ้นชมในความสำเร็จของงานที่ทำ ความรู้สึกมั่นใจในตัวเองและเกียรติยศ ความต้องการเหล่านี้ได้แก่ ยศ ตำแหน่ง ระดับเงินเดือนที่สูง งานที่ทำทนาย ได้รับการยกย่องจากผู้อื่น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในงาน และโอกาสแห่งความก้าวหน้าในงานอาชีพ เป็นต้น

ลำดับที่ 5 ความต้องการเติมความสมบูรณ์ให้ชีวิต (Self – Actualization Needs) หมายถึง ความต้องการที่จะรู้จักและเข้าใจตนเองตามสภาพที่แท้จริง เพื่อพัฒนาชีวิตของตนเองให้สมบูรณ์ (Self-fulfillment) รู้จักค่านิยม ความสามารถและมีความจริงใจต่อตนเอง ประารถนาที่จะเป็นคนที่ดีที่สุดในชีวิต มีสติในการปรับตัว เปิดโอกาสให้ตนเองเผชิญกับความจริงของชีวิต และเผชิญกับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ โดยคิดว่าเป็นสิ่งที่ท้าทายและนำขึ้นต้น กระบวนการที่จะพัฒนาตนเองเต็มที่ตามศักยภาพของตนเองเป็นกระบวนการที่ไม่มีจุดจบ ตลอดเวลาที่มีชีวิตอยู่นั้นทุกคนต้องการที่จะพัฒนาตนเองเต็มที่ตามศักยภาพ

แผนภาพที่ 2 – 1 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow

ที่มา: สุธี ขวัญเงิน, 2559 : 156

มาสโลว์แบ่งความต้องการเหล่านี้ออกเป็น 2 กลุ่มคือ ความต้องการที่เกิดจากความขาดแคลน (Deficiency Needs) เป็นความต้องการระดับต่ำ ได้แก่ ความต้องการทางกายและความต้องการความปลอดภัย อีกกลุ่มหนึ่งเป็นความต้องการก้าวหน้าและพัฒนาตนเอง (Growth Needs) ได้แก่ ความต้องการทางสังคม เกียรติยศชื่อเสียง และความต้องการเติมความสมบูรณ์ให้ชีวิต จัดเป็นความต้องการระดับสูง และอธิบายว่าความต้องการระดับต่ำจะได้รับการสนองตอบจากปัจจัยภายนอก ตัวบุคคล ส่วนความต้องการระดับสูงจะได้รับการสนองตอบจากปัจจัยภายในตัวบุคคลเอง ตามทฤษฎีของมาสโลว์ ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองอย่างดีแล้วจะไม่สามารถเป็นแรงจูงใจบุคคลได้อีกต่อไป ทฤษฎีของมาสโลว์เป็นพื้นฐานในการอธิบายองค์ประกอบของแรงจูงใจ ซึ่งมีการพัฒนาต่อมา

ทฤษฎี ERG ของเคลตัน แอลเดอร์เฟอร์ (ERG Theory)

เคลตัน แอลเดอร์เฟอร์ (Claton Alderfer) นักวิชาการแห่งมหาวิทยาลัย Yale ได้พัฒนาทฤษฎีความต้องการดำรงอยู่ความสัมพันธ์และความก้าวหน้า ที่เรียกรวมกันว่า ทฤษฎี อี-อาร์-จี (ERG Theory) ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีความต้องการของ Maslow โดย Alderfer สรุปว่า ความต้องการของมนุษย์สามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ (กิจจา บานชื่น และ กณิกนันต์ บานชื่น, 2559 : 307 ; ERG คืออะไร? ทฤษฎีความต้องการ ERG, ออนไลน์, 2562 ; ทฤษฎีอี-อาร์-จี (ERG Theory), ออนไลน์, 2563)

ระดับที่ 1 ความต้องการดำรงชีวิตอยู่ (Existence Needs) คือความต้องการทางร่างกายและความปลอดภัยในชีวิตเช่น น้ำ อาหาร ยา เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย ความปลอดภัยในการใช้ชีวิต ความปลอดภัยของทรัพย์สิน สุขภาพ ประกัน ความปลอดภัยในการทำงาน เป็นต้น เปรียบเทียบได้กับความต้องการระดับต้นของมาสโลว์ ตัวย่อคือ E

ระดับที่ 2 ความต้องการความสัมพันธ์ (Relatedness Needs) คือความต้องการต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นความต้องการที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม เช่น ความรัก และการยอมรับนับถือจากบุคคลอื่น ซึ่งเปรียบเทียบได้กับความต้องการทางสังคมและความต้องการการยอมรับของมาสโลว์ ตัวย่อคือ R

ระดับที่ 3 ความต้องการเจริญเติบโตก้าวหน้า (Growth Needs) คือความต้องการภายในเพื่อพัฒนาตนเอง เพื่อความเจริญเติบโต พัฒนา และใช้ความสามารถของตัวเองได้ตามที่แสวงหาโอกาสในการเอาชนะความท้าทายใหม่ ๆ เปรียบเทียบได้กับความต้องการการยอมรับและความต้องการเติมความสมบูรณ์ให้ชีวิต ตัวย่อคือ G

แผนภาพที่ 2 – 2 เปรียบเทียบระดับขั้นความต้องการระหว่างทฤษฎีของ Maslow กับ Alderfer

ความต้องการเติมความสมบูรณ์ให้ชีวิต (Self – Actualization Needs)	G : Growth Needs ความต้องการเจริญเติบโต
ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง (Esteem Needs)	R : Relatedness Needs ความต้องการความสัมพันธ์
ความต้องการทางสังคม (Self – Actualization Needs)	
ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs)	E : Existence Needs ความต้องการดำรงชีวิตอยู่
ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs)	

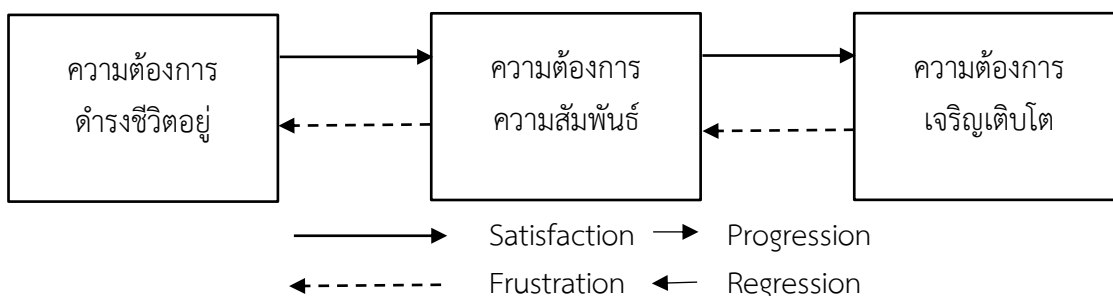
ที่มา : กฤษดา เขียววัฒนสุข, 2560 : 173.

ความแตกต่างระหว่างทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow กับทฤษฎี ERG มีความแตกต่างกัน 2 ประการ คือ

ประการที่ 1 Maslow ยืนยันว่าบุคคลจะหยุดอยู่ที่ความต้องการระดับหนึ่งจนกว่าจะได้รับการตอบสนองแล้ว แต่ทฤษฎี ERG อธิบายว่า ถ้าความต้องการระดับนั้นยังคงไม่ได้รับการตอบสนองต่อไป บุคคลจะเกิดความคับข้องใจ แล้วจะถดถอยลงมาให้ความสนใจในความต้องการระดับต่ำกว่าอีกครั้งหนึ่ง

ประการที่ 2 ทฤษฎี ERG อธิบายว่า ความต้องการมากกว่า 1 ระดับ อาจเกิดขึ้นได้ในเวลาเดียวกัน หรือบุคคลสามารถถูกจูงใจด้วยความต้องการมากกว่า 1 ระดับในเวลาเดียวกัน เช่น ความต้องการเงินเดือนที่สูง (E) พร้อมกับความต้องการทางสังคม (R) และความต้องการโอกาสและอิสระในการคิดตัดสินใจ (G) ทำให้นักวิชาการหลายคนให้การยอมรับว่าทฤษฎี ERG มีความเป็นจริงในการอธิบายความต้องการของมนุษย์มากกว่าทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ

แผนภาพที่ 2 – 3 ทฤษฎี ERG ของ Alderfer

ที่มา : กิจจา บานชื่น และ กณิกนันต์ บานชื่น, 2559 : 307

ทฤษฎีสองปัจจัยของ Herzberg (Two – Factor Theory)

เฟรดเดอริก เฮิร์ซเบิร์ก (Frederick Herzberg) ได้คิดค้นทฤษฎีการจูงใจแบบสองปัจจัยในการทำงาน ซึ่งทำให้เข้าใจว่าแรงจูงใจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาจากแต่ละคน และมีได้ขึ้นอยู่กับผู้บริหารโดยตรง รวมทั้งปัจจัยที่ใช้บำรุงจิตใจนั้นจะสามารถช่วยขจัดความไม่พอใจต่าง ๆ ได้ แต่จะไม่สามารถใช้สร้างสรรคความพอใจได้ ดังนั้น การจะสร้างให้เกิดแรงจูงใจที่ดี จึงต้องการจัดและกำหนดปัจจัยที่ใช้บำรุงจิตใจและที่ใช้จูงใจให้มีทั้ง 2 อย่างควบคู่กัน ซึ่งสามารถแยกได้ดังนี้คือ (ณัฐรสุมณ ลักษิกาวราสิริ และ สุันทา มุลทา, 2555 : 7 – 10 ; สุธี ขวัญเงิน, 2559 : 158 – 159)

1. ปัจจัยสุขอนามัย (Hygiene Factors) คือปัจจัยที่องค์กรขาดไม่ได้ คือปัจจัยที่องค์กรให้กับพนักงานซึ่งขาดไม่ได้ เนื่องจากเป็นปัจจัยที่ขาดแล้วพนักงานจะมีแนวโน้มเกิดความไม่พึงพอใจต่องานที่รับผิดชอบต่อองค์กร แต่การเพิ่มระดับปัจจัยประเภทนี้เข้าไปก็ไม่ได้ช่วยให้พนักงานมีความพึงพอใจต่องานที่รับผิดชอบหรือในตัวเองค์กรสูงขึ้น และไม่ได้ช่วยให้พนักงานมีแรงจูงใจในการพัฒนาประสิทธิภาพของงาน ถือเป็นปัจจัยภายนอก (Extrinsic Factor) ตัวอย่างของปัจจัยประเภทนี้ได้แก่

1.1 ค่าตอบแทนและผลประโยชน์ ในรูปแบบค่าจ้างเงินเดือน (Salary) หากเงินเดือนหรือค่าตอบแทนไม่เหมาะสมกับงานที่ทำ พนักงานเก่าหรือพนักงานใหม่ได้เงินไม่แตกต่างกัน จะก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจกันได้ ซึ่งความเป็นจริงในบางบริษัทจะคำนึงถึงปัจจัยอื่น ๆ เข้ามา มีส่วนในการตัดสินใจของการปรับฐานเงินเดือนให้กับพนักงานที่เหมาะสม ตลอดจนการเลื่อนขั้นเงินเดือนและตำแหน่งหากช้าเกินไป เป็นการส่งผลให้เกิดความไม่พึงพอใจกับพนักงาน เช่นกัน หรือแม้กระทั่ง การจ่ายเงินเดือนให้กับพนักงานที่สูงเกินไปก็ไม่ได้ช่วยกระตุ้นให้เค้าทำงานได้ดีกว่าเดิม

1.2 นโยบายบริษัทและการบริหาร (Company Policies and Administration) เป็นปัจจัยที่องค์กรไม่มีไม่ได้ และเป็นปัจจัยที่ไม่มีประสิทธิผลต่อการทำงานของพนักงาน เช่น นโยบายของบริษัทที่ไม่ส่งเสริมความเจริญเติบโตของตัวพนักงาน การไม่ดำรงรักษาและให้ความมั่นคงกับบุคลากร การบริหารงานที่ไม่เป็นระบบ การทำงานที่ซ้ำซ้อนกันไม่เป็นเอกภาพก็ไม่ได้เช่นกัน หากแต่ในทางทฤษฎีนี้ก็เชื่อว่า การเพิ่มคุณภาพของปัจจัยนี้มาก ๆ ก็ไม่ได้ทำให้พนักงานมีแนวโน้มในความพึงพอใจมากขึ้น หรือมีแรงจูงใจในการทำงานให้ดีขึ้นเช่นกัน

1.3 ความสัมพันธ์ในหมู่พนักงานด้วยกัน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กร (Interpersonal Relations) หากพฤติกรรมของบุคคลต่าง ๆ ในบริษัทเป็นไปในด้านลบ เช่น เกิดการแข่งขันชิงดีชิงเด่น ต่างคนต่างเอาตัวรอด ทับถมเพื่อนร่วมงาน เอารอดเอาเปรียบ ไม่มีความเป็นมิตรภาพ ทำให้คับข้องใจ เป็นผลให้เกิดความเบื่อหน่ายขององค์กร หากในทางตรงกันข้าม ในด้านบวก ต่างคนต่างมีน้ำใจ ช่วยเหลือซึ่งและกัน ย่อมจะสร้างบรรยากาศในบริษัทได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้พนักงานเกิดความพึงพอใจ แต่หากมีด้านบวกมากเกินไป ก็ไม่ได้ช่วยให้พนักงานเกิดความพึงพอใจในองค์กร หรือกระตือรือร้นมากขึ้น

1.4 สภาพแวดล้อมทางกายภาพในการทำงาน สภาพการทำงาน (Working Conditions) ในทางทฤษฎีนี้เชื่อว่า องค์กรจะต้องจัดหาสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำงาน บรรยากาศ สำนักงานที่ตั้งในการทำงาน การเดินทางมาทำงานของพนักงานให้มีความสะดวกและไม่ก่อให้เกิดปัญหามากนักต่อพนักงาน เพื่อให้พนักงานไม่เกิดความไม่พึงพอใจแต่ไม่จำเป็นต้องมีมากเกินไปหรือสะดวกสบายเกินไป เพราะไม่ได้ทำให้พนักงานมีความกระตือรือร้นในการทำงาน หรือรักองค์กรมากขึ้น

1.5 การควบคุมดูแลของหัวหน้างาน (Supervision) ในทฤษฎีนี้เชื่อว่า ปัจจัยนี้ องค์กรควรจัดให้มีแต่พอควร เช่น หัวหน้างานต้องไม่บกพร่องในหน้าที่ หัวหน้าต้องสามารถแนะนำข้อมูลทางด้านเทคนิคในการทำงานให้พนักงานผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาได้ และต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารงานและการปกครองที่มากพอ แต่หากมีมากเกินไป เช่น การล้วงลูก ไม่เชื่อมือลูกน้อง ต้องเข้ามาลงรายละเอียด ทำหน้าที่แทน ให้การช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชาตลอดเวลา ไม่เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาตัดสินใจเอง หรือคิดวิเคราะห์ หรือออกความคิดเห็นต่องานที่รับผิดชอบ ก็ไม่ได้ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความพึงพอใจในงานที่ทำ หรือ เกิดความรักต่อองค์กรมากขึ้นได้

1.6 สถานภาพในการทำงาน (Status) ในทางทฤษฎีเชื่อว่าองค์กรควรจัดให้มีตำแหน่งหน้าที่การงาน หรือ การยกระดับสถานะของพนักงานตามตำแหน่ง เช่น การมีที่จอดรถของผู้บริหาร หรือการมีสิทธิพิเศษแก่พนักงานที่มีตำแหน่งสูง หรือมีความสำคัญต่อองค์กรมากอย่างเหมาะสม เพื่อให้พนักงานเหล่านี้ไม่เกิดความไม่พึงพอใจ แต่ไม่จำเป็นต้องมีมากหรือเกินควร เช่น มี

โครงสร้างองค์กรที่ลึกหรือหลายระดับชั้น (Bureaucracy) เพื่อส่งเสริมให้พนักงานมีตำแหน่งหน้าที่การงานที่มากพอ เพราะการเสริมปัจจัยนี้มาก ๆ ไม่ได้ช่วยให้พนักงานมีแรงจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น หรือมีความภักดีต่อองค์กรมากขึ้น

1.7 ความมั่นคงในงาน (Job Security) ในทางทฤษฎีแล้ว ปัจจัยเกี่ยวกับเรื่องความมั่นคงของพนักงาน เช่น ระบบสวัสดิการ องค์กรจำเป็นต้องมี ขาดไม่ได้ แต่องค์กรไม่ควรใช้การเพิ่มปัจจัยนี้เข้าไปในการโน้มน้าวให้พนักงานมีความตั้งใจในการทำงานที่สูงขึ้น หรือภักดีต่อองค์กรมากขึ้น เช่น ระบบเกษียณอายุพนักงาน เป็นต้น

โดยปัจจัยสุขอนามัยนั้น ไม่ใช่สิ่งจูงใจที่จะทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น แต่เป็นข้อกำหนดที่ป้องกันไม่ให้นักงนเกิดความไม่พึงพอใจในงานที่ทำ ถ้าไม่มีปัจจัยเหล่านี้แล้วอาจก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจแก่พนักงานได้

2. ปัจจัยจูงใจ (Motivator Factors) คือ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจให้คนทำงานอย่างมีความสุข มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีประสิทธิภาพสูงขึ้น หรือ ทำให้เกิดความภักดีต่อองค์กรมากขึ้น เป็นปัจจัยที่ไม่มีก็ได้หากองค์กรไม่ได้มุ่งเน้นในการเพิ่มระดับความพึงพอใจ หรือระดับการโน้มน้าวให้พนักงานมีประสิทธิภาพในการทำงานที่สูงขึ้น มักเรียกปัจจัยประเภทนี้อีกอย่างหนึ่งว่า “ปัจจัยภายใน (Intrinsic Factor)” ตัวอย่างของปัจจัยประเภทนี้ได้แก่

2.1 ความสำเร็จในการทำงาน (Achievement) ในทางทฤษฎีแล้วความสำเร็จในการทำงานที่สามารถแก้อุปสรรคหรือปัญหาให้ลุล่วงไปได้เสมอ ๆ ย่อมจะรู้สึกมีความพึงพอใจและปลื้มใจในผลสำเร็จของงานนั้นอย่างยิ่ง ทำให้มีกำลังใจในการทำงานอื่น ๆ ต่อไป ซึ่งถือได้ว่ามีความสำคัญที่สุด พนักงานมีความรู้สึกว่าเขาทำงานได้สำเร็จ

2.2 การได้รับการยอมรับ หรือการได้รับการยอมรับยกย่องในผลงาน (Recognition for Achievement) การทำงานแล้วได้รับการยอมรับจากผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน และบุคคลทั่ว ๆ ไปในสังคมให้ความสำคัญ ยกย่อง ชมเชย แสดงความชื่นชมยินดีในผลงานและความสามารถ เมื่อทำงานบรรลุผลจะเป็นสิ่งที่สร้างความประทับใจ ในทางทฤษฎีเชื่อว่าจะทำให้พนักงานนั้นเกิดความภูมิใจ มีกำลังใจ มีผลในการกระตุ้นจูงใจในการทำงานได้ดียิ่งขึ้น เป็นการสื่อถึงพนักงานให้มีความรู้สึกว่ามีคนยอมรับเขา

2.3 เนื้องานที่มีลักษณะเป็นงานที่น่าสนใจ (The Work Itself) ตัวงานที่น่าสนใจและท้าทายความสามารถของพนักงาน พนักงานรู้สึกว่าการที่ทำงานที่น่าสนใจ น่าทำ เป็นงานสำคัญที่มีคุณค่า เป็นงานที่ต้องใช้ความคิด งานประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ แบบใหม่ ๆ ปัจจัยนี้ทฤษฎีเชื่อว่าพนักงานจะรู้สึกพอใจที่จะทำงานในลักษณะนี้มากขึ้น

2.4 ความรับผิดชอบในงาน (Responsibility) ในทางทฤษฎีเชื่อว่าหากพนักงานรู้สึกว่าเขาคงรับผิดชอบตนเองและงานของเขา การได้รับเกียรติและความไว้วางใจมอบหมายงานให้รับผิดชอบอย่างอิสระ สนใจที่ผลลัพธ์ ให้สิทธิทางด้านความคิด ปัจจัยประเภทนี้ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมและกระตุ้นให้พนักงานตั้งใจทำงานให้มากยิ่งขึ้นตามทฤษฎี

2.5 การได้รับการเลื่อนตำแหน่ง (Advancement) พนักงานรู้สึกว่าเขามีความก้าวหน้าในงานที่ทำ การได้รับความก้าวหน้าในหน้าที่การงานหรือเลื่อนขั้นในการทำงาน การขึ้นเงินเดือนค่าจ้างให้สูงขึ้น จะเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมและกระตุ้นให้พนักงานตั้งใจทำงานให้มากยิ่งขึ้น

2.6 ความเจริญความก้าวหน้าในการทำงาน (The Possibility of Growth) การให้โอกาสในการเพิ่มพูนความรู้ความชำนาญในการทำงานเพื่อความก้าวหน้าและเจริญเติบโต ก็เป็นการจูงใจให้พนักงานทำงานให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น การให้อำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจในงานที่ตัวเองรับผิดชอบ ทางพนักงานจะรู้สึกภาคภูมิใจในตัวเองมากขึ้น

การสร้างแรงจูงใจแก่ผู้ปฏิบัติงานจึงมี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นแรกผู้บริหารต้องกำจัดปัจจัยที่สร้างความไม่พอใจ คือตรวจสอบให้มั่นใจว่าปัจจัยสุขอนามัยไม่ขาดแคลนหรือบกพร่อง เช่น ระดับเงินเดือนค่าจ้างเหมาะสม งานมีความมั่นคง สภาพแวดล้อมปลอดภัย และอื่น ๆ จนแน่ใจว่าความรู้สึกไม่พอใจจะไม่เกิดขึ้นในหมู่ผู้ปฏิบัติงาน ขั้นตอนที่ 2 คือ สร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นในองค์กร เช่น การได้รับการยกย่องในความสำเร็จและผลการปฏิบัติงาน มอบความรับผิดชอบตามสัดส่วน ให้โอกาสใช้ความสามารถในงานสำคัญ ซึ่งอาจต้องมีการออกแบบการทำงานให้เหมาะสมด้วย การตอบสนองด้วยปัจจัยสุขอนามัยก่อน จะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นกลาง ไม่มีความไม่พอใจ แล้วจึงใช้ปัจจัยจูงใจเพื่อสร้างความพอใจ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานทุ่มเทในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ทฤษฎีแรงจูงใจของ McGregor (Theory X and Theory Y)

ดักลาส แมคเกรเกอร์ (Douglas McGregor) ได้อธิบายแบบของการบริหาร 2 แบบที่แตกต่างกันอย่างมากคือ ทฤษฎี X เป็นแบบเผด็จการ และทฤษฎี Y หรือแบบมีส่วนร่วม แบบของการบริหารแต่ละแบบมีข้อสมมติฐานเกี่ยวกับลักษณะของคนดังนี้ (โชคชัย อาษาสนา, ออนไลน์, 2555)

ผู้บริหารแบบทฤษฎี X เชื่อว่า

1. มนุษย์โดยทั่วไปไม่ชอบการทำงาน และพยายามหลีกเลี่ยงงานถ้าสามารถทำได้
2. เนื่องจากการไม่ชอบทำงานของมนุษย์ มนุษย์จึงถูกควบคุม บังคับ หรือข่มขู่ให้ทำงาน ชอบให้สั่งการและใช้วิธีการลงโทษ เพื่อให้ใช้ความพยายามได้เพียงพอ และบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร
3. มนุษย์โดยทั่วไปพอใจกับการชี้แนะสั่งการหรือการถูกบังคับ ต้องการหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ มีความทะเยอทะยานน้อย และต้องการความมั่นคงมากที่สุด ผู้บริหารตามทฤษฎี X จึงต้องสร้างแรงจูงใจโดยการข่มขู่ และลงโทษ เพื่อให้ลูกน้องใช้ความพยายามให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร

ผู้บริหารแบบทฤษฎี Y เชื่อว่า

1. การทำงานเป็นการตอบสนองความพอใจ
2. การข่มขู่ด้วยวิธีการลงโทษไม่ได้เป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการจูงใจให้คนทำงาน บุคคลที่ผูกพันกับการบรรลุถึงความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร จะมีแรงจูงใจด้วยตนเองและควบคุมตนเอง
3. ความผูกพันของบุคคลที่มีต่อเป้าหมายขึ้นอยู่กับรางวัล และผลตอบแทนที่พวกเขาคาดหวังว่าจะได้รับเมื่อเป้าหมายบรรลุถึงความสำเร็จ
4. ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการทำงาน เป็นการจูงใจให้บุคคลยอมรับและแสวงหาความรับผิดชอบ มีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน

ทฤษฎี Y เน้นถึงการพัฒนาตนเองของมนุษย์ ซึ่งให้เห็นว่ามนุษย์นั้นรู้จักตัวเองได้ถูกต้อง รู้จักความสามารถของตนเอง ผู้บริหารควรสร้างแรงจูงใจโดยการสร้างสรรค์สถานการณ์ที่จะทำให้สมาชิกมีความรู้สึกรับผิดชอบ และมีส่วนร่วมในการทำงาน ในการบริหารนั้น มีการนำทฤษฎีเชิงจิตวิทยามาใช้จำนวนมาก เพราะการบริหารเป็นการทำงานกับ “คน” และทฤษฎีจิตวิทยาก็พูดถึงเรื่อง “คน” การศึกษาทฤษฎีจิตวิทยาที่เกี่ยวกับการควบคุมกำกับพฤติกรรมของมนุษย์ การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน และภาวะผู้นำ จึงเป็นประโยชน์อย่างมากต่อผู้บริหาร Douglas McGregor ได้ค้นพบแนวคิด “พฤติกรรมองค์การ” และสรุปว่า กิจกรรมการบริหารจัดการล้วนมีสาเหตุรากฐานมาจากทฤษฎีพฤติกรรมมนุษย์ (Human Behaviors) ซึ่งเป็นไปตามกรอบทฤษฎี X และทฤษฎี Y คือ

ทฤษฎี X (Theory X) คือคนประเภทเกียจคร้าน ในการบริหารจึงควรใช้มาตรการบังคับ มีระเบียบกฎเกณฑ์คอยกำกับ มีการควบคุมการทำงานอย่างใกล้ชิด และมีการลงโทษเป็นหลัก

ทฤษฎี Y (Theory Y) คือคนประเภทขยัน ควรมีการกำหนดหน้าที่การทำงานที่เหมาะสม ทำทลายความสามารถ สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเชิงบวก และควรเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการบริหารงาน

สรุป Douglas McGregor เห็นว่าคนมี 2 ประเภท และการบริหารคนทั้ง 2 ประเภท ต้องใช้วิธีการบริหารแตกต่างกัน

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

นักวิชาการหลายท่านได้ให้คำจำกัดความของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไว้หลากหลาย ดังนี้ Nadler (1970 อ้างถึงใน พลอย สืบวิเศษ, 2561 : 18) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ ชุดของกิจกรรมขององค์การที่ดำเนินการในเวลาที่กำหนดและออกแบบมา เพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม

McLagen (1989 อ้างถึงใน พลอย สืบวิเศษ, 2561 : 19) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ การบูรณาการโดยใช้การพัฒนาและการฝึกอบรม การพัฒนาสายอาชีพ และการพัฒนาองค์การ เพื่อปรับปรุงประสิทธิผลของปัจเจกบุคคลและองค์การ

Armstrong (1999 อ้างถึงใน พลอย สืบวิเศษ, 2561 : 19) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เกี่ยวข้องกับการจัดหาโอกาสในการเรียนรู้ การพัฒนาและฝึกอบรม เพื่อปรับปรุงผลการดำเนินงานทั้งในระดับบุคคล ทีม และองค์การ ซึ่งเป็นการนำธุรกิจด้วยการพัฒนาคนตามกรอบกลยุทธ์

Mondy and Noe (2005 : 5 – 6) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ไว้ว่า เป็นหน้าที่หลักของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งไม่ใช่แค่การฝึกอบรม แต่ยังหมายรวมถึง การวางแผนงานอาชีพของพนักงาน การพัฒนากิจกรรม และการประเมินผลการปฏิบัติงานด้วย

สัมฤทธิ์ (2549 :198 อ้างถึงใน พลอย สืบวิเศษ, 2561 : 19) เห็นว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง กระบวนการที่มีการวางแผนดำเนินการอย่างเป็นระบบในการที่จะเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และความสามารถของพนักงานในองค์การให้สามารถปฏิบัติงานได้ดีและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้้องค์การเจริญก้าวหน้า สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงเพื่อการแข่งขันในอนาคต

พลอย สืบวิเศษ (2561 : 19) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ กระบวนการในการพัฒนาพนักงาน ทีมงานขององค์การ เพื่อเพิ่มศักยภาพของพนักงานหรือทีมงานให้มีความรู้

ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะตามที่ต้องการ และสามารถนำศักยภาพที่ได้รับ การพัฒนานั้นไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานตามสายอาชีพให้มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นทั้งในระดับบุคคล ทีม และองค์กร โดยมีระบบการประเมินผลปฏิบัติงานเพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับและนำไปพัฒนาระบบ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กร การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะมีลักษณะเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องเป็นระบบและมีความสอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ขององค์กร

องค์ประกอบหลักของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

จาก Human Resource Wheel ของ McLagen (1989 อ้างถึงใน สุธินี ฤกษ์ขำ, 2557 : 11 – 107) แสดงถึงองค์ประกอบหลักของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 3 องค์ประกอบดังนี้

1. การฝึกอบรมและพัฒนา (Training and Development : T&D) หมายถึง กระบวนการในการส่งเสริมให้พนักงานได้ปรับปรุงและพัฒนาทักษะ ความรู้ความสามารถ พฤติกรรม หรือทัศนคติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน เพื่อให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น ทั้งงานที่ได้รับมอบหมายในปัจจุบัน และเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับงานที่อาจได้รับมอบหมายในอนาคต ซึ่งรูปแบบโครงการฝึกอบรมและพัฒนา ได้แก่ การบรรยาย การใช้กรณีศึกษา การใช้เกมธุรกิจ การแสดงบทบาทสมมติ การใช้เหตุการณ์จำลอง การใช้ตัวอย่างพฤติกรรม การจัดลำดับความสำคัญของงาน การฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติงาน การหมุนเวียนงาน และการฝึกอบรมที่ใช้เทคโนโลยีเป็น พื้นฐาน

2. การพัฒนาสายอาชีพ (Career Development : CD) จัดเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญ ต่อองค์กร เนื่องจากเป็นการดำเนินการที่มีเป้าหมายเพื่อให้องค์กรมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ ความสามารถ และพร้อมที่จะได้รับการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งให้มาปฏิบัติหน้าที่ตำแหน่งงานที่สูงและ มีความสำคัญเพิ่มขึ้นภายในเวลาที่กำหนด ทำให้การดำเนินงานขององค์กรไม่หยุดชะงักลง นอกจากนั้น การพัฒนาสายอาชีพยังมีความสำคัญต่อพนักงาน เพราะช่วยให้พนักงานมองเห็นโอกาส ความก้าวหน้าทางสายอาชีพของตนเอง สามารถส่งผลถึงการดำรงรักษาพนักงานที่มีความรู้ ความสามารถ และช่วยลดอัตราการลาออกจากองค์กร

3. การพัฒนาองค์กร (Organization Development : OD) หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบในการประยุกต์ใช้ความรู้จากหลากหลายศาสตร์ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพ ของพนักงานภายในองค์กร รวมทั้งเพื่อการพัฒนาให้องค์กรเองมีความพร้อมทั้งต่อเหตุการณ์ในปัจจุบัน และสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

กิจกรรมหลักของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

กิจกรรมที่สำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้น ประกอบไปด้วย 4 ระบบย่อย คือ ระบบการฝึกอบรม ระบบการศึกษา ระบบการพัฒนา และระบบการเรียนรู้ ซึ่งแต่ละระบบมีความสัมพันธ์กับองค์ความรู้ในวิทยาการด้านต่าง ๆ เช่น จิตวิทยาการเรียนรู้ การรับรู้ แรงจูงใจ พฤติกรรมองค์กร และการพัฒนาองค์กร เป็นต้น ซึ่งแต่ละระบบมีความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (พลอย สืบวิเศษ, 2561 : 21 – 26)

ตารางที่ 2-1 กิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และความแตกต่างของแต่ละกิจกรรม

กิจกรรม	มุ่งเน้น	เชิงเศรษฐศาสตร์	การประเมินผล	ความเสี่ยง
การฝึกอบรม	งานในปัจจุบัน	เป็นค่าใช้จ่าย	จากการปฏิบัติ	ต่ำ
การศึกษา	ตัวบุคคล	การลงทุนระยะสั้น	จากการปฏิบัติในอนาคต	ปานกลาง
การพัฒนา	องค์การและสังคม	การลงทุนระยะยาว	ทำได้ยาก	สูง
การเรียนรู้	บุคคลทุกระดับในองค์การและสังคม	การลงทุนระยะยาว	จากการปฏิบัติในอนาคต	ปานกลาง

ที่มา : ฟลอย สืบวิเศษ, 2561 : 21

1. การฝึกอบรม (Training)

Dessler (2003 : 187 – 188 อ้างถึงใน ฟลอย สืบวิเศษ, 2561 : 21) เห็นว่าการฝึกอบรม หมายถึง วิธีการต่าง ๆ ที่ถูกนำมาใช้กับพนักงานใหม่หรือพนักงานปัจจุบัน เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นสามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานในปัจจุบันได้

สุจิตรา (2552 : 23 อ้างถึงใน ฟลอย สืบวิเศษ, 2561 : 21) เห็นว่าการฝึกอบรมเป็นกิจกรรมการเรียนรู้เฉพาะบุคคล เพื่อปรับเปลี่ยนและเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และทัศนคติให้เหมาะสม อันจะก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนในพฤติกรรมและทัศนคติต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

กระบวนการในการฝึกอบรม ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดหรือวิเคราะห์ความจำเป็นในการฝึกอบรม 2) การออกแบบและพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม 3) การบริหารหลักสูตรการฝึกอบรม และ 4) การประเมินผลและติดตามผลการฝึกอบรม

2. การศึกษา (Education)

Buckley and Caple (2007 : 6 อ้างถึงใน ฟลอย สืบวิเศษ, 2561 : 22) ให้ความเห็นว่าการศึกษาคือ กระบวนการและชุดกิจกรรมที่มีเป้าหมายให้บุคคลมีความคุ้นเคยและพัฒนาความรู้ ทักษะ ค่านิยม และความเข้าใจ ที่ไม่จำกัดอยู่เพียงแค่ขอบเขตของกิจกรรม แต่ครอบคลุมไปถึงความสามารถในการระบุปัญหา วิเคราะห์ และแก้ปัญหาได้

สุจิตรา (2552 : 26 อ้างถึงใน ฟลอย สืบวิเศษ, 2561 : 22) ให้ความเห็นว่าการศึกษามีความหมายถึง กิจกรรมด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่จัดขึ้นเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงานในภาพรวมของพนักงาน นอกเหนือจากการมุ่งเน้นเฉพาะงานประจำที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้น จุดเน้นของการจัดการศึกษา คือ การเตรียมบุคลากรให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงานตามความต้องการขององค์การในอนาคต

ความแตกต่างระหว่างการฝึกอบรมและการศึกษา การฝึกอบรมมุ่งเสริมสร้างความรู้และทักษะให้แก่พนักงาน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นไปที่งานในปัจจุบัน ส่วนการศึกษาเป็นการเตรียมบุคลากรให้พร้อมต่อการทำงานในตำแหน่งหน้าที่ใหม่ หรือเพื่อรองรับงานใหม่ในอนาคต นับเป็นการลงทุนระยะสั้นซึ่งสามารถประเมินผลได้จากการปฏิบัติงานในอนาคตอันใกล้ จึงมีความเสี่ยงระดับปานกลาง ทั้งนี้การศึกษาเป็นการให้ความรู้ในมุมกว้าง เพื่อให้

ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานเพียงพอต่อการวิเคราะห์ปัญหา และเป็นแนวทางในการเลือกประกอบอาชีพตามความรู้ที่ได้ศึกษา เช่น การส่งบุคลากรไปศึกษาต่อ หรือไปศึกษาดูงาน เป็นต้น

3. การพัฒนา (Development)

Mondy and Noe (2005 : 202) ได้แสดงให้เห็นว่า การพัฒนา คือ การเรียนรู้ที่นอกเหนือไปจากงานปัจจุบัน ซึ่งเป็นการเตรียมพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงและการเจริญเติบโตในระยะยาว

สุจิตรา (2552 : 27 อ้างถึงใน พลอย สืบวิเศษ, 2561 : 23) ได้แสดงให้เห็นว่าการพัฒนามีความเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างการเรียนรู้และประสบการณ์แก่บุคลากรขององค์การให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงความต้องการขององค์การที่ต้องการการเจริญเติบโตและมีการเปลี่ยนแปลงไม่หยุดนิ่ง

กิจกรรมหลักของการพัฒนา แบ่งเป็น 3 กิจกรรม ดังนี้

1. การฝึกอบรมและการพัฒนาเป็นรายบุคคล เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทราบถึงจุดเด่นและจุดด้อยของตนเอง โดยใช้การฝึกอบรมและการพัฒนา เพื่อช่วยในการเสริมสร้างจุดเด่นและปรับลดจุดด้อย เพื่อพัฒนาศักยภาพและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

2. การพัฒนาสายอาชีพ เป็นกิจกรรมที่มุ่งสร้างความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการส่วนบุคคลในเรื่องงานกับเป้าหมายขององค์การให้มีความสอดคล้องกัน เพื่อแสดงให้เห็นพนักงานทราบถึงตำแหน่งงาน บทบาท หน้าที่ และความก้าวหน้าตามสายอาชีพของตน ซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จขององค์การ

3. การพัฒนาองค์การ เป็นกิจกรรมที่มุ่งสร้างความสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลภายในหน่วยงานและระหว่างหน่วยงานภายในองค์การ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องกับโครงสร้าง บทบาท หน้าที่ ตลอดจนกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงองค์การ

ความแตกต่างระหว่างการฝึกอบรมและการพัฒนา การฝึกอบรมมุ่งเสริมความรู้และทักษะเพื่อใช้ในงานปัจจุบัน จึงสามารถประเมินผลได้ทันที ส่วนการพัฒนานั้นเป็นการเสริมความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ เพื่อรองรับงานใหม่ในอนาคต ซึ่งยังไม่สามารถประเมินผลได้ทันที ต้องรอเวลาที่จะนำไปปฏิบัติในอนาคต ดังจะเห็นได้ว่า การพัฒนาเป็นการลงทุนระยะยาว ใช้เวลานาน ทำการประเมินผลได้ยาก และมีความเสี่ยงสูงที่จะไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้แต่แรก เนื่องด้วยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องมาก เช่น การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่ช่วยลดความจำเป็นในทักษะบางด้าน หรือการเปลี่ยนตลาดเป้าหมายใหม่ ซึ่งต่างไปจากตลาดเดิมที่ได้เตรียมบุคลากรไปพัฒนาความรู้ ทักษะ ประสบการณ์เกี่ยวกับตลาดเดิมไว้ ทำให้บุคลากรที่ผ่านการพัฒนาแล้วนั้น อาจไม่ได้ใช้ทักษะความรู้ หรือประสบการณ์ที่ได้พัฒนาอย่างเต็มที่ตามที่วางแผนไว้ เป็นต้น

4. การเรียนรู้ (Learning)

DeSimone and Werner (2012 : 67 อ้างถึงใน พลอย สืบวิเศษ, 2561 : 24) ได้แสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงอย่างถาวรในพฤติกรรม ความคิด ความเข้าใจ หรือเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

Robbin (2001 : 39 อ้างถึงใน พลอย สืบวิเศษ, 2561 : 25) ได้แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้ คือ การเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมอย่างถาวร อันเป็นผลมาจากประสบการณ์ที่ได้รับ

ระดับของการเรียนรู้ สามารถแบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. การเรียนรู้ระดับบุคคล : เป็นการเรียนรู้ลำดับแรก ซึ่งมุ่งเน้นการเรียนรู้เป็นรายบุคคล โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ 1) ความต้องการของผู้เรียน 2) รูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน 3) การจัดกิจกรรมการฝึกอบรมที่เหมาะสม

2. การเรียนรู้ระดับกลุ่ม : เป็นการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม มีปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ความพึงพอใจในทีมซึ่งสามารถทำได้โดยการเปิดกว้างทางความคิด มุมมอง แนวคิด และต้องสร้างคุณค่าของทีมให้อยู่เหนือกว่าคุณค่าของบุคคล โดยมีเทคนิคที่นิยมใช้คือ การเรียนรู้เป็นทีม อันประกอบด้วย การปฏิบัติโดยการค้นคว้าวิจัย การปฏิบัติจากผลการเรียนรู้ การปฏิบัติตามหลักวิทยาศาสตร์ และวิธีการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม

3. การเรียนรู้ระดับองค์การ : เป็นการจัดระบบการเรียนรู้ขององค์การ โดยให้มีการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสมาชิกภายในองค์การ พัฒนาการเรียนรู้ร่วมกันทั้งจากการแข่งขัน การร่วมกันในการทำงาน และการศึกษาจากประสบการณ์ในอดีต ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในระดับองค์การดังกล่าวนี้ จะสามารถขยายไปสู่การเรียนรู้และการทำงานร่วมกันในลักษณะที่เป็นเครือข่ายได้ ทั้งนี้ องค์การต้องส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ให้เกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา โดยมีเทคนิคที่นิยมใช้ คือ การเรียนรู้จากการปฏิบัติ การใช้มาตรฐานเปรียบเทียบ การสอนงาน การเป็นพี่เลี้ยง และการใช้แฟ้มงานเพื่อการพัฒนา เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สังเวียน เจริญจันทร์ (2540) ศึกษาเรื่องการพัฒนากำลังพลสำรอง เพื่อนำไปสู่การพัฒนา กำลังพลสำรองให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อระบบกำลังสำรอง มีจิตใจยอมรับการเตรียมกำลังตามแผนป้องกันประเทศ พบว่า เจ้าหน้าที่และกำลังพลสำรองมีความต้องการที่จะพัฒนาระบบกำลังสำรองและพัฒนาตนเองด้วย แต่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตั้งแต่หน่วยเหนือ หน่วยงานส่วนราชการอื่น ๆ ควรตอบสนอง การปฏิบัติอย่างแท้จริง และควรเข้าใจถึงบทบาทความรับผิดชอบ แนวคิดในการเตรียมกำลังป้องกัน ประเทศร่วมกัน ตามแผนยุทธศาสตร์ป้องกันประเทศ ทุกฝ่ายควรกระตุ้นเตือนสร้างขวัญกำลังใจซึ่งกัน และกัน เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีต่อกำลังพลสำรอง การพัฒนาต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง ตลอดจน หน่วยงานฝ่ายพลเรือน ภาครัฐวิสาหกิจและภาคเอกชน เพื่อให้การสนับสนุนและดำเนินการตาม กฎหมาย ประเด็นสำคัญที่สอดคล้องกับสมมติฐาน ดังนี้ (1) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องยังมีความรู้ ความเข้าใจต่อยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศน้อย ระบบกำลังสำรองเป็นระบบที่สำคัญ แต่งาน กำลังสำรองมีความละเอียดอ่อนต้องมีการติดตามอย่างใกล้ชิด เพราะเป็นเรื่องที่ต้องสร้างความเข้าใจ ต่อหน่วยงานต่าง ๆ กำลังพลสำรองและบุคคลทั่วไป เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ระบบกำลังสำรองอย่าง แท้จริง (2) ทุกส่วนราชการที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญต่อระบบกำลังสำรองน้อยมาก อาจเป็นเพราะ ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบ และยุทธศาสตร์ในการป้องกันประเทศ และความจำเป็นของระบบ กำลังสำรอง (3) ผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้นควรกำกับดูแลและกระตุ้นการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ตามห้วงระยะเวลาอย่างสม่ำเสมอ และกระตุ้นให้กำลังใจ (4) กำลังพลสำรองเกินกว่าร้อยละ 60

มีทัศนคติไม่ดีต่อระบบกำลังสำรอง สาเหตุมาจากการเข้าสู่ระบบกำลังสำรองแล้วไม่ได้เกิดความประทับใจ และยังไม่คิดว่าเป็นความภาคภูมิใจ แต่ก็ยังมีกำลังพลสำรองบางส่วนที่ต้องการเข้าสู่ระบบกำลังสำรอง

โยธิน ไพรพนานนท์ (2547) ศึกษาเรื่องการพัฒนากำลังพลสำรองของกองทัพบกไทยกรณีศึกษาเฉพาะ นศท. มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า นศท.มีทัศนคติส่วนใหญ่ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกองทัพ (ร้อยละ 93.4) มีเหตุผลที่เข้ารับการศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 และ 5 เพราะได้ประดับยศเป็นว่าที่ร้อยตรี โดยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกวิชาทหารว่าการฝึกสอนไม่ได้ผลเท่าที่ควร ส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นเพราะเครื่องช่วยฝึก/อุปกรณ์ไม่เพียงพอ หลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบันมีความเหมาะสมดี แต่ควรมีการปรับปรุงและพัฒนาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน การฝึกวิชาทหารทำให้เยาวชนมีระเบียบวินัยมากขึ้น

บรรลือศักดิ์ ทัยสุวรรณ (2548) ศึกษาเรื่องการพัฒนาาระบบกำลังสำรองของกองทัพบกพบว่า การพัฒนาระบบกำลังสำรองตามแผนแม่บทการพัฒนาระบบกำลังสำรองของกองทัพบกสามารถผลิตกำลังพลที่มีคุณภาพให้กับหน่วยกำลังประจำการ กำลังพลสำรองมีความเต็มใจที่จะสมัครเข้าสู่ระบบกำลังสำรอง มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการของกองทัพ สามารถปฏิบัติงานตามตำแหน่งและหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ปัญหาความขาดแคลนกำลังพลบางอัตราได้ ช่วยประหยัดงบประมาณค่าสวัสดิการต่าง ๆ ให้อำนาจต่อการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพ และนำไปสู่ระบบกำลังสำรองที่มีประสิทธิภาพต่อไป การดำเนินการเหล่านี้จะสำเร็จลุล่วงได้ กองทัพบกควรที่จะปรับปรุงกฎหมายให้อำนาจต่อประโยชน์การพัฒนาระบบกำลังสำรอง รongรับการพัฒนาระบบกำลังสำรอง ผู้บังคับบัญชาทุกระดับต้องให้ความสำคัญต่อระบบกำลังสำรอง ให้ความรู้ความเข้าใจบุคลากรเจ้าหน้าที่และผู้รับผิดชอบระบบกำลังสำรอง สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการให้เพียงพอ ปรับปรุงแก้ไขสิทธิประโยชน์และการสวัสดิการของกำลังพลสำรอง ปลุกฝังอุดมการณ์ให้เยาวชนและกำลังพลสำรอง กำหนดให้มีการเรียนการสอนเรื่องระบบกำลังสำรองในหลักสูตรต่าง ๆ

สัมพันธ์ ชนวรรณ์ (2552) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการฝึกนักศึกษาวิชาทหารในการเป็นกำลังพลสำรองเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ พบว่า การฝึก นศท. ในด้านนโยบายของกองทัพบกสอดคล้องกับนโยบายความมั่นคงแห่งชาติที่กำหนดไว้ทั้ง 5 ด้าน คือ 1) ด้านการเมือง ปลุกฝังอุดมการณ์ความรักชาติ ความศรัทธาการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข 2) ด้านเศรษฐกิจ เน้นย้ำการให้ความรู้เรื่องการน้อมนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน ปลุกฝังการประหยัดอดออมและสอดแทรกความรู้และข้อมูลข่าวสารภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน 3) ด้านการทหาร นโยบายการฝึก นศท. ที่กองทัพบกกำหนด มีความชัดเจนให้การฝึกวิชาทหาร นศท. ต้องมีคุณภาพ อุดมการณ์ วินัย มีขวัญกำลังใจ และร่างกายแข็งแรง 4) ด้านสังคม จิตวิทยา การปลุกฝังและส่งเสริมให้มีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย ความรับผิดชอบที่จะต้องมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ต่อสังคมและประเทศชาติ ปลุกฝังด้านคุณธรรมและจริยธรรม และ 5) ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การพลังงานและสิ่งแวดล้อม การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ควรมีการเพิ่มความรู้อย่างก้าวเข้าไปในหลักสูตร ด้านการฝึกควรมีการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการช่วยฝึก

นำเครื่องช่วยฝึกที่ทันสมัยมาประกอบการฝึกด้วย ข้อเสนอแนะจากการศึกษา คือ การพัฒนาการฝึก นศท. ในการเป็นกำลังสำรองเพื่อความมั่นคงแห่งชาติได้ครบถ้วน โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์เพื่อหา แนวทางในการพัฒนาการฝึก นศท. ทั้ง 5 ด้าน เพื่อก่อให้เกิดความมั่นคงแห่งชาติอย่างแท้จริงและ นำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

คเชนทร์ อาจคุ้มวงษ์ (2555) ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการฝึกวิชาทหารของนักศึกษา วิชาทหาร พบว่า นักศึกษาวิชาทหารจะต้องมีการเตรียมความพร้อมทั้งด้านร่างกายและจิตใจในการที่ จะเข้ารับการฝึกวิชาทหาร เป็นผู้ที่มีสุขภาพแข็งแรง จิตใจ เข้มแข็งสมเป็นทหาร เพื่อเสริมสร้างภาวะ ความเป็นผู้นำ ต้องปรับทัศนคติในการเข้ามาเรียนวิชาทหาร ไม่ใช่เพื่อได้รับสิทธิในการยกเว้น การคัดเลือกเป็นทหารกองประจำการ การฝึกต้องมีจำนวนนักศึกษาวิชาทหารเหมาะสมในแต่ละชั้นเรียน ไม่มากเกินไปจนเกินที่ครูฝึกจะดูแลให้ทั่วถึง มีจำนวนครูฝึกที่เพียงพอและต้องมีทักษะความพร้อมในการสอน มีความรู้ความชำนาญในเนื้อหาที่สอน สามารถถ่ายทอดความรู้โดยสามารถประยุกต์และจัดทำสื่อ การสอนที่เหมาะสมทันสมัยสร้างบรรยากาศในการฝึกสอนให้เป็นที่น่าสนใจต่อการเรียน

วันชนะ กลั่นพรหมสุวรรณ (2554) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหาร การฝึกนักศึกษาวิชาทหารในกองทัพบกไทย พบว่า

1. ประสิทธิภาพการบริหารการฝึกนักศึกษาวิชาทหารในกองทัพบกไทย จากข้อค้นพบ เชิงคุณภาพ พบว่าประสิทธิผลการบริหารการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ประกอบด้วยตัวแปร 2 ประการ คือ ความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากร และความร่วมมือของบุคลากรในสถานศึกษาวิชาทหาร และข้อค้นพบเชิงปริมาณ ยืนยันว่าประสิทธิผลการบริหารการฝึกนักศึกษาวิชาทหารอยู่ในระดับมาก

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลการบริหารการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร พบว่า ปัจจัยที่ เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลการบริหารการฝึกนักศึกษาวิชาทหารในกองทัพบกไทย ด้านผู้บังคับหน่วย ประกอบด้วย 6 ตัวแปร คือ ภาวะผู้นำ วิสัยทัศน์ กระบวนการบริหาร การบริหารการเปลี่ยนแปลง ธรรมาภิบาล และคุณธรรมของผู้บริหารตามแนวพระราชดำริเรื่องคุณธรรม 4 ประการ ด้านบุคลากร ประกอบด้วย 6 ตัวแปร คือ การเป็นสมาชิกที่ดี ทัศนคติต่อการทำงาน ความผูกพันต่อองค์การ การทำงานเป็นทีม มนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน และคุณภาพชีวิตในการทำงาน

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารการฝึกนักศึกษาวิชาทหารในกองทัพบก ไทย ด้านผู้บังคับหน่วย ประกอบด้วย 1 ตัวแปร คือ ภาวะผู้นำ ส่วนด้านบุคลากร ประกอบด้วย 4 ตัวแปร คือ ความผูกพันต่อองค์การ การทำงานเป็นทีม มนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน และคุณภาพชีวิต ในการทำงาน โดยตัวแปรด้านบุคลากรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร มากที่สุดคือ คุณภาพชีวิตในการทำงาน รองลงมาคือ ความผูกพันต่อองค์การ การทำงานเป็นทีมและ มนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน ตามลำดับ

ดรัณ ยุทธวงษ์สุข (2556) ศึกษาเรื่องการปฏิรูประบบกำลังสำรองของกองทัพบกไทย พบว่าการบริหารจัดการระบบกำลังสำรองยังไม่มีประสิทธิภาพ โครงสร้างของหน่วยงานในระบบกำลัง สำรองยังไม่เหมาะสม ขาดความชัดเจนและไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน หลักสูตรการฝึก นศท.และ หลักสูตรการฝึกกำลังพลสำรองยังไม่เหมาะสม และไม่เป็นมาตรฐานที่ใกล้เคียงหรือเหมือนกับ

กำลังประชากร ทำให้กำลังพลสำรองไม่สามารถปฏิบัติงานร่วมกับกำลังประชากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ กำลังพลสำรองยังขาดแนวคิดและอุดมการณ์ในเรื่องความเสียสละเพื่อส่วนรวมและประเทศชาติ ไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนและภาคส่วนอื่นเข้ามามีส่วนร่วม ขาดความชัดเจนในเรื่องสิทธิประโยชน์ของกำลังพลสำรอง กฎหมาย กฎ ระเบียบมีความล้าสมัยไม่ทันต่อสภาวการณ์ในปัจจุบันและไม่สามารถรองรับการปฏิบัติในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาบุคลากรในระบบกำลังสำรองขาดความต่อเนื่องทำให้การปฏิบัติงานไม่มีประสิทธิภาพ เพื่อปฏิรูประบบกำลังสำรองของกองทัพไทย จึงมีข้อเสนอ ดังนี้ แยกระบบการผลิตกำลังพลสำรองออกจากระบบการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ปรับปรุงหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร จัดแบ่งกำลังสำรองออกเป็นบุคคลและกำลังสำรองเป็นหน่วยเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนกำลังรบ เปิดโอกาสให้กำลังพลสำรองสมัครเข้ารับการฝึกในหลักสูตรตามแนวทางรับราชการ และหลักสูตรพิเศษ ให้เกียรติและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับกำลังพลสำรอง ประสานประโยชน์กับกำลังพลสำรองและภาคส่วนอื่น ๆ และจัดสถานที่ฝึกกำลังสำรองให้กระจายอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ พร้อมทั้งกำหนดช่วงเวลาการฝึกไว้หลาย ๆ ช่วงเวลาในแต่ละปี

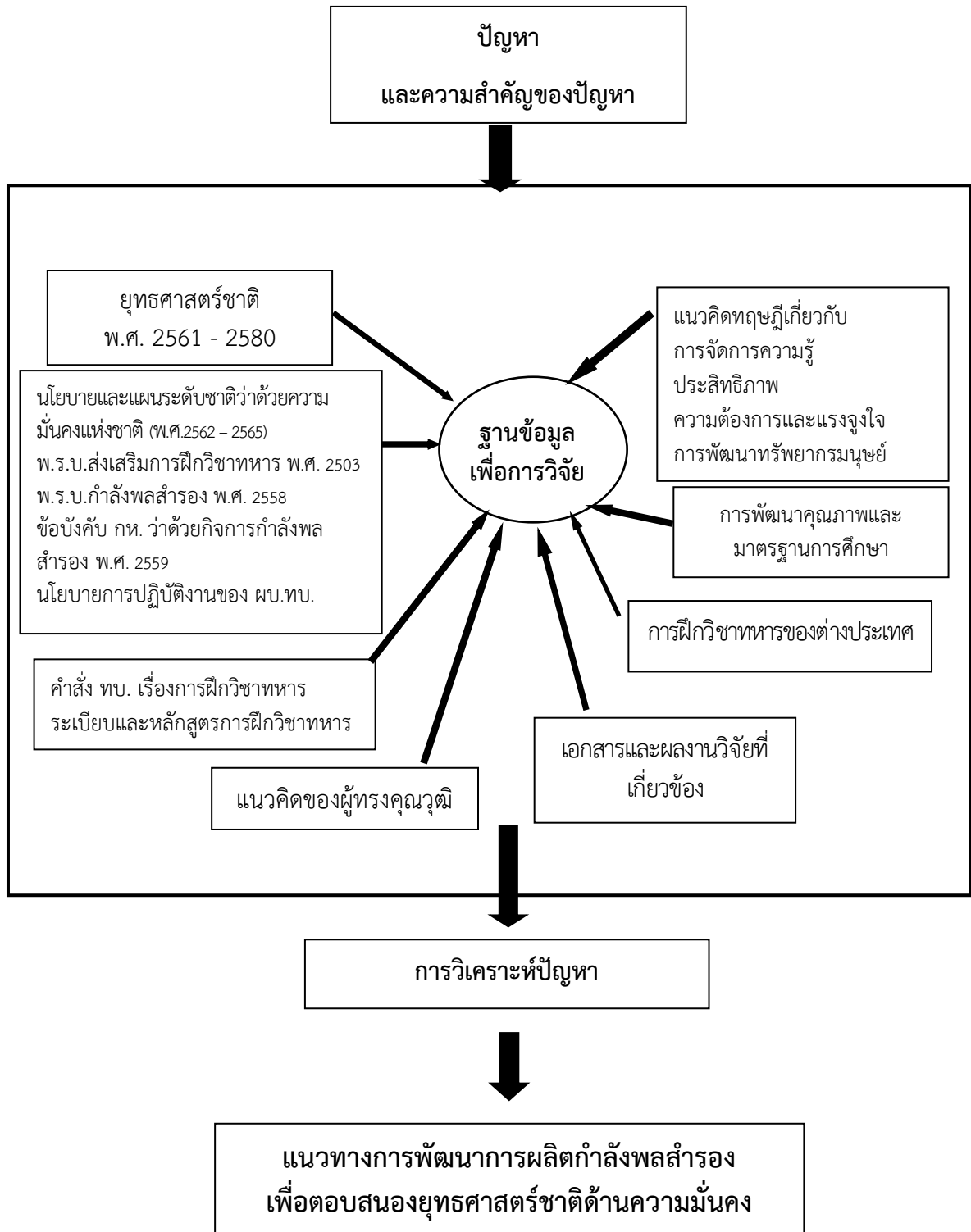
สุภาพร อาศา (2558) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการฝึกนักศึกษาวิชาทหารของศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหาร มณฑลทหารบกที่ 13 พบว่า 1) การจัดทำห้องสมุดเพื่อให้นักศึกษามีโอกาสศึกษาความรู้เพิ่มเติมจากตำราเรียน ทำได้โดยจัดเสริมเข้าไว้ในห้องประวัติศาสตร์ 2) วัสดุ อุปกรณ์ประกอบการฝึกศึกษา เช่น โพรเจกเตอร์ เครื่องเสียง แผนที่ เข็มทิศประกอบกล้องส่อง ควรให้ควบคุมการจัดหาโดยหน่วยบัญชาการรักษาดินแดน และให้เป็นอัตรากำหนดจัดอาวุธยุทโธปกรณ์ (อจย.) / อัตรากำหนดสิ่งอุปกรณ์ (อสอ.) ของหน่วย เพื่อให้มีใช้ได้ตลอด เมื่อชำรุดมีการส่งซ่อมได้ 3) ฝ่ายอำนวยการมีการจัดทำบัญชีสิ่งอุปกรณ์ และมีเอกสารการเบิกจ่ายสิ่งอุปกรณ์ไปใช้ โดยควรให้ครูฝึกวางแผนการเบิกจ่ายสิ่งอุปกรณ์ เครื่องช่วยฝึกที่จำเป็นไว้ล่วงหน้า ตามแผนการฝึกศึกษาที่กำหนดไว้ และควรปรับให้เป็นไปตามแนวทางการส่งกำลังบำรุงของกองทัพ 4) ศูนย์ฝึกฯ ควรดำเนินการจัดเวรรับผิดชอบและกำกับดูแลเรื่องการรักษาความสะอาดบริเวณห้องเรียนและห้องน้ำที่นักศึกษาวิชาทหารใช้ อีกทั้งซ่อมบำรุงให้ใช้ได้จริงทุกห้อง 5) ศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ควรจัดสร้างที่พักของครูฝึกและนักศึกษาวิชาทหาร รวมทั้งกองอำนวยการฝึกเป็นอาคารถาวรในสถานที่ฝึกภาคสนาม

ยุทธชัย เทียรทอง (2560) ศึกษาเรื่องการพัฒนาการจัดการฝึกนักศึกษาวิชาทหารให้เป็นกำลังสำรองแห่งชาติที่มีประสิทธิภาพ พบว่านักศึกษาวิชาทหารที่จบการศึกษาชั้นปีที่ 3 ไม่มีความสามารถเป็นผู้บังคับหมู่ตามนโยบายกองทัพ จึงสมควรยกเลิกการยกเว้นการเกณฑ์ทหารกับนศท.ที่จบแค่ชั้นปีที่ 3 เท่านั้น ทั้งนี้มีสาเหตุเดียวกันคือ นศท. สมัครด้วยวัตถุประสงค์ที่ต้องการยกเว้นการเกณฑ์ทหารเท่านั้น ทำให้ขาดความตั้งใจเรียน เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน หากมีการยกเลิกการเกณฑ์ทหารในชายไทยพบว่า การสมัครเรียน นศท. ก็ลดลงด้วย นศท. ชั้นปีที่ 3 ยังขาดความเข้าใจในเรื่องกำลังสำรอง ครูฝึกให้คะแนนกับ นศท. ต่ำกว่า 6 คะแนนจาก 10 ด้านครูฝึกพบว่าส่วนใหญ่มาจากสายงานอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการกำลังรบหรือราชการสนาม ทำให้ความรู้ ความชำนาญ ประสบการณ์จากงานเดิมไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับงานสอน นศท. ส่วนใหญ่ของครูฝึกย้ายมา

ทำงานจากเหตุผลอื่นที่มีใช้ความกดดันในงาน ครูฝึกที่ผ่านงานรบหรือราชการสนามมีจำนวนน้อยมาก ดังนั้นครูฝึกจึงควรมีประสบการณ์และความรู้โดยตรง จากโรงเรียนประจำเหล่าเพื่อประสิทธิภาพในการสอน นศท. ผู้ปกครองส่วนใหญ่มองว่าการเรียน นศท. เสียเวลาการเรียนสายสามัญ แต่ยังคงให้บุตรหลานสมัครเรียน นศท. เนื่องจากได้รับการยกเว้นการเกณฑ์ทหาร

ทวิพูล ริมสาคร (2563) ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการฝึกนักศึกษาวิชาทหารให้มีประสิทธิภาพ พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ได้แก่ หลักสูตรและนโยบายการฝึกวิชาทหาร เวลาในการฝึก สถานที่ฝึก อาวุธยุทโธปกรณ์และเครื่องช่วยฝึก ครูฝึก สิทธิหลังสำเร็จการฝึก และนักศึกษาวิชาทหารเอง โดยแนวทางการพัฒนาการฝึกนักศึกษาวิชาทหารให้มีประสิทธิภาพต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ โดยมีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารให้มีความทันสมัย ผ่านการใช้แอปพลิเคชัน ใช้สื่อโซเชียล ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการฝึกฯ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ปรับปรุงอาคารสถานที่และเวลาให้มีความเหมาะสม พัฒนาอาวุธยุทโธปกรณ์และเครื่องช่วยฝึกให้เพียงพอและอยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งานได้ตลอดเวลา ในการเรียนแบบ Active Learning จะมีครูฝึกต้นแบบซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่มีลักษณะทหารดี มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ในส่วนของนักศึกษาวิชาทหารนั้น ต้องมีการพัฒนาบุคลิกภาพและคุณลักษณะทางทหารตามนโยบายผู้บัญชาการทหารบก (Smart Soldiers Strong Army) การพัฒนาทัศนคติ ปลูกจิตสำนึกที่ดี ให้มีความรักและหวงแหนในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และกองทัพตลอดจนการพัฒนาจิตใจ เพื่อให้เป็นเยาวชนที่ดีของสังคม รับผิดชอบต่อความเป็นกลไกหนึ่งในการช่วยเหลือสังคม มีจิตสาธารณะ พร้อมอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ทำกิจกรรมเพื่อสังคมพัฒนาไปสู่การเป็น รด.New Gen และเป็นกำลังพลสำรองที่มีคุณภาพในอนาคตต่อไป

กรอบแนวคิดของการวิจัย

สรุป

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสถานะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย เอกภพอธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นพัฒนา คน เครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อม สามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งหนึ่งในเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง คือ กองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคง ซึ่งกำลังพลสำรองหลักของกองทัพที่มาจากผู้สำเร็จการศึกษากิจการอาหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร โดยการผลิตกำลังพลสำรองตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร เพื่อให้ได้กำลังพลสำรองที่มีขีดความสามารถทัดเทียมกับกำลังประจำการ และมีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคง

กองทัพบกได้ให้ความสำคัญกับการฝึกวิชาทหาร โดยผู้บัญชาการทหารบกได้กำหนดนโยบายการปฏิบัติงาน ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพกองทัพ การพัฒนางานด้านการฝึกศึกษา โดยปรับปรุงหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยมุ่งเน้นการเตรียมกำลังพลสำรองที่มีคุณภาพ การสร้างเยาวชนที่ดีให้กับสังคม และการยกระดับให้เป็นเครือข่ายความร่วมมือด้านความมั่นคงอันทรงคุณค่าของกองทัพ สอดรับกับการเตรียมความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคง

จากแนวคิดความมั่นคง มิติด้านการทหาร และนโยบายการพัฒนาด้านการฝึกศึกษา หลักสูตรนักศึกษาวิชาทหาร เพื่อพัฒนาการผลิตกำลังพลสำรองให้ตอบสนองแนวคิดดังกล่าว มีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการความรู้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการฝึกศึกษาวิชาทหารอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการฝึกศึกษานักศึกษาวิชาทหาร ตั้งแต่ผู้กำหนดนโยบาย การฝึกศึกษาวิชาทหาร นโยบายด้านกิจการกำลังพลสำรองของกองทัพบก ผู้รับผิดชอบการฝึกศึกษาวิชาทหารตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงระดับปฏิบัติ ผู้มีส่วนสนับสนุนช่วยเหลือการฝึกวิชาทหาร และปัจจัยที่มีผลกระทบต่อแรงจูงใจและความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหาร ในกรรมวิธีการผลิตกำลังพลสำรอง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงมูลเหตุและปัจจัยในการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร ที่มีผลกระทบต่อแนวคิดความมั่นคง มิติด้านการทหาร เพื่อให้กำลังพลสำรองดังกล่าว เป็นกำลังพลสำรองที่มีคุณภาพ ทำให้กองทัพมีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคง ตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงต่อไป

บทที่ 3

การผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมาย ว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร

พ.ร.บ. ส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร พ.ศ. 2503

เป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับลักษณะ คุณสมบัติและเงื่อนไขของบุคคล ซึ่งอยู่ในระหว่างการฝึกวิชาทหารและบุคคลซึ่งพ้นจากการฝึกวิชาทหาร รวมทั้งหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลซึ่งอยู่ในระหว่างการฝึกวิชาทหารและบุคคลซึ่งพ้นจากการฝึกวิชาทหาร ตลอดจนการได้รับยกเว้นและไม่ได้รับยกเว้นมาตรวจเลือกเข้ารับราชการทหารกองประจำการในยามปกติ ตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหารของบุคคลดังกล่าว

มาตรา 4 ให้กองทัพบกัรบผิดชอบในการดำเนินการเกี่ยวกับการฝึกวิชาทหารตามหลักสูตรที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

บุคคลซึ่งอยู่ในระหว่างการฝึกวิชาทหารตามหลักสูตรให้เรียกว่านักศึกษาวิชาทหาร และในเวลาฝึกวิชาทหารให้นักศึกษาวิชาทหารอยู่ในความปกครองของกองทัพบก

การดำเนินการเกี่ยวกับการฝึกวิชาทหารและการปกครองนักศึกษาวิชาทหาร ตามวรรคหนึ่ง และวรรคสอง ให้เป็นไปตามที่กองทัพบกกำหนด

มาตรา 5 การเข้ารับการฝึกวิชาทหาร ให้กระทำโดยวิธีสมัคร

มาตรา 6 บุคคลที่มีสิทธิสมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหารต้องมีลักษณะคุณสมบัติ และอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 6 ทวิ บุคคลซึ่งอยู่ในระหว่างการฝึกวิชาทหารต้องมีลักษณะคุณสมบัติ และอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 6 ตริ บุคคลซึ่งพ้นจากการฝึกวิชาทหาร ได้แก่ ผู้ซึ่งมีคุณลักษณะตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 7 บุคคลซึ่งอยู่ในระหว่างการฝึกวิชาทหารตามมาตรา 6 ทวิ ย่อมได้รับยกเว้นการเรียกมาตรวจเลือกเข้ารับราชการทหารกองประจำการในยามปกติ ตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร

บุคคลซึ่งพ้นจากการฝึกวิชาทหารตามมาตรา 6 ตริ ย่อมไม่ได้รับการยกเว้นตามวรรคหนึ่ง

มาตรา 7 ทวิ บุคคลซึ่งอยู่ในระหว่างการฝึกวิชาทหารที่ได้รับยกเว้นตามมาตรา 7 วรรคหนึ่ง หรือบุคคลซึ่งพ้นจากการฝึกวิชาทหารที่ไม่ได้รับยกเว้นตามมาตรา 7 วรรคสอง ให้สถานศึกษาและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องจัดทำบัญชีรายชื่อและดำเนินการตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 8 บุคคลซึ่งสำเร็จการฝึกวิชาทหารตามหลักสูตรที่กระทรวงกลาโหมกำหนดนี้ จะได้รับสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหารและกฎหมายว่าด้วยยศทหาร

การฝึกวิชาทหารเป็นการเปิดโอกาสให้เยาวชนซึ่งอยู่ในวัยศึกษาได้เข้ารับการฝึกวิชาทหาร โดยวิธีการสมัคร โดยจะได้รับการอบรมปลูกฝังความรับผิดชอบ ระเบียบวินัย อุทิศตน ความเสียสละและความมีจิตอาสา ซึ่งนับเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ และเมื่อสำเร็จการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่ 3 จะได้รับการขึ้นทะเบียนกองประจำการและนำปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ 1 และได้รับยกเว้นการเรียกมาตรวจเลือกเข้ารับราชการทหารกองประจำการ

ปัจจุบันกองทัพรับผิดชอบในการดำเนินการเกี่ยวกับการฝึกวิชาทหารตามหลักสูตรที่กระทรวงกลาโหมกำหนด โดยมียอดการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 5 จำนวนประมาณ 318,780 นาย ในแต่ละปีการศึกษา ซึ่งผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่ 3 จะเป็นกำลังพลสำรองประเภทนายทหารประทวนกองหนุน ส่วนผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่ 5 จะเป็นกำลังพลสำรองประเภทนายทหารสัญญาบัตรกองหนุนต่อไป

พ.ร.บ.กำลังพลสำรอง พ.ศ. 2558

เป็นกฎหมายที่กำหนดให้มีกำลังพลสำรองเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการกิจตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม โดยกำหนดบุคคลที่จะเป็นกำลังพลสำรอง การดำเนินการทั้งหลายเกี่ยวกับกิจการกำลังพลสำรอง รวมถึงการกำหนดหน้าที่และสิทธิของกำลังพลสำรองในการเข้ารับราชการทหารให้ชัดเจน เพื่อเป็นการพัฒนากิจการกำลังพลสำรองให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งกระทรวงกลาโหมได้กำหนดเป้าหมายสูงสุดในการบริหารจัดการกิจการกำลังพลสำรอง คือ หากเกิดภัยพิบัติสาธารณะ เช่น อุทกภัย วาตภัย กระทรวงกลาโหมต้องสามารถเรียกกำลังพลสำรองเข้ามาสนับสนุน เพื่อช่วยเหลือและบรรเทาภัยพิบัติได้ทันเวลา ซึ่งเป็นรูปแบบการใช้กำลังพลสำรองประเภทต่าง ๆ ที่บัญญัติหน้าที่ไว้ในกฎหมาย หรือหากเกิดภัยคุกคามทางทหารที่ต้องการใช้กำลังทหารขนาดใหญ่เพื่อการป้องกันประเทศ กระทรวงกลาโหมต้องสามารถเรียกกำลังพลสำรองเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับกำลังประจำการได้ด้วย ความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“กำลังพลสำรอง” หมายความว่า บุคคลซึ่งเป็นกำลังสำรองประเภทหนึ่งตามกฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหมที่มีการบรรจุในบัญชีบรรจุกำลังตามพระราชบัญญัตินี้

“กิจการกำลังพลสำรอง” หมายความว่า การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดเตรียมและการใช้กำลังพลสำรอง เช่น การบรรจุและการใช้กำลังพลสำรอง การผลิตกำลังพลสำรอง การฝึกศึกษากำลังพลสำรอง การควบคุมกำลังพลสำรอง และการเรียกกำลังพลสำรองหรือการระดมพล

มาตรา 15 การรับบุคคลเข้าเป็นกำลังพลสำรอง ให้กระทรวงกลาโหมดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) รับสมัครจากบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดในข้อบังคับหรือ

(2) คัดเลือกจากนายทหารสัญญาบัตรกองหนุน นายทหารสัญญาบัตรนอกราชการ นายทหารสัญญาบัตรนอกกอง ทหารกองหนุนประเภทที่ 1 ทหารกองหนุนประเภทที่ 2 หรือทหารกองเกินตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร

กำหนดเวลาการเป็นกำลังพลสำรองตามวรรคหนึ่ง และการยกเว้นการเป็นกำลังพลสำรองของบุคคลตาม (2) ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

หลักเกณฑ์และวิธีการรับสมัครหรือคัดเลือกตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในข้อบังคับ

มาตรา 19 ให้กำลังพลสำรองพ้นจากการเป็นกำลังพลสำรองเมื่อ

(1) ครบกำหนดเวลาการเป็นกำลังพลสำรองตามที่กำหนดในกฎกระทรวงซึ่งออกตามมาตรา 15 วรรคสอง

(2) เข้ารับราชการทหารตามมาตรา 20

(3) กรณีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 20 กำลังพลสำรองมีหน้าที่เข้ารับราชการทหารในการเรียกกำลังพลสำรองเพื่อตรวจสอบ เพื่อฝึกวิชาทหาร เพื่อปฏิบัติราชการ หรือเพื่อทดลองความพร้อม และในการระดมพล

การเข้ารับราชการทหารตามวรรคหนึ่ง ให้กำลังพลสำรองมีอำนาจหน้าที่ตามชั้นยศและตำแหน่งเช่นเดียวกับทหารประจำการและทหารกองประจำการ แล้วแต่กรณี

การแต่งตั้งยศและการเลื่อนยศของกำลังพลสำรอง ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยยศทหาร

การผ่อนผันให้กำลังพลสำรองไม่ต้องเข้ารับราชการทหารตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 30 กระทรวงกลาโหมอาจรับสมัครกำลังพลสำรองเพื่อทำหน้าที่ทหารเป็นการชั่วคราวได้ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการทหาร

กำลังพลสำรองของกองทัพ มีแหล่งที่มาของกำลังพลสำรอง ได้แก่ เป็นผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร เป็นทหารประจำการที่ลาออกจากราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการทหาร เป็นทหารกองประจำการที่รับราชการ

ครบกำหนดแล้วปลดเป็นทหารกองหนุน ตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร เป็นทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนประเภทที่ 2 ตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร และเป็นบุคคลทั่วไปที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

กำลังพลสำรองเป็นกำลังทางยุทธศาสตร์ของชาติ เป็นกำลังที่ต้องจัดเตรียมไว้ตั้งแต่ในยามปกติ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม ตั้งแต่ในยามปกติ จนถึงยามที่มีภัยคุกคามทางทหารที่ต้องการใช้กำลังทหารขนาดใหญ่เพื่อป้องกันประเทศ ประเทศใดก็ตามที่มีการจัดเตรียมกำลังพลสำรองที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพตั้งแต่ในยามปกติ ย่อมเป็นหลักประกันในการรักษาเอกราชอธิปไตย และความมั่นคงของชาติ ตลอดจนเป็นพลังอำนาจทางทหารให้มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคง

ข้อบังคับ กท. ว่าด้วยกิจการกำลังพลสำรอง พ.ศ. 2559

เป็นข้อบังคับที่กระทรวงกลาโหมดำเนินการออกกฎหมายลำดับรองตามที่ พ.ร.บ. กำลังพลสำรอง พ.ศ. 2558 บัญญัติไว้ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการรับสมัครและคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นกำลังพลสำรอง

ข้อ 4 ในข้อบังคับนี้

4.1 “กำลังพลสำรอง” หมายความว่า บุคคลซึ่งเป็นกำลังสำรองประเภทหนึ่ง ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหมที่มีรายชื่อบรรจุในบัญชีบรรจุกำลัง ตามกฎหมายว่าด้วยกำลังพลสำรอง ซึ่งประกอบด้วย กำลังพลสำรองพร้อมใช้งาน และกำลังพลสำรองเตรียมพร้อม

4.9 “กิจการกำลังพลสำรอง” หมายความว่า การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดเตรียม และการใช้กำลังพลสำรอง เช่น การบรรจุและการใช้กำลังพลสำรอง การผลิตกำลังพลสำรอง การฝึกศึกษากำลังพลสำรอง การควบคุมกำลังพลสำรอง และการเรียกกำลังพลสำรองหรือการระดมพล

4.16 “นายทหารสัญญาบัตรกองหนุน” หมายความว่า นายทหารซึ่งไม่มีตำแหน่งราชการประจำกระทรวงกลาโหม และกระทรวงกลาโหมสั่งให้เป็นนายทหารประเภทนี้ โดยถืออายุเป็นเกณฑ์ คือ

ยศ ร้อยตรี เรือตรี เรืออากาศตรี ถึง ยศ ร้อยเอก เรือเอก เรืออากาศเอก อายุไม่เกิน 45 ปี

ยศ พันตรี นาวาตรี นาวาอากาศตรี ถึง ยศ พันโท นาวาโท นาวาอากาศโท อายุไม่เกิน 50 ปี

ยศ พันเอก นาวาเอก นาวาอากาศเอก ถึง ยศ นายพล อายุไม่เกิน 55 ปี

4.19 “ทหารกองหนุนประเภทที่ 1” หมายความว่า ทหารที่ปลดจากกองประจำการ โดยรับราชการในกองประจำการจนครบกำหนด หรือทหารกองเกินซึ่งสำเร็จการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร และได้ขึ้นทะเบียนกองประจำการแล้วปลดเป็นกองหนุน ตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร

4.20 “ทหารกองหนุนประเภทที่ 2” หมายความว่า ทหารที่ปลดจากกองเกิน เมื่ออายุครบ 30 ปีบริบูรณ์ หรือทหารที่ปลดจากกองประจำการ โดยต้องจำขังหรือจำคุกมีกำหนดวันที่ต้องทัณฑ์ หรือต้องโทษรวมไม่น้อยกว่า 1 ปี หรือกระทำให้เสื่อมเสียแก่ราชการทหารแล้วถูกปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ 2

4.21 “ทหารกองเกิน” หมายความว่า ผู้ซึ่งมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์และยังไม่ถึงสามสิบปีบริบูรณ์ ซึ่งได้ลงบัญชีทหารกองเกินตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหารแล้ว

ข้อ 16 การผลิตกำลังพลสำรอง หมายถึง กรรมวิธีเพื่อให้ได้มาซึ่งบุคคลที่มีคุณสมบัติที่จะเป็นกำลังพลสำรอง

ข้อ 17 แหล่งที่มาของกำลังพลสำรอง มีดังนี้

17.1 เป็นผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร รวมถึงผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหารจากต่างประเทศ ซึ่งกระทรวงกลาโหมรับรองวิทยฐานะเทียบเท่ากับผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร และสำเร็จการศึกษา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการรับรองวิทยฐานะเทียบเท่า

17.2 เป็นทหารกองประจำการที่ลาออกจากราชการ ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการทหาร

17.3 เป็นทหารกองประจำการที่รับราชการครบกำหนดแล้วปลดเป็นทหารกองหนุน ตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร

17.4 เป็นทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนประเภทที่ 2 ตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร

17.5 เป็นบุคคลทั่วไปที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

นโยบายการปฏิบัติงานของ พล.อ. ณรงค์พันธ์ จิตต์แก้วแท้ ผบ.ทบ.

การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของกองทัพ

การพัฒนางานด้านการฝึกศึกษา

ปรับปรุงหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยมุ่งเน้น “การเตรียมการผลิตกำลังพลสำรองที่มีคุณภาพ การสร้างเยาวชนที่ดีให้กับสังคม และการยกระดับให้เป็นเครือข่ายความร่วมมือด้านความมั่นคงอันทรงคุณค่าของกองทัพ” พร้อมกับปรับสัดส่วนเนื้อหาหลักสูตรระหว่างวิชาทหารและวิชาทั่วไป ให้มีเวลาการศึกษาใกล้เคียงกัน โดยวิชาทั่วไปให้มุ่งเน้นการอบรมวิชาประวัติศาสตร์ชาติไทย สถาบันกษัตริย์กับการสร้างชาติบ้านเมือง บทบาททหารกับความมั่นคง การบรรเทาสาธารณภัย หน้าที่พลเมือง ศิลธรรม และงานจิตอาสา รวมทั้งการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาวิชาทหารในการเป็นกำลังพลสำรองที่มีประสิทธิภาพในอนาคต

คำสั่ง ทบ. เรื่อง การฝึกวิชาทหาร ประจำปีการศึกษา 2564

คำสั่งกองทัพบกที่ 123/2564 เรื่อง การฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ประจำปีการศึกษา 2564 ลง 18 มี.ค.64 เป็นมูลฐานสำหรับการพัฒนาการฝึก นศท. ไปสู่เป้าหมายตามนโยบายการฝึกศึกษา และนโยบายการพัฒนากิจการกำลังพลสำรองของ ทบ. โดยให้หน่วยฝึกวิชาทหารใน ทบ. และหน่วยสนับสนุนการฝึกยึดถือกรอบการดำเนินการตามคำสั่ง

เจตนารมณ์ของผู้บังคับบัญชา มุ่งเน้นการเตรียมการผลิตกำลังพลสำรองที่มีคุณภาพ การสร้างเยาวชนที่ดีให้กับสังคม และการยกระดับให้เป็นเครือข่ายความร่วมมือด้านความมั่นคงอันทรงคุณค่าของกองทัพบก

นโยบายการฝึก นศท.

นโยบายทั่วไป : เพื่อให้บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของผู้บังคับบัญชา จึงกำหนดนโยบายทั่วไปสำหรับการฝึก นศท. ดังนี้

1. นำหลักสูตรที่ปรับปรุงใหม่ ซึ่ง ทบ. อนุมัติให้ใช้ล่าสุด มาดำเนินการฝึก นศท.
2. ปรับกระบวนการเรียนการสอน และการฝึกให้เป็นแบบ Active Learning และนำแนวทางการฝึก นศท. ของครูฝึก นศท.ต้นแบบ มาประยุกต์ใช้ให้ครอบคลุมทุกวิชา
3. พัฒนาครูฝึก นศท. ให้มีมาตรฐาน โดยยกระดับการพัฒนาคุณลักษณะของครูฝึกตามแนวทางของครูฝึก นศท.ต้นแบบ
4. ส่งเสริมให้ นศท. ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ อันเป็นการเสริมสร้างให้มีคุณลักษณะ 8 ประการของ รด.New Gen พร้อมทั้งจัดตั้งเครือข่ายมวลชน นศท. (รด.จิตอาสา) เพื่อสนับสนุนทางราชการในภารกิจพัฒนาประเทศ ช่วยเหลือประชาชน และบรรเทาสาธารณภัย ตามขีดความสามารถ
5. ให้หน่วยทหารทุกระดับของ ทบ. ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการฝึก นศท. ตามที่หน่วยรับผิดชอบการฝึก นศท. ร้องขอ รวมทั้งจัดกิจกรรมเปิดหน่วยทหารเพื่อให้ นศท. ได้เข้าศึกษาดูงาน
6. ให้หน่วยขยายผลการให้ความสำคัญกับการฝึก นศท. ให้ ผกท. ผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไปได้รับทราบ โดยการประชาสัมพันธ์การฝึก นศท. อย่างกว้างขวาง รวมทั้งการจัดกิจกรรมเปิดหน่วยฝึกวิชาทหารต้อนรับผู้ปกครอง นศท. (Open House)
7. ให้ความสำคัญในการสร้างการรับรู้ เพื่อให้ นศท. ทราบถึงความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ รัฐธรรมนูญ อำนาจตุลาการ และหน่วยงานด้านความมั่นคง โดยเฉพาะการปฏิบัติงานของทหาร ทั้งงานปกติ งานสนาม งานพิเศษที่ได้รับมอบจากรัฐบาล เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของทหารที่มีต่อประเทศชาติ และประชาชน
8. นำโครงการศูนย์ฝึกแข่งขัน สถานศึกษาร่วมใจ มุ่งไปสู่มาตรฐานเดียวกัน มาดำเนินการอย่างจริงจัง เพื่อให้ นศท. ได้ฝึกปกครองตามสายการบังคับบัญชา ทั้งนี้ หน่วยฝึกวิชาทหารจะต้องดำเนินการพัฒนา/จัดหาเครื่องช่วยฝึก ให้มีความปลอดภัย มีความทันสมัย และเพียงพอกับจำนวน นศท. ที่เข้ารับการฝึก รวมทั้งดำเนินการพัฒนาปรับปรุงสนามฝึกและแหล่งเรียนรู้ภายในหน่วย ให้มีความพร้อมสูงสุด

9. ให้ความสำคัญกับมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด 19 (Corona Virus Disease 2019 (COVID - 19)) ซึ่งเป็นโรคติดต่ออันตรายตาม พ.ร.บ. โรคติดต่อ พ.ศ. 2558 โดยจัดการเรียนการสอน และการใช้ชีวิตวิถีแบบ New Normal ตามหลักการ DMHTT (Distancing, Mask Wearing, Hand washing, Testing, Thaichana) คือ เว้นระยะห่าง สวมหน้ากาก ล้างมือบ่อย ๆ ตรวจวัดอุณหภูมิ ติดตั้งและใช้งานแอปพลิเคชันไทยชนะ/หมอชนะ

นโยบายเฉพาะ :

1. ด้านทัศนคติของ นศท. และการปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติ

1.1 ให้ความสำคัญกับทัศนคติของ นศท. ที่มีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และกองทัพ โดยมีการตรวจสอบทัศนคติของผู้สมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหาร และกรณีตรวจพบ นศท. ที่มีทัศนคติด้านลบต่อสถาบันและกองทัพ ให้กำหนดมาตรการดำเนินการ ตั้งแต่การอบรมเสริมสร้างทัศนคติ การตัดคะแนนความประพฤติ จนถึงการพ้นสภาพเป็น นศท.

1.2 ส่งเสริมให้ นศท. มีความจงรักภักดี และแสดงออกถึงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของสถาบันพระมหากษัตริย์ เรียนรู้ประวัติศาสตร์ชาติไทย สถาบันพระมหากษัตริย์ไทย รวมทั้งประชาสัมพันธ์ และเชิญชวนให้ นศท. สมัครเป็น นักศึกษาวิชาทหาร จิตอาสาพระราชทาน เราทำความดี เพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ในห้วงเวลาที่เหมาะสม รวมทั้งสอดแทรกเนื้อหาวิชา “ศาสตร์พระราชา” สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนให้บังเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม

1.3 ให้ความสำคัญในเรื่องการอบรมและปลูกฝังให้ นศท. ได้ทราบถึงประวัติศาสตร์ชาติไทย โดยให้ตระหนักและซาบซึ้งในการต่อสู้ เสียสละของบรรพบุรุษที่ได้ดำรงรักษาชาติไทย อาทิ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช, สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช, บุรพมหากษัตริย์อื่น ๆ, วีรกรรมของท้าวสุรนารี และชาวบ้านบางระจัน เพื่อให้เข้าถึงความเป็นชาติในเชิงวัฒนธรรม ซึ่งจำเป็นต้องรักษาไว้ ทั้งนี้ ให้นำหน่วยฝึกวิชาทหารพิจารณาจัดหาสถานที่หรือห้องเรียนเพื่อปรับปรุงจัดทำเป็นห้องเรียนประวัติศาสตร์ชาติไทย เพื่อให้ นศท. ได้เข้าศึกษาและค้นคว้าหาข้อมูลที่สำคัญ

1.4 จัดทำประวัติในการฝึกของ นศท. แต่ละนาย ทั้งในด้านความถนัดหรือความสามารถพิเศษในวิชาที่เข้ารับการฝึกตามหลักสูตร รวมถึงลักษณะด้านจิตใจ ความกระตือรือร้นในการรับการฝึก รักรการฝึกวิชาทหาร มีระเบียบวินัยดี ตั้งแต่ นศท. เข้ารับการฝึกวิชาทหาร จนสำเร็จการฝึกวิชาทหาร ชั้นปีที่ 3 หรือ 5 และมีการบันทึกรายชื่อไว้เป็นกรณีพิเศษ เพื่อพิจารณาใช้ประโยชน์ในการสมัครสอบเข้ารับราชการใน ทบ. และการคัดเลือกหรือสมัครเข้าเป็นกำลังพลสำรอง

2. ด้านการดำเนินการฝึก

2.1 ใช้หลักสูตรการฝึกที่ปรับปรุงใหม่ ซึ่ง ทบ. อนุมัติให้ใช้ล่าสุดมาดำเนินการฝึกอบรม นศท. (วิชาทหาร ร้อยละ 55 วิชาทั่วไป ร้อยละ 45)

2.2 การฝึกบุคคลเบื้องต้น ให้นำหน่วยฝึกวิชาทหารยึดถือตามแนวทาง คู่มือการฝึกว่าด้วยแบบฝึกบุคคลท่ามือเปล่า และแบบฝึกบุคคลท่าอาวุธ ของโรงเรียนทหารมหาดเล็กราชวัลลภรักษาพระองค์ (รร.ทม.รอ.) พ.ศ. 2560 เป็นหลัก

2.3 ผู้เกี่ยวข้องกับการฝึก นศท. ทุกระดับต้องระลึกเสมอว่า การฝึก นศท. เป็นการฝึก เพื่อให้ นศท. เรียนรู้วิชาทหาร ทั้งด้านร่างกาย, ด้านจิตใจ, ความรู้ความสามารถ และทัศนคติ โดยส่งเสริมให้มีการฝึกหลักสูตรพิเศษ อาทิ หลักสูตรกระโดดร่มแบบพาราเซล เพื่อพัฒนาทักษะและขีดความสามารถพิเศษของ นศท. และการฝึกศิลปะป้องกันตัวสอดแทรกในการออกกำลังกายของ นศท.

2.4 มุ่งเน้นการฝึกเพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของ นศท. ด้านความมีวินัย การแต่งกาย ลักษณะทหารที่ดี และการแสดงความเคารพ ทั้งในและนอกหน่วยฝึกวิชาทหาร ให้ปรากฏและเป็นที่ประทับใจแก่ประชาชนที่พบเห็น โดยให้มีการฝึกปรับปรุงวินัยเพิ่มเติมจากการฝึกปกติ กรณีกระทำผิดวินัยหรือการแต่งกายไม่เหมาะสม

2.5 จัดการบรรยายให้ความรู้เรื่อง กำลังพลสำรอง อย่างจริงจัง เพื่อให้ นศท. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ ความรับผิดชอบในฐานะกำลังพลสำรองของกองทัพ เมื่อสำเร็จการฝึกวิชาทหารตามหลักสูตร โดยมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย เมื่อมีการเรียกเข้ารับราชการทหารตาม พ.ร.บ.รับราชการทหาร พ.ศ.2497 และ พ.ร.บ.กำลังพลสำรอง พ.ศ.2558

2.6 สอดแทรกการฝึกทักษะชีวิต การสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตวิทยา รวมทั้งการปลูกฝังอุดมการณ์และความรักชาติให้กับ นศท. ในทุกขั้นตอนของการฝึก เพื่อหล่อหลอมให้ นศท. มีจิตสำนึกความรักชาติและกองทัพ รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเยาวชน

2.7 จัดให้มีการอบรม และปลูกฝัง นศท. ในเรื่องการข่าว เพื่อทำหน้าที่แจ้งเบาะแสบุคคลหรือขบวนการที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติตามขีดความสามารถ โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของ นศท. เป็นลำดับแรก เพื่อเสริมระบบข่าวงานข่าวตามโครงการแหล่งข่าวประชาชนของ ทบ.

2.8 หน่วยฝึกวิชาทหาร ต้องให้ความสำคัญกับมาตรการการจัดการฝึกวิชาทหารให้กับ นศท. โดย นศท. ทุกนายจะต้องได้รับการฝึกภาคปกติตามเนื้อหาวิชา จำนวน 80 ชั่วโมง โดยให้ปฏิบัติตามระเบียบ นรต. ว่าด้วยการปกครองบังคับบัญชา การฝึกและการสอบ นศท. พ.ศ.2561 ตอนที่ 2 การฝึกและการสอบ ดังนี้

- นศท. ที่มีความจำเป็น สามารถขาดการฝึกภาคปกติได้ไม่เกินร้อยละ 20 หรือ 16 ชั่วโมง ของเวลาการฝึก (80 ชั่วโมง)

- นศท. ที่ขาดการฝึกภาคปกติเกินกว่าร้อยละ 20 หรือ 16 ชั่วโมง ของเวลาการฝึก (80 ชั่วโมง) โดยไม่เข้าหลักเกณฑ์การได้รับสิทธิฝึกชดเชยจะหมดสิทธิสอบภาคปฏิบัติ ต้องตกซ้ำชั้น

- การลาหรือการขาดการฝึกภาคปกติทุกครั้ง หน่วยฝึกวิชาทหาร ต้องแจ้งให้ผู้ปกครอง นศท. ทราบตั้งแต่ครั้งแรกที่ลาหรือขาดการฝึก

- ในกรณีที่ นศท. ขาดการฝึกภาคปกติเกิน 16 ชั่วโมงขึ้นไป เนื่องจากเข้าร่วมกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ที่สร้างชื่อเสียงให้กับประเทศเท่านั้น (รายละเอียดตาม ผนวก ค ข้อ 4) และได้รับอนุญาตให้ลาถูกต้อง โดยสถานศึกษาวิชาทหารรายงานฝึกชดเชยตามเกณฑ์การผ่อนผัน จึงจะไม่ถูกตัดคะแนนความประพฤติ และต้องมาเข้ารับการฝึกชดเชยให้ครบตามจำนวนวันที่ขอลา

- การลงโทษ นศท. ให้ปฏิบัติตามระเบียบ นรต.ว่าด้วยการปกครองบังคับบัญชา การฝึกและการสอบ นศท. พ.ศ.2561 ซึ่งได้แก่ การตัดคะแนนความประพฤติโดยผู้มีอำนาจหน้าที่ตามที่ระบุไว้ในระเบียบฯ และการลงโทษทุกครั้งจะต้องชี้แจงเหตุผลให้ นศท. ทราบ

3. ด้านการพัฒนาครูฝึก

3.1 ให้หน่วยฝึกวิชาทหาร พัฒนาและต่อยอดครูฝึก นศท.ต้นแบบ โดยพัฒนาเทคนิค การฝึก/การเรียนการสอน และเน้นให้ นศท. มีส่วนร่วม มีความสนุก ผ่อนคลาย เกิดความประทับใจ แต่อิงหลักการ/เนื้อหาวิชาที่กำหนด เพื่อมุ่งไปสู่ความเป็น “รด. New Gen”

3.2 การแก้ปัญหาการขาดแคลนครูฝึก ให้ดำเนินการ ดังนี้

- ให้หน่วยฝึกวิชาทหารขอรับการสนับสนุนการจัดการฝึก นศท. จากหน่วยทหารในพื้นที่ โดยอาจขอรับการสนับสนุนครูฝึกเป็นบุคคล หรือแบ่งมอบให้เป็นสถานีฝึก หรือแบ่งยอด นศท. ให้ฝึก ทั้งนี้ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถและทรัพยากรในการจัดการฝึกโดยเฉพาะครูฝึกหญิง เพื่อมาปกครองดูแล นศท.หญิง ชั้นปีที่ 1 – 5

- จัดให้มีการฝึกทบทวนครูฝึกให้มีขีดความสามารถที่สูงขึ้นในลักษณะ Unit School

- ผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหาร : หน่วยฝึกวิชาทหารต้องจัดการฝึกและอบรมให้ ผกท. เช่นเดียวกับครูฝึก เพียงแต่ความเข้มข้นด้านการฝึกอาจไม่เท่ากับครูฝึก แต่ต้องให้เห็นผลชัดเจน ว่ามีการยกระดับมาตรฐานสูงขึ้นจากเดิม ทั้งนี้ ต้องมอบหมายหน้าที่ให้ในขีดความสามารถ เช่น การตรวจสอบยอด นศท., การชี้แจงสิทธิหน้าที่ นศท., การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน หรือในสถานีฝึก เป็นต้น

- นศท. ชั้นปีที่ 4 – 5 : ดำเนินการตามโครงการพัฒนาประสิทธิภาพนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 - 5 เช่น การปฏิบัติหน้าที่ผู้ช่วยครูฝึกในการฝึกนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 – 3 และการประชาสัมพันธ์ นศท. ศึกษาต่อในชั้นปีที่ 4 – 5 ให้มากขึ้น

- ให้แสวงประโยชน์จากการเรียกกำลังพลสำรอง เพื่อปฏิบัติราชการด้วยวิธีการรับสมัครทำหน้าที่ครูฝึก นศท. ภาคปกติ กำหนด 30 วัน ของนายทหารสัญญาบัตรกองหนุน, นายทหารประทวนกองหนุน และทหารหญิงพันราชการ เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูฝึกชายและครูฝึกหญิง

4. ด้านความปลอดภัย : ให้ยึดถือคำชี้แจงเรื่องการจัดการความปลอดภัยในการฝึกของ ทบ. เป็นแนวทางในการดำเนินการ ต้องกำหนดให้นายทหารนิรภัยการฝึก ทำหน้าที่ช่วยเหลือผู้บังคับหน่วยในการควบคุมกำกับดูแลความปลอดภัยในทุกขั้นตอนของการฝึก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การฝึกในเรื่องที่เสี่ยงอันตราย ทั้งนี้ สามารถเสนอแนะให้ระงับการฝึกในเรื่องที่อาจเป็นอันตราย ให้อยู่ในดุลยพินิจของนายทหารนิรภัยการฝึก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษาทั้งชายและหญิงที่สมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหาร มีความรู้วิชาทหาร ทั้งในทางเทคนิคและทางยุทธวิธีตามลำดับ ดังนี้

1.1 นศท. ชั้นปีที่ 1 และ 2 ให้มีความรู้และมีทักษะวิชาทหารเบื้องต้นอย่างเพียงพอ ได้รับการสร้างเสริมลักษณะทหารอย่างเข้มงวด มีความอดทนทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เพื่อให้มีความพร้อมต่อการฝึกในชั้นปีที่สูงขึ้น รวมถึงให้ได้รับการเสริมสร้างให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย มีความรัก หมู่คณะและเป็นผู้มีความเสียสละต่อส่วนรวม

1.2 นศท. ชั้นปีที่ 3 ให้มีความรู้ความสามารถทางทหาร ตลอดจนมีลักษณะผู้นำในระดับผู้บังคับหมู่ สามารถใช้อาวุธประจำกายและทำการยิงอย่างได้ผล

1.3 นศท. ชั้นปีที่ 4 และ 5 ให้มีความรู้ความสามารถทางทหาร และมีลักษณะผู้นำในระดับรองผู้บังคับหมวด และผู้บังคับหมวด ตามลำดับ มีความสามารถอย่างเพียงพอต่อการนำหน่วยในระดับหมวด

2. ปลุกฝังอุดมการณ์ให้ นศท. มีความยึดมั่นในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้มีจิตสำนึกในเรื่องความเสียสละต่อสังคมส่วนรวม รวมทั้งมีความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อกองทัพ

3. เพื่อให้ นศท. เป็นผู้ที่มีระเบียบวินัย เชื่อฟัง และปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาโดยเคร่งครัด ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบประเพณี และวัฒนธรรมที่ดีของชาติ มีสุขภาพและพลานามัยแข็งแรง มีความอดทนและอดกลั้น สามารถทนต่อสภาพแวดล้อมการฝึกที่ยากลำบาก

4. เพื่อให้ นศท. มีส่วนร่วมในการสร้างการรับรู้ และดำเนินกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างกว้างขวาง จริงจัง และต่อเนื่อง

5. เพื่อให้ นศท. มีความรัก ความสามัคคีในหมู่ นศท. ด้วยกัน และปฏิบัติตนเป็นแกนนำสร้างความสามัคคีในกลุ่มเยาวชนในสถานศึกษา ในสังคมและประเทศชาติ

กิจกรรมของ นศท.

1. การเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยจัดกิจกรรมเพื่อปลุกจิตสำนึกความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ในทุกโอกาส และเนื่องในวันสำคัญของพระบรมวงศานุวงศ์

2. ส่งเสริมให้ นศท. สมัครเป็นนักศึกษาวิชาทหาร จิตอาสาพระราชทาน เราทำความดีเพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ เป็นผู้มิจิตอาสา ปฏิบัติงานเพื่อสังคม และแสดงความจงรักภักดี สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว และร่วมในการทำกิจกรรม เราทำความดีเพื่อ ชาติ ศาสน์ กษัตริย์

3. พิธีกระทำสัตย์ปฏิญาณตนและสวนสนามของ นศท. เนื่องในวันนักศึกษาวิชาทหาร มีความมุ่งหมายเพื่อให้ นศท. ได้แสดงออกถึงศักยภาพ ความมีระเบียบวินัย โดยให้หน่วยเกี่ยวข้องดำเนินการ ดังนี้

3.1 กำหนดวันพิธีกระทำสัตย์ปฏิญาณตน และสวนสนาม ของ นศท. ในวันพุธที่ 8 ธันวาคม 2564

3.2 ให้ดำเนินการซักซ้อมก่อนพิธี โดยกำหนดให้ซ้อมย่อยอย่างน้อย 2 ครั้ง ซ้อมใหญ่ 1 ครั้ง กัปให้หน่วยจัดให้มีการฝึกซ้อมทุกห้วงเวลาที่มีโอกาส

3.3 ในกรณีมีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถจัดพิธีกระทำสัตย์ปฏิญาณตน และสวนสนามของ นศท. ตามข้อ 3.1 ได้ ให้ขออนุมัติถึง นรต. พร้อมเหตุผลความจำเป็น

4. กิจกรรม “รด.จิตอาสา” มีความมุ่งหมายเพื่อให้ นศท. มีส่วนร่วมในการปกป้องและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และการอุทิศตนเพื่อสังคมด้วยการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ โดยร่วมมือกับสถานศึกษาวิชาทหาร หน่วยทหารและส่วนราชการในพื้นที่ มีรอบการปฏิบัติงาน 4 ประการ ดังนี้

- 4.1 งานเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์
- 4.2 งานช่วยเหลือสังคมตามขีดความสามารถ
- 4.3 งานบรรเทาสาธารณภัย
- 4.4 งานสร้างการรับรู้

5. โครงการ “รด.จิตอาสา ด้านภัยยาเสพติด” ให้นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ จัดกิจกรรมรณรงค์ป้องกันและต่อต้านยาเสพติด เพื่อให้ นศท. ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับพิษภัยของยาเสพติด ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชนทั่วไป เป็นสื่อกลางในการสร้างความเข้าใจ รวมทั้ง รณรงค์ต่อต้านยาเสพติดให้กับผู้อื่นได้

6. โครงการ “รด.จิตสีขาว” มีความมุ่งหมายเพื่อเป็นการฝึกจิตใจให้สงบ มีสมาธิ รู้ผิดชอบชั่วดี โดยการให้ นศท. ปฏิบัติกิจกรรมสวดมนต์/นั่งสมาธิ ก่อนการฝึก สำหรับ นศท. ที่นับถือศาสนาอื่น ๆ ให้พิจารณาปฏิบัติตามหลักศาสนาของตนเองตามความเหมาะสม

7. โครงการ รด.Cyber : จัดตั้งกลุ่ม นศท. ที่มีขีดความสามารถ และมีความสนใจด้านการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ (สื่อออนไลน์) โดยการจัดการอบรมเกี่ยวกับการใช้วารณญาณต่อสื่อสังคมออนไลน์ การผลิตสื่อออนไลน์เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรม นศท.

8. โครงการ รด. Network : จัดตั้งกลุ่มไลน์ตามสายการบังคับบัญชา ระดับกองร้อย กองพัน มีครูฝึกและ ผกท. ประจำกองร้อย ควบคุมและประสานงาน ใช้สำหรับส่งข่าวแจ้งเตือนการทำกิจกรรม และแจ้งการเรียนรู้ตามหลักสูตร

9. โครงการ รด.ต้นแบบนวัตกรรม : ส่งเสริม นศท. ที่มีความคิดสร้างสรรค์ นำความรู้ และทักษะที่มีมาจัดทำสื่อการเรียนการสอน เครื่องช่วยฝึก และนวัตกรรมทางทหาร

10. กิจกรรมเปิดหน่วยฝึกวิชาทหาร ต้อนรับผู้ปกครองและญาติในวันเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้ปกครองและญาติเกิดความเชื่อมั่นในระบบการฝึก นศท. รวมทั้งเกิดความรักและศรัทธาต่อกองทัพ

11. โครงการหรือกิจกรรมที่ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งโครงการหรือกิจกรรมที่เป็นความริเริ่มของหน่วย ซึ่งปฏิบัติแล้วเกิดผลดี ให้นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ นำมาปฏิบัติต่อไป

ระเบียบและหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร สำหรับ นศท. ชั้นปีที่ 1–5 พ.ศ. 2549

ความมุ่งหมาย เพื่อให้สำเร็จการศึกษา

1. เป็นกำลังพลสำรองที่มีคุณภาพของกองทัพ
2. เป็นเยาวชนที่ดีของสังคม

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

1. มีความรัก และพร้อมจะปกป้องสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
2. มีลักษณะทหาร ความเป็นผู้นำ และยึดมั่นการปฏิบัติตามแบบธรรมเนียม
3. มีความเข้มแข็ง อดทน ทั้งทางร่างกายและจิตใจ
4. มีความรู้ และทักษะทางทหารในระดับลูกแถว
5. มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อหน้าที่กำลังพลสำรอง

6. มีความเชื่อมั่น ศรัทธา และเป็นมวลชนของกองทัพ
7. มีระเบียบวินัย และเคารพในกฎกติกาของสังคม
8. มีจิตอาสาในการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ให้กับสังคม
9. ไม่ข้องเกี่ยวกับสิ่งเสพติด และเป็นแกนนำในการรณรงค์ต่อต้าน
10. มีความรักหมั่นคณะ และสร้างความสามัคคีให้กับคนในชาติ
11. รู้เท่าทันสื่อ และสร้างการรับรู้ด้วยข้อมูลที่ถูกต้อง
12. เป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

ตารางที่ 3 – 1 หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร สำหรับ นศท. ชั้นปีที่ 1

วิชา	เรื่องที่สอน	ชั่วโมง
1.ภาคทฤษฎี		88
	1.1 วิชาหลัก	60
	1.1.1 การฝึกบุคคลท่าเบื้องต้น	
	1.1.1.1 การฝึกบุคคลท่ามือเปล่า	
	1.1.1.2 การฝึกบุคคลท่าอาวุธ	
	1.1.1.3 การฝึกแถวซิด	
	1.1.2 วิชาแบบธรรมเนียมทหาร	
	1.1.2.1 เครื่องหมายยศและเครื่องหมายเหล่า	
	1.1.2.2 การเคารพ	
	1.1.3 วิชาผู้นำ (4)	
	1.1.3.1 คุณลักษณะของการเป็นผู้นำ	
	1.1.4 การยิงปืนตามหลักสูตร	
	1.1.4.1 การฝึกการยิงปืนเบื้องต้น	
	1.1.4.2 การยิงปืนในสนาม 25 เมตร	
	1.1.5 วิชาสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย	
	1.1.5.1 พ่อขุนรามคำแหงมหาราช	
	1.1.5.2 สมเด็จพระนเรศวรมหาราช	
	1.1.5.3 สมเด็จพระนารายณ์มหาราช	
	1.1.5.4 สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช	
	1.1.5.5 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้า จุฬาลงกรณ์มหาราช	
	1.1.5.6 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พระปิยมหาราช)	
	1.1.5.7 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (พระมหาธีรราชเจ้า)	
	1.1.5.8 พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร	

ตารางที่ 3 – 1 หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร สำหรับ นศท. ชั้นปีที่ 1 (ต่อ)

วิชา	เรื่องที่สอน	ชั่วโมง
	<p>1.1.6 วิชาประวัติศาสตร์ชาติไทย</p> <p>1.1.6.1 ถิ่นกำเนิดของชนชาติไทย</p> <p>1.1.6.2 ยุคสุโขทัย</p> <p>1.1.6.3 ยุครุ่งศรีอยุธยา</p> <p>1.1.6.4 ยุครุ่งธนบุรี</p> <p>1.1.6.5 ยุครุ่งรัตนโกสินทร์</p> <p>1.2 วิชาการอง</p> <p>1.2.1 วิชาปฐมพยาบาลและเวชกรรมป้องกัน</p> <p>1.2.1.1 การปัจจุบันอันตรายต่างๆ จากความร้อน</p> <p>1.2.1.2 การวัดสัญญาณชีพ</p> <p>1.2.1.3 การประเมินค่าผู้ป่วยเจ็บ</p> <p>1.2.1.4 การปฏิบัติในการช่วยหายใจ การเปิดทางเดินหายใจ</p> <p>1.2.1.5 การทำ CPR ในผู้ใหญ่ โดยผู้ช่วยชีวิต 1 คน</p> <p>1.2.2 วิชาป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย</p> <p>1.2.2.1 การป้องกันและระงับอัคคีภัย</p> <p>1.2.2.2 การใช้เงื่อนเชือกในงานบรรเทาสาธารณภัย</p> <p>1.2.3 วิชาพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย</p> <p>1.2.3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับการดำรงชีวิตประจำวัน</p> <p>1.2.3.2 จิตสำนึกสาธารณะ</p> <p>1.2.3.3 เงื่อนไขสำคัญของสังคมประชาธิปไตย</p> <p>1.2.3.4 สถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน</p> <p>1.3 วิชาประกอบ</p> <p>1.3.1 การทดสอบสมรรถภาพร่างกาย</p> <p>1.3.2 การฝึกอบรมหรือทำกิจกรรมจิตอาสา</p> <p>1.4 การทดสอบความรู้</p> <p>1.4.1 ภาคปฏิบัติ (4)</p> <p>1.4.2 ภาคทฤษฎี (4)</p>	
2.ภาคปฏิบัติ	<p>2.1 การศึกษาภูมิประเทศและดูงาน</p> <p>2.2 การฝึกภาคสนาม จำนวน 5 วัน</p> <p>2.2.1 ฝึกข้ามเครื่องกีดขวาง 10 สถานี</p> <p>2.2.2 ฝึกข้ามลำน้ำด้วยสะพานเชือก</p>	34

ตารางที่ 3 – 1 หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร สำหรับ นศท. ชั้นปีที่ 1 (ต่อ)

วิชา	เรื่องที่สอน	ชั่วโมง
	2.2.3 ฝึกบุคคลทำการรบ 2.2.4 ฝึกปฐมพยาบาลและเวชกรรมป้องกัน 2.2.5 ฝึกป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 2.2.6 ปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติ 2.2.7 สร้างการรับรู้	
3.เบ็ดเตล็ด	3.1 การดำเนินกรรมวิธี 3.1.1 การคัดเลือกและการรายงานตัว 3.1.2 การปฐมนิเทศ 3.2 กิจกรรมเสริมหลักสูตร 3.2.1 การร่วมกิจกรรม 3.2.2 การทำงานมอบ	8
	รวม	130

ที่มา : ระเบียบและหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร สำหรับนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 – 5 พ.ศ.2549, อัดสำเนา, 2549.

ตารางที่ 3 – 2 หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร สำหรับ นศท. ชั้นปีที่ 2

วิชา	เรื่องที่สอน	ชั่วโมง
1. ภาคทฤษฎี		88
	<p>1.1 วิชาหลัก</p> <p>1.1.1 การฝึกบุคคลทำเบื้องต้น</p> <p>1.1.1.1 การฝึกบุคคลทำมือเปล่า</p> <p>1.1.1.2 การฝึกแถวชิด</p> <p>1.1.2 วิชาแบบธรรมเนียมทหาร</p> <p>1.1.2.1 หน้าที่ทั่วไปของทหารในเวลาปกติ</p> <p>1.1.2.2 สิ่งซึ่งทหารควรปฏิบัติและละเว้น</p> <p>1.1.3 วิชาผู้นำ (4)</p> <p>1.1.3.1 หลักของการเป็นผู้นำ</p> <p>1.1.4 วิชาการอ่านแผนที่และการใช้เข็มทิศ (4)</p> <p>1.1.4.1 กล่าวนำ</p> <p>1.1.4.2 รายละเอียดของขอบระวางและสัญลักษณ์ต่าง ๆ</p> <p>1.1.4.3 เส้นกริด</p> <p>1.1.4.4 มาตรฐานและระยะทาง</p> <p>1.1.4.5 ความสูงและทรวดทรง</p> <p>1.1.5 วิชาการติดต่อสื่อสาร</p> <p>1.1.5.1 การสื่อสารประเภททางสาย</p> <p>1.1.5.2 การสื่อสารประเภททางวิทยุ</p> <p>1.1.6 วิชาอาวุธ (4)</p> <p>1.1.6.1 คุณลักษณะและขีดความสามารถของทหารราบ</p> <p>1.1.6.2 ปืนเล็กยาว 11</p> <p>1.1.6.3 ปืนเล็กยาว เอ็ม 16 เอ 1</p> <p>1.1.7 วิชายุทธวิธี (12)</p> <p>1.1.7.1 บุคคลทำการรบในเวลากลางวัน</p> <p>1.1.7.2 บุคคลทำการรบในเวลากลางคืน</p> <p>1.1.7.3 ป้อมสนาม</p> <p>1.1.7.4 รูปขบวนทำการรบ</p> <p>1.1.7.5 ลักษณะการรบโดยทั่วไป</p> <p>1.1.8 การยิงปืนตามหลักสูตร</p> <p>1.1.8.1 การฝึกการยิงปืนเบื้องต้น</p> <p>1.1.8.2 การยิงปืนในสนาม 25 เมตร</p>	54

ตารางที่ 3 – 2 หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร สำหรับ นศท. ชั้นปีที่ 2 (ต่อ)

วิชา	เรื่องที่สอน	ชั่วโมง
	<p>1.1.9 วิชาสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย</p> <p>1.1.9.1 สถาบันพระมหากษัตริย์กับประเทศไทย</p> <p>1.1.9.2 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช</p> <p>1.1.9.3 พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย</p> <p>1.1.9.4 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว</p> <p>1.1.9.5 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว</p> <p>1.1.9.6 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว</p> <p>1.1.9.7 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว</p> <p>1.1.9.8 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว</p> <p>1.1.9.9 พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล</p> <p>1.1.9.10 พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาภูมิพล</p> <p>อดุลยเดช</p> <p>1.1.9.11 พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว</p> <p>1.1.10 วิชาประวัติศาสตร์ชาติไทย</p> <p>1.1.10.1 พระสุริโยทัย</p> <p>1.1.10.2 สมเด็จพระนเรศวรมหาราช</p> <p>1.1.10.3 วีรชนชาวบ้านบางระจัน</p> <p>1.1.10.4 สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช</p> <p>1.1.10.5 พระยาพิชัยดาบหัก</p> <p>1.1.10.6 สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท</p> <p>1.1.10.7 ท้าวเทพกษัตรีและท้าวศรีสุนทร</p> <p>1.1.10.8 ท้าวสุรนารี</p> <p>1.2 วิชาการอง</p> <p>1.2.1 วิชาปฐมพยาบาลและเวชกรรมป้องกัน</p> <p>1.2.1.1 การปฐมพยาบาลอาการ ช็อค จากการเสียเลือด</p> <p>1.2.1.2 การเข้าเฝือกกระดูกหัก</p> <p>1.2.1.3 การทำแผลและการใช้ผ้าแต่งแผลพิเศษ</p> <p>1.2.1.4 การส่งกลับด้วยมือ</p> <p>1.2.2 วิชาป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย</p> <p>1.2.2.1 ภัยพิบัติ และการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติ</p> <p>1.2.2.2 ภัยพิบัติทางน้ำ</p> <p>1.2.2.3 ภัยพิบัติดินถล่ม แผ่นดินไหวและคลื่นยักษ์สึนามิ</p> <p>1.2.2.4 ภัยพิบัติพายุลมแรง และฟ้าผ่า</p>	<p>16</p> <p>10</p>

ตารางที่ 3 – 2 หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร สำหรับ นศท. ชั้นปีที่ 2 (ต่อ)

วิชา	เรื่องที่สอน	ชั่วโมง
	1.2.3 วิชาพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย 1.2.3.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ 1.2.3.2 สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ 1.3 วิชาประกอบ 1.3.1 วิชาการข่าวเบื้องต้น 1.3.1.1 กลยุทธ์การเกาะติดพื้นที่-ประชาชน-ฝ่ายตรงข้าม 1.3.1.2 การรวบรวมข่าวสาร 1.3.2 การทดสอบสมรรถภาพร่างกาย 1.3.3 การฝึกอบรมหรือทำกิจกรรมจิตอาสา 1.4 การประเมินผล 1.4.1 การสอบภาคปฏิบัติ 1.4.2 การสอบภาคทฤษฎี	8
2. ภาคปฏิบัติ		34
	2.1 การศึกษาภูมิประเทศและดูงาน 2.2 การฝึกภาคสนาม จำนวน 5 วัน 2.2.1 ทดสอบกำลังใจกระโดดหอสูง 34 ฟุต 2.2.2 ฝึกการอ่านแผนที่และการใช้เข็มทิศ 2.2.3 ฝึกการติดต่อสื่อสาร 2.2.4 ฝึกบุคคลทำการรบ - ยุทธวิธี 2.2.5 ฝึกปฐมพยาบาลและเวชกรรมป้องกัน 2.2.6 ปลุกฝังอุดมการณ์ความรักชาติ 2.2.7 สร้างการรับรู้	34
3. เบ็ดเตล็ด		8
	3.1 การดำเนินกรรมวิธี 3.1.1 การคัดเลือกและการรายงานตัว 3.1.2 การปฐมนิเทศ 3.2 กิจกรรมเสริมหลักสูตร 3.2.1 การร่วมกิจกรรม 3.2.2 การทำงานมอบ	8
	รวม	130

ที่มา : ระเบียบและหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร สำหรับนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 – 5 พ.ศ.2549, อัดสำเนา, 2549.

ตารางที่ 3 – 3 หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร สำหรับ นศท. ชั้นปีที่ 3

วิชา	เรื่องที่สอน	ชั่วโมง
1. ภาคทฤษฎี		88
	1.1 วิชาหลัก 1.1.1 การฝึกบุคคลทำเบื้องต้น 1.1.1.1 บุคคลทำมือเปล่า 1.1.1.2 แถวซิด 1.1.2 วิชาการกำลังสำรอง 1.1.2.1 การกำลังสำรอง 1.1.3 วิชาผู้นำ (4) 1.1.3.1 การเป็นนักเรียนบังคับบัญชา 1.1.4 วิชาการอ่านแผนที่และการใช้เข็มทิศ (4) 1.1.4.1 ทิศทางและมุมภาคทิศเหนือ 1.1.4.2 เข็มทิศเลนเซติกและการใช้ 1.1.4.3 การกำหนดจุดที่อยู่ 1.1.5 วิชาอาวุธ (8) 1.1.5.1 ปืนกล เอ็ม 60 ขนาด 7.62 มม. 1.1.5.2 การปรับการยิง ค. และ ป. 1.1.5.3 เครื่องยิงลูกระเบิด แบบ 88 ขนาด 60 มม. 1.1.5.4 คุณลักษณะของวัตถุระเบิดทางทหาร 1.1.6 วิชายุทธวิธี (16) 1.1.6.1 หมู่ในการเข้าตี 1.1.6.2 หมู่ปืนเล็กในการตั้งรับและถอนตัว 1.1.7 วิชาศาสตร์พระราชา 1.1.7.1 หลักการทรงงาน 1.1.7.2 เกษตรทฤษฎีใหม่ 1.1.7.3 เศรษฐกิจพอเพียง 1.1.8 วิชาบทบาททหารกับความมั่นคงของชาติ 1.1.8.1 บทบาททหารกับความมั่นคงของชาติ 1.2 วิชาการ 1.2.1 วิชายุทธศาสตร์ชาติ 1.2.1.1 ยุทธศาสตร์ชาติ 1.2.2 วิชาพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย 1.2.2.1 ความหมายและคุณลักษณะของพลเมืองดีในวิถี ประชาธิปไตย	54
		16

ตารางที่ 3 – 3 หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร สำหรับ นศท. ชั้นปีที่ 3 (ต่อ)

วิชา	เรื่องที่สอน	ชั่วโมง
	<p>1.2.2.2 วัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยและ แนวทางการสร้างพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย</p> <p>1.2.2.3 การเลือกตั้ง</p> <p>1.2.2.4 สิทธิ เสรีภาพ และการมีส่วนร่วมของพลเมือง</p> <p>1.2.3 วิชายาเสพติด</p> <p>1.2.3.1 ประวัติความเป็นมาของการใช้ยาเสพติดใน ประเทศไทย</p> <p>1.2.3.2 ความหมายของยาเสพติด, แบ่งประเภทของ ยาเสพติด</p> <p>1.2.3.3 ลักษณะการออกฤทธิ์ของยาเสพติดแต่ละชนิด, สาเหตุนำไปสู่การใช้ยาเสพติด</p> <p>1.2.3.4 ลักษณะและอาการที่พบในผู้ใช้ยาเสพติด, แนวทางการป้องกันยาเสพติด</p> <p>1.2.4 วิชาศาสนากับการดำรงชีวิต</p> <p>1.2.4.1 ศาสนพิธีกับวันสำคัญของศาสนา</p> <p>1.2.4.2 จิตสีขาว</p> <p>1.3 วิชาประกอบ</p> <p>1.3.1 การทดสอบสมรรถภาพร่างกาย</p> <p>1.3.2 การฝึกอบรมหรือทำกิจกรรมจิตอาสา</p> <p>1.4 การประเมินผล</p> <p>1.4.1 ภาคปฏิบัติ (4)</p> <p>1.4.2 ภาคทฤษฎี (4)</p>	<p>10</p> <p>8</p>
2. ภาคปฏิบัติ		34
	<p>2.1 การศึกษาภูมิประเทศและดูงาน</p> <p>2.2 การฝึกภาคสนาม จำนวน 7 วัน</p> <p>2.2.1 ฝึกการยิงปืนตามหลักสูตร</p> <p>2.2.2 ฝึกเดินแผนທີ່ - เข็มทิศ</p> <p>2.2.3 ฝึกสงครามเคมี ชีวะ รั้งสี นิวเคลียร์</p> <p>2.2.4 ฝึกวัดระยะเปิดและการทำลาย</p> <p>2.2.5 ฝึกการดำรงชีพในป่า</p> <p>2.2.6 ฝึกบุคคลทำการรบ - ยุทธวิธี</p> <p>2.2.7 ปลุกฝังอุดมการณ์ความรักชาติ</p> <p>2.2.8 สร้างการรับรู้</p>	34

ตารางที่ 3 – 3 หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร สำหรับ นศท. ชั้นปีที่ 3 (ต่อ)

วิชา	เรื่องที่สอน	ชั่วโมง
3.เบ็ดเตล็ด		8
	3.1 การดำเนินกรรมวิธี 3.1.1 การคัดเลือกและการรายงานตัว 3.1.2 การปฐมพยาบาล 3.2 กิจกรรมเสริมหลักสูตร 3.2.1 การร่วมกิจกรรม 3.2.2 การทำงานมอบ	8
	รวม	130

ที่มา : ระเบียบและหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร สำหรับนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 – 5 พ.ศ.2549, อุตสํานา, 2549.

ตารางที่ 3 – 4 หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร สำหรับนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 ชาย

วิชา	เรื่องที่สอน	ชั่วโมง
1.ภาคทฤษฎี		88
	1.1 วิชาหลัก	64
	1.1.1 การฝึกทบทวนบุคคลทำเบื้องต้น	8
	1.1.1.1 การฝึกบุคคลทำมือเปล่า (4)	
	1.1.1.2 การฝึกแถวซิด (4)	
	1.1.2 ระเบียบการนำหน่วย	4
	1.1.2.1 ระเบียบการนำหน่วย (2)	
	1.1.2.2 คำสั่งยุทธการ (2)	
	1.1.3 วิชาผู้นำ	8
	1.1.3.1 การสาธิตตัวอย่างการฝึกบุคคลทำมือเปล่า (2)	
	1.1.3.2 การฝึกทำหน้าที่ครูฝึกบุคคลทำมือเปล่า (6)	
	1.1.4 วิชาหน่วยทหารขนาดเล็ก	8
	1.1.4.1 ภารกิจและการจัดหน่วย (1)	
	1.1.4.2 การลาดตระเวน (1)	
	1.1.4.3 การตั้งฐานลาดตระเวน (1)	
	1.1.4.4 การชุมนุมโจมตี (1)	
	1.1.4.5 การตีโฉบฉวย (1)	
	1.1.4.6 การปฏิบัติฉบับพลัน (1)	
	1.1.4.7 การสะกดรอย (1)	
	1.1.4.8 การส่งกำลังทางอากาศ (1)	
	1.1.5 วิชาอาวุธเหล่าทหารราบ	4
	1.1.5.1 คุณลักษณะและขีดความสามารถของอาวุธทหารราบ (2)	
	1.1.5.2 เครื่องยิงลูกระเบิดขนาด 81 มม. (2)	
	1.1.6 วิชาภารกิจการจัดหน่วยทหารราบ	2
	1.1.6.1 คุณลักษณะและขีดความสามารถของทหารราบ (1)	
	1.1.6.2 ภารกิจและการจัดหน่วยทหารราบ (1)	
	1.1.7 วิชายุทธวิธีเหล่าทหารราบ	18
	1.1.7.1 หมวดปืนเล็กในการเข้าตีในเวลากลางวัน (4)	
	1.1.7.2 หมวดปืนเล็กในการเข้าตีในเวลากลางคืน (4)	
	1.1.7.3 หมวดปืนเล็กในการตั้งรับ (4)	
	1.1.7.4 หมวดปืนเล็กในแนวหน้าถอนตัว (4)	
	1.1.7.5 หมวด ค.60 ในการเข้าตี	
	1.1.7.6 หมวด ค.60 ในการตั้งรับ (2)	
	1.1.7.7 หมวด ค.60 ในการถอนตัว	

ตารางที่ 3 – 4 หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร สำหรับนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 ชาย (ต่อ)

วิชา	เรื่องที่สอน	ชั่วโมง
	1.1.8 วิชาศาสตร์พระราชา	8
	1.1.8.1 โครงการพระราชดำริป่าสักชลสิทธิ์ (1/2)	
	1.1.8.2 โครงการพระราชดำริคังกระเบน (1/2)	
	1.1.8.3 โครงการพระราชดำริสวนจิตรลดา (1)	
	1.1.8.4 โครงการพระราชดำริหญ้าแฝก (1)	
	1.1.8.5 โครงการพระราชดำริดอยคำ (1)	
	1.1.8.6 โครงการพระราชดำริแก้มลิง (1)	
	1.1.8.7 โครงการพระราชดำริกักหน้ช้พัฒนา (1)	
	1.1.8.8 โครงการพระราชดำริฝนหลวง (1)	
	1.1.8.9 โครงการพระราชดำริช้ห้วมัน (1/2)	
	1.1.8.10 โครงการพระราชดำริพระดาบส (1/2)	
	1.1.9 วิชาอุดมการณ์ของชาติไทย	4
	1.1.9.1 ความหมายของอุดมการณ์ (1)	
	1.1.9.2 อุดมการณ์ของชาติ (1)	
	1.1.9.3 ค่านิยมที่พึงประสงค์และลักษณะของคนไทยที่ดี (1)	
	1.1.9.4 ค่านิยมสร้างสรรค์ของเจ้าหน้าที่รัฐ (1)	
	1.2 วิชาการอง	8
	1.2.1 วิชาพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย	4
	1.2.1.1 สารสำคัญของประชาธิปไตย (1)	
	1.2.1.2 คุณค่า ค่านิยม อุดมการณ์ของประชาธิปไตย (2)	
	1.2.1.3 หลักการประชาธิปไตยและสถาบันหรือองค์กรที่มีส่วนเสริมสร้างประชาธิปไตย (1)	
	1.2.2 วิชากฎหมายชนวนรู้	4
	1.2.2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497	
	1.2.2.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน	8
	1.2.2.3 พระราชบัญญัติคอมพิวเตอร์, กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ	4
	1.2.2.4 พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522, กฎหมายใหม่ที่ประชาชนควรทราบ	4
	1.3 วิชาประกอบ	
	1.3.1 การทดสอบสมรรถภาพร่างกาย	
	1.3.2 การฝึกอบรมหรือทำกิจกรรมจิตอาสา	

ตารางที่ 3 – 4 หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร สำหรับนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 ชาย (ต่อ)

วิชา	เรื่องที่สอน	ชั่วโมง
	1.4 การประเมิน 1.4.1 การสอบปฏิบัติ (4) 1.4.2 การสอบทฤษฎี (4)	
2. ภาคปฏิบัติ	2.1 การศึกษาภูมิประเทศและดูงาน 2.2 การฝึกภาคสนาม จำนวน 7 วัน 2.2.1 ฝึกความชำนาญเฉพาะตำแหน่ง (4) 2.2.2 ฝึกยิงปืนตามหลักสูตร (4) 2.2.3 ฝึกไต่หน้าผา – ลงทางดิ่ง (2) 2.2.4 ฝึกใช้เลื่อนช่วยชีวิต – ข้ามลำน้ำแรงด่วน (2) 2.2.5 ฝึกการปฏิบัติหน่วยทหารขนาดเล็ก (18) 2.2.6 ฝึกปัญหาต่อเนื่อง (20) 2.2.7 ปลุกฝังอุดมการณ์ความรักชาติ (2) 2.2.8 สร้างการรับรู้ (2)	54 - 54
3. เบ็ดเตล็ด	3.1 การดำเนินกรรมวิธี 3.1.1 การคัดเลือกและรายงานตัว (4) 3.1.2 การปฐมนิเทศ (4) 3.2 กิจกรรมเสริมหลักสูตร 3.2.1 การร่วมกิจกรรม 3.2.2 การทำงานมอบ	8 8 -
	รวม	150

ที่มา : ระเบียบและหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร สำหรับนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 – 5 พ.ศ.2549, อุตสํานา, 2549.

ตารางที่ 3 – 5 หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร สำหรับนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 หญิง

วิชา	เรื่องที่สอน	ชั่วโมง
1.ภาคทฤษฎี		88
	1.1 วิชาหลัก	64
	1.1.1 การฝึกทบทวนบุคคลทำเบื้องต้น	8
	1.1.1.1 การฝึกบุคคลทำมือเปล่า (4)	
	1.1.1.2 การฝึกแถวชิด (4)	
	1.1.2 ระเบียบการนำหน่วย	4
	1.1.2.1 ระเบียบการนำหน่วย (2)	
	1.1.2.2 คำสั่งยุทธการ (2)	
	1.1.3 วิชาผู้นำ	8
	1.1.3.1 การสาธิตตัวอย่างการฝึกบุคคลทำมือเปล่า (2)	
	1.1.3.2 การฝึกทำหน้าที่ครูฝึกบุคคลทำมือเปล่า (6)	
	1.1.4 วิชาการอ่านแผนที่และการใช้เข็มทิศ	4
	1.1.4.1 เส้นกริด (1)	
	1.1.4.2 ทิศทางและมุมภาคเหนือ (1)	
	1.1.4.3 เข็มทิศเลนเซตึกและการใช้ (1)	
	1.1.4.4 การกำหนดจุดที่อยู่ (1)	
	1.1.5 วิชาสงครามเคมี ชีวะ รั้งสี นิวเคลียร์	4
	1.1.5.1 เคมี ชีวะ รั้งสี นิวเคลียร์ (1)	
	1.1.5.2 อาวุธนิวเคลียร์ (1/2)	
	1.1.5.3 อาวุธชีวะ (1/2)	
	1.1.5.4 อาวุธเคมี (1/2)	
	1.1.5.5 คิว้นและเพลิง (1/2)	
	1.1.5.6 การป้องกันนิวเคลียร์ ชีวะ เคมี (1)	
	1.1.6 วิชาหน่วยทหารขนาดเล็ก	8
	1.1.6.1 ภารกิจและการจัดหน่วย (1)	
	1.1.6.2 การลาดตระเวน (1)	
	1.1.6.3 การตั้งฐานลาดตระเวน (1)	
	1.1.6.4 การซุ่มโจมตี (1)	
	1.1.6.5 การตีโฉบฉวย (1)	
	1.1.6.6 การปฏิบัติฉับพลัน (1)	
	1.1.6.7 การสะกดรอย (1)	
	1.1.6.8 การส่งกำลังทางอากาศ (1)	

ตารางที่ 3 – 5 หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร สำหรับนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 หญิง (ต่อ)

วิชา	เรื่องที่สอน	ชั่วโมง
	1.1.7 วิชาศาสตร์พระราชา 1.1.7.1 โครงการพระราชดำริป่าสักชลสิทธิ์ (1/2) 1.1.7.2 โครงการพระราชดำริคู้กระเบน (1/2) 1.1.7.3 โครงการพระราชดำริสวนจิตรลดา (1) 1.1.7.4 โครงการพระราชดำริน้ำแม่แฝก (1) 1.1.7.5 โครงการพระราชดำริดอยคำ (1) 1.1.7.6 โครงการพระราชดำริแก้มลิง (1) 1.1.7.7 โครงการพระราชดำริกักน้ำพัฒนา (1) 1.1.7.8 โครงการพระราชดำริฝนหลวง (1) 1.1.7.9 โครงการพระราชดำริชิงห้วยมัน (1/2) 1.1.7.10 โครงการพระราชดำริพระดาบส (1/2)	8
	1.1.8 วิชาอุดมการณ์ของชาติไทย 1.1.8.1 ความหมายของอุดมการณ์ (1) 1.1.8.2 อุดมการณ์ของชาติ (1) 1.1.8.3 ค่านิยมที่พึงประสงค์และลักษณะของคนไทยที่ดี (1) 1.1.8.4 ค่านิยมสร้างสรรค์ของเจ้าหน้าที่รัฐ (1)	4
	1.1.9 วิชาปฐมพยาบาลและเวชกรรมป้องกัน 1.1.9.1 หลักการควบคุมและป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ ความปลอดภัยและสุขภาพผู้ปฏิบัติงาน (2) 1.1.9.2 การใช้อาชีพเบื้องต้น (2) 1.1.9.3 การดูแลผู้ป่วยมีบาดแผลและภาวะกระดูกหัก (4) 1.1.9.4 การยกเคลื่อนย้ายผู้ป่วยเจ็บ (4) 1.1.9.5 การช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐาน (4)	16
	1.2 วิชาการ 1.2.1 วิชาพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย 1.2.1.1 สาระสำคัญของประชาธิปไตย (1) 1.2.1.2 คุณค่า ค่านิยม อุดมการณ์ของประชาธิปไตย (2) 1.2.1.3 หลักการประชาธิปไตยและสถาบันหรือองค์กรที่มีส่วน เสริมสร้างประชาธิปไตย (1)	4
	1.2.2 วิชากฎหมายขนานรู้ 1.2.2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, พระราชบัญญัติ รับราชการทหาร พ.ศ.2497 (1) 1.2.2.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน (1)	4

ตารางที่ 3 – 5 หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร สำหรับนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 หญิง (ต่อ)

วิชา	เรื่องที่สอน	ชั่วโมง
	1.2.2.3 พระราชบัญญัติคอมพิวเตอร์, กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ (1) 1.2.2.4 พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522, กฎหมายใหม่ที่ประชาชนควรทราบ (1) 1.3 วิชาประกอบ 1.3.1 การทดสอบสมรรถภาพร่างกาย 1.3.2 การฝึกอบรมหรือทำกิจกรรมจิตอาสา 1.4 การประเมิน 1.4.1 การสอบปฏิบัติ (4) 1.4.2 การสอบทฤษฎี (4)	
2. ภาคปฏิบัติ	2.1 การศึกษาภูมิประเทศและดูงาน 2.2 การฝึกภาคสนาม จำนวน 5 วัน 2.2.1 ฝึกปฐมพยาบาลและเวชกรรม (8) 2.2.2 ฝึกยิงปืนตามหลักสูตร (4) 2.2.3 ฝึกไต่หน้าผา (2) 2.2.4 ฝึกลงทางดิ่ง (2) 2.2.5 ฝึกเดินเข็มทิศ – แผนที่ (4) 2.2.6 ฝึกการปฏิบัติหน่วยทหารขนาดเล็ก (10) 2.2.7 ปลุกฝังอุดมการณ์ความรักชาติ (2) 2.2.8 สร้างการรับรู้ (2)	34 - 34
3. เบ็ดเตล็ด	3.1 การดำเนินกรรมวิธี 3.1.1 การคัดเลือกและรายงานตัว (4) 3.1.2 การปฐมนิเทศ (4) 3.2 กิจกรรมเสริมหลักสูตร 3.2.1 การร่วมกิจกรรม 3.2.2 การทำงานมอบ	8 -
	รวม	130

ที่มา : ระเบียบและหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร สำหรับนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 – 5 พ.ศ.2549, อัดสำเนา, 2549.

ตารางที่ 3 – 6 หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร สำหรับนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 5 ชาย

วิชา	เรื่องที่สอน	ชั่วโมง
1.ภาคทฤษฎี		88
	1.1 วิชาหลัก	64
	1.1.1 การฝึกการใช้กระบี่สำหรับนายทหาร	8
	1.1.2 วิชาแบบธรรมเนียมทหาร	4
	1.1.2.1 พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2551 (1)	
	1.1.2.2 พระราชกฤษฎีกาการแบ่งส่วนราชการ และกำหนดหน้าที่ของส่วนราชการ กองทัพบก พ.ศ.2552 (2)	
	1.1.2.3 พระราชบัญญัติเครื่องแบบทหาร พ.ศ.2477 และระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการแต่งเครื่องแบบทหารในโอกาสต่างๆ พ.ศ.2519 (1)	
	1.1.3 วิชาการสำรอง	
	1.1.3.1 ประวัติความเป็นมา (1)	4
	1.1.3.2 กิจการกำลังพลสำรอง (1)	
	1.1.3.3 การเรียกกำลังพลสำรองเข้ารับราชการ และหน้าที่ของกำลังพลสำรอง (1)	
	1.1.3.4 สิทธิของกำลังพลสำรอง (1)	
	1.1.4 วิชาผู้นำ	
	1.1.4.1 การสาธิตตัวอย่างการฝึกบุคคลท่ามือเปล่า (2)	8
	1.1.4.2 การฝึกท่าหน้าที่ครูฝึกบุคคลท่ามือเปล่า (6)	
	1.1.5 วิชาฝ้ายอำนวยการ	
	1.1.5.1 การบังคับบัญชาและการอำนวยการ (1)	4
	1.1.5.2 ชุกรการและกำลังพล (1)	
	1.1.5.3 การข่าวกรอง (1/2)	
	1.1.5.4 ยุทธการและการฝึก (1/2)	
	1.1.5.5 การส่งกำลังบำรุง (1/2)	
	1.1.5.6 กิจการพลเรือน (1/2)	
	1.1.6 วิชาอาวุธ	
	1.1.6.1 ปืนพก 86 (4)	4
	1.1.7 วิชาอาวุธ	
	1.1.7.1 การฝึกการปรับการยิง ค. และ ป. (4)	8
	1.1.7.2 การฝึกพลประจำเครื่องยิงลูกระเบิดขนาด 81 มม. (4)	

ตารางที่ 3 – 6 หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร สำหรับนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 5 ชาย (ต่อ)

วิชา	เรื่องที่สอน	ชั่วโมง
	1.1.8 วิชายุทธวิธี 1.1.8.1 การรบด้วยวิธีรุก (4) 1.1.8.2 กองร้อยอาวุธเบาในการตั้งรับ (4) 1.1.8.3 กองร้อยอาวุธเบาเข้าตีในเวลากลางคืน (2) 1.1.8.4 กองร้อยอาวุธเบาในการรบนวงเวลา (1) 1.1.8.5 กองร้อยอาวุธเบาในการร่นถอย (1) 1.1.8.6 หมวด ค.81 ในการเข้าตี 1.1.8.7 หมวด ค.81 ในการตั้งรับ (2) 1.1.8.8 หมวด ค.81 ในการถอนตัว 1.1.9 วิชาการติดต่อสื่อสาร 1.1.9.1 การติดต่อสื่อสารทางยุทธวิธี (1) 1.1.9.2 คำแนะนำปฏิบัติการสื่อสาร (1) 1.1.10 วิชาศาสตร์พระราชา 1.1.10.1 รู้รักสามัคคี, คุณธรรมนำชีวิต (1) 1.1.10.2 สาระแห่งปัญญา (1) 1.1.10.3 ย่างก้าวในรอยธรรม (1) 1.1.10.4 ปลุกสติตื่นรู้ (1) 1.1.10.5 หลักช่วยความเพียร (1) 1.1.10.6 แก่นของความพอเพียง (1) 1.1.10.7 ร่วมแรง ร่วมใจ (1) 1.1.10.8 สร้างงานสู่ความสำเร็จ (1)	14
	1.2 วิชาการ 1.2.1 วิชาป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 1.2.1.1 การใช้อุปกรณ์ไฟฟ้า (1) 1.2.1.2 การใช้สารเคมีและก๊าซหุงต้ม (1) 1.2.1.3 การใช้อานพาหนะการแก้เหตุฉุกเฉิน และการช่วยเหลือผู้ประสบเหตุ (2) 1.2.2 วิชาพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย 1.2.2.1 สาระสำคัญของประชาธิปไตย (1) 1.2.2.2 การทุจริตกับองค์กรตรวจสอบเพื่อความโปร่งใส (1) 1.2.2.3 องค์กรตรวจสอบเพื่อความโปร่งใส (1) 1.2.2.4 กลไกและกระบวนการตรวจสอบเพื่อความโปร่งใส (1)	4
		8
		2
		4

ตารางที่ 3 – 6 หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร สำหรับนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 5 ชาย (ต่อ)

วิชา	เรื่องที่สอน	ชั่วโมง
	1.3 วิชาประกอบ	
	1.3.1 การทดสอบสมรรถภาพร่างกาย	4
	1.3.2 การฝึกอบรมหรือทำกิจกรรมจิตอาสา	4
	1.4 การประเมิน	
	1.4.1 การสอบปฏิบัติ	4
	1.4.2 การสอบทฤษฎี	4
2. การปฏิบัติ		54
	2.1 การศึกษาภูมิประเทศและดูงาน	
	2.2 การฝึกภาคสนาม จำนวน 7 วัน	
	2.2.1 ฝึกความชำนาญเฉพาะตำแหน่ง	4
	2.2.2 ฝึกยิงปืนในป่า	4
	2.2.3 ฝึกยิงปืนในเวลากลางคืน	4
	2.2.4 ฝึกปรับการยิง ป. และ ค.	4
	2.2.5 ฝึกการปฏิบัติทางยุทธวิธีของ มว.พล.	10
	2.2.6 ฝึกตรวจสภาพความพร้อมรบ	4
	2.2.7 ฝึกปัญหาต่อเนื่องทางยุทธวิธี	20
	2.2.8 ปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติ	2
	2.2.9 สร้างการรับรู้	2
3.เบ็ดเตล็ด		
	3.1 การดำเนินกรรมวิธี	
	3.1.1 การคัดเลือกและรายงานตัว	4
	3.1.2 การปฐมนิเทศ	4
	3.2 กิจกรรมเสริมหลักสูตร	
	3.2.1 การร่วมกิจกรรม	
	3.2.2 การทำงานมอบ	
	รวม	150

ที่มา : ระเบียบและหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร สำหรับนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 – 5 พ.ศ.2549, อัดสำเนา, 2549.

ตารางที่ 3 – 7 หลักสูตรการฝึกวิชาทหารสำหรับนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 5 หญิง

วิชา	เรื่องที่สอน	ชั่วโมง
1.ภาคทฤษฎี		88
	1.1 วิชาหลัก	64
	1.1.1 การฝึกทบทวนบุคคลทำเบื้องต้น	8
	1.1.1.1 การฝึกทบทวนบุคคลทำมือเปล่า (4)	
	1.1.1.2 การฝึกแถวชิด (4)	
	1.1.2 วิชาแบบธรรมเนียมทหาร	4
	1.1.2.1 พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2551 (1)	
	1.1.2.2 พระราชกฤษฎีกาการแบ่งส่วนราชการ และกำหนดหน้าที่ของส่วนราชการ กองทัพบก พ.ศ.2552 (2)	
	1.1.2.3 พระราชบัญญัติเครื่องแบบทหาร พ.ศ.2477 และระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการแต่งเครื่องแบบทหารในโอกาสต่างๆ พ.ศ.2519 (1)	
	1.1.3 วิชาการสำรอง	4
	1.1.3.1 ประวัติความเป็นมา (1)	
	1.1.3.2 กิจการกำลังพลสำรอง (1)	
	1.1.3.3 การเรียกกำลังพลสำรองเข้ารับราชการ และหน้าที่ของกำลังพลสำรอง (1)	
	1.1.3.4 สิทธิของกำลังพลสำรอง (1)	
	1.1.4 วิชาผู้นำ	8
	1.1.4.1 การสาธิตตัวอย่างการฝึกบุคคลทำมือเปล่า (2)	
	1.1.4.2 การฝึกทำหน้าที่ครูฝึกบุคคลทำมือเปล่า (6)	
	1.1.5 วิชาฝ่ายอำนวยการ	4
	1.1.5.1 การบังคับบัญชาและการอำนวยการ (1)	
	1.1.5.2 ชุกรการและกำลังพล (1)	
1.1.5.3 การข่าวกรอง (1/2)		
1.1.5.4 ยุทธการและการฝึก (1/2)		
1.1.5.5 การส่งกำลังบำรุง (1/2)		
1.1.5.6 กิจการพลเรือน (1/2)		
1.1.6 วิชาการติดต่อสื่อสาร		
1.1.6.1 การสื่อสารประเภทสาย (2)	4	
1.1.6.2 การสื่อสารประเภทวิทยุ (2)		

ตารางที่ 3 – 7 หลักสูตรการฝึกวิชาทหารสำหรับนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 5 หญิง (ต่อ)

วิชา	เรื่องที่สอน	ชั่วโมง
	1.1.7 วิชาสงครามเคมี ชีวะ รั้งสี นิวเคลียร์	4
	1.1.7.1 การทำลายล้างพิษ (2)	
	1.1.7.2 การปฐมพยาบาลในภาวะ คชชน. (2)	
	1.1.8 วิชาอาวุธ	4
	1.1.8.1 ปืนพก 86 (4)	
	1.1.9 วิชาศาสตร์พระราช	8
	1.1.9.1 รู้รักสามัคคี, คุณธรรมนำชีวิต (1)	
	1.1.9.2 สาระแห่งปัญญา (1)	
	1.1.9.3 ย่างก้าวในรอยธรรม (1)	
	1.1.9.4 ปลุกสติตื่นรู้ (1)	
	1.1.9.5 หลักช่วยความเพียร (1)	
	1.1.9.6 แก่นของความพอเพียง (1)	
	1.1.9.7 ร่วมแรง ร่วมใจ (1)	
	1.1.9.8 สร้างงานสู่ความสำเร็จ (1)	
	1.1.10 วิชาปฐมพยาบาลและเวชกรรม	16
	1.1.10.1 การบริการแพทย์ในสนาม (2)	
	1.1.10.2 การบริการแพทย์ระดับหน่วยในสนาม (2)	
	1.1.10.3 การใช้อุปกรณ์ช่วยชีวิตประจำกายทหาร (4)	
	1.1.10.4 การดูแลผู้บาดเจ็บทางยุทธวิธี (8)	
	1.2 วิชาการ	
	1.2.1 วิชาป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	4
	1.2.1.1 การใช้อุปกรณ์ไฟฟ้า (1)	
	1.2.1.2 การใช้สารเคมีและก๊าซหุงต้ม (1)	
	1.2.1.3 การใชยานพาหนะการแก้เหตุฉุกเฉิน และการช่วยเหลือผู้ประสบเหตุ (2)	
	1.2.2 วิชาพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย	4
	1.2.2.1 สาระสำคัญของประชาธิปไตย (1)	
	1.2.2.2 การทุจริตกับองค์กรตรวจสอบเพื่อความโปร่งใส (1)	
	1.2.2.3 องค์กรตรวจสอบเพื่อความโปร่งใส (1)	
	1.2.2.4 กลไกและกระบวนการตรวจสอบเพื่อความโปร่งใส (1)	
	1.3 วิชาประกอบ	4
	1.3.1 การทดสอบสมรรถภาพร่างกาย	4
	1.3.2 การฝึกอบรมหรือทำกิจกรรมจิตอาสา	

ตารางที่ 3 – 7 หลักสูตรการฝึกวิชาทหารสำหรับนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 5 หญิง (ต่อ)

วิชา	เรื่องที่สอน	ชั่วโมง
	1.4 การประเมิน	
	1.4.1 การสอบปฏิบัติ	4
	1.4.2 การสอบทฤษฎี	4
2.ภาคปฏิบัติ		34
	2.1 การศึกษาภูมิประเทศและดูงาน	-
	2.2 การฝึกภาคสนาม จำนวน 7 วัน	34
	2.2.1 ฝึกปฐมพยาบาลและเวชกรรม	8
	2.2.2 ฝึกป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	4
	2.2.3 ฝึกการติดต่อสื่อสาร	4
	2.2.4 ฝึกยิงปืนในเวลากลางคืน	4
	2.2.5 ฝึกบุคคลทำการรบ - ยุทธวิธี	10
	2.2.6 ปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติ	2
	2.2.7 สร้างการรับรู้	2
3.เบ็ดเตล็ด		8
	3.1 การดำเนินกรรมวิธี	
	3.1.1 การคัดเลือกและรายงานตัว	4
	3.1.2 การปฐมนิเทศ	4
	3.2 กิจกรรมเสริมหลักสูตร	-
	3.2.1 การร่วมกิจกรรม	
	3.2.2 การทำงานมอบ	
	รวม	130

ที่มา : ระเบียบและหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร สำหรับนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 – 5 พ.ศ.2549, อัดสำเนา, 2549.

จากสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคปัจจุบัน ทำให้กองทัพบกเล็งเห็นถึงความสำคัญของการปรับปรุงหลักสูตรการฝึก นศท. ให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์ โดยมอบหมายให้ นรต.เป็นหน่วยในการดำเนินการ โดยดำรงวัตถุประสงค์การฝึกเพื่อผลิตกำลังพลสำรองที่มีคุณภาพ และเสริมสร้างเยาวชนให้เป็นคนดี และเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ โดยจะลดส่วนเนื้อหาวิชาทหารในห้องเรียนลง แต่ไปเพิ่มสัดส่วนเนื้อหาของวิชาทั่วไปเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชาติไทย และการบรรเทาสาธารณภัยลงไปแทน อีกทั้งยังเน้นย้ำการสร้างทักษะความเป็นผู้นำ และทักษะภาษาอังกฤษ

โดยการปรับหลักสูตรนี้ก็เพื่อฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ให้เป็นทั้งกำลังพลสำรองที่มีคุณภาพ และเยาวชนที่ได้ออกสู่สังคม แต่ก็ต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และมีความทันสมัย โดยปรับปรุงเฉพาะการฝึกภาคที่ตั้งปกติในห้องเรียน 80 ชั่วโมง แต่การฝึกภาคสนามยังคงเนื้อหา และขอบเขตการฝึกเดิม

รายละเอียดวิชาที่ปรับสัดส่วน

การปรับเพิ่ม/ลดแต่ละส่วนของการเรียนตามหลักสูตรใหม่ คือ ลดสัดส่วนวิชาทหาร จากเดิมร้อยละ 70 เหลือร้อยละ 55 เพิ่มวิชาทั่วไปจากเดิมร้อยละ 30 เป็นร้อยละ 45 และจะมีการเพิ่มวิชาเรียนเข้ามาอีก 7 วิชา ได้แก่

1. ประวัติศาสตร์ชาติไทย
2. สถาบันพระมหากษัตริย์
3. บทบาททหารกับความมั่นคง
4. ปฐมพยาบาล
5. บรรเทาสาธารณภัย
6. วิชาผู้นำ
7. จิตอาสา

ทั้งนี้เพื่อลดความซ้ำซ้อนของเวลาและเนื้อหา เนื่องจากบางวิชาสามารถนำไปเรียนรู้ในภาคสนาม เช่น วิชาอาวุธศึกษา รวมทั้งจะปรับกระบวนการเรียนการสอนให้นักศึกษาวิชาทหารมีส่วนร่วมมากขึ้น ทั้งการค้นคว้าหาข้อมูล และแก้ปัญหาตามเงื่อนไขสถานการณ์ต่าง ๆ ภายใต้งานทำงานเป็นทีม และเชื่อมโยงการใช้สื่อโซเชียลในเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งหลักสูตรใหม่นี้ได้นำมาใช้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2562

การเสริมทักษะที่จำเป็น

นอกจากจะต้องมีการปรับวิชาเรียนให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันแล้ว ทางกระทรวงกลาโหมยังได้มีมติเห็นชอบให้ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยเหล่าทัพให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน และแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านการศึกษา โดยจะเน้นเรื่องของภาวะผู้นำที่ต้องมีองค์ความรู้ควบคู่กับคุณธรรม จริยธรรม โดยย้ำให้เสริมการศึกษาภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสารในอนาคตอีกด้วย

ในการปรับหลักสูตรการเรียนการสอนของนักศึกษาวิชาทหาร (นศท.) ชั้นปี 1-5 ใหม่ เพื่อใช้ในการเรียนการฝึก นศท.ทั่วประเทศ โดยใช้ระบบ “Active Learning” ให้ นศท.และครูฝึกมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ นศท.แสดงความเห็นและปรับการเรียนให้มีความทันสมัย ผ่านการใช้ระบบแอปพลิเคชัน แต่ยังคงเน้นระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำ มีจิตอาสา และความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการทำ Workshop เพื่อสร้าง Model การเรียนการสอน

โดยการเรียนแบบ Active Learning นศท.จะเป็นศูนย์กลางของการเรียน เน้นให้ นศท.ปฏิบัติและมีส่วนร่วมทั้งการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม การอภิปรายถกแถลง การแก้ปัญหาตามสถานการณ์ภายใต้การทำงานเป็นทีม โดยประโยชน์ที่เกิดขึ้น คือ สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน ฝึกและพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม พัฒนาทักษะความคิดในการแก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งกระตุ้นให้ นศท.อยากเรียนรู้ต่อเนื่อง ทำให้เกิดผลงานสร้างสรรค์ และมีการใช้สื่อโซเชียลและเทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างกว้างขวาง

การเรียนแบบ Active Learning จะมีครูฝึกต้นแบบ 35 หน่วยฝึกวิชาทหารทั่วประเทศ นำไปใช้ฝึกอบรม และขยายผลไปยังครูฝึกในหน่วย โดยครูฝึกต้นแบบจะต้องเป็นผู้ที่มีลักษณะทหารดี มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน แบบ Active Learning และสามารถนำไปใช้

อย่างได้ผล มีจิตวิญญาณของความเป็นครู ตลอดจนมีความเข้าใจในธรรมชาติของ นศท. มีเทคนิคการสอนที่ดี และมีความทันสมัย

ทั้งนี้ นรต. ได้กำหนดให้มีการติดตามประเมินผลครูฝึกอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีการประเมินผลระหว่างการฝึก และเมื่อจบการฝึกจะจัดการประชุมสรุปบทบทวนหลังการปฏิบัติเพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินการในปีการศึกษาต่อไป

ที่สำคัญยังมีการส่งเสริมให้ นศท. ร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ จิตอาสาพระราชทาน เพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ โครงการ รต.จิตสืชาว โครงการสมาร์ท รต. โครงการเข้าคิว โครงการ รต.จิตอาสา และโครงการที่เริ่มดำเนินการ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2562 ได้แก่

1. โครงการ รต.จิตอาสาต้านภัยยาเสพติด ให้ นศท. รู้จักการหลีกเลี่ยงและปฏิเสธ รวมทั้งเป็นแกนนำต่อต้านยาเสพติดในสถานศึกษาและชุมชน

2. โครงการ รต.ไซเบอร์ ส่งเสริมให้ นศท. มีการใช้สื่อในทางสร้างสรรค์เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการเรียน การฝึก และกิจกรรม นศท.

3. โครงการ รต.ต้นแบบนวัตกรรม ส่งเสริมให้ นศท. ได้นำความรู้มาประยุกต์ออกแบบสื่อการเรียนการสอน และประชาสัมพันธ์กิจกรรม นศท.

4. โครงการ รต. Network ส่งเสริมการสร้างเครือข่าย นศท. เพื่อประโยชน์ต่อการเรียน การฝึก และการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ โดยมีครูฝึก และ ผกท .ควบคุมกำกับดูแล

หลักสูตรที่ปรับปรุงใหม่นี้ จะมีกระบวนการเรียนการสอน แบบ Active Learning โดยครูฝึกที่ถูกพัฒนาศักยภาพขึ้นใหม่ ประกอบกับการเสริมสร้างกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ให้กับ นศท. และมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่องจริงจัง เพื่อให้ นศท.

- มีระเบียบวินัย มีความสง่างาม ความเป็นผู้นำ
- ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- มีความทันสมัย มีส่วนร่วมกับการเรียนการสอน การฝึก
- มีจิตอาสา จิตสาธารณะ
- มีความสามัคคีกลมเกลียว ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

ตามสั่งการของ พล.อ. อภิรัชต์ คงสมพงษ์ ผบ.ทบ. ในขณะนั้น ซึ่งกำหนดว่านักศึกษาวิชาทหารไม่ใช่ทหารประจำการ เป็นเพียงนักเรียน นักศึกษา ที่มาเข้ารับการฝึกวิชาทหารเท่านั้น ดังนั้นการฝึกและการเรียนการสอนจึงมีความผ่อนคลาย โดยให้ปรับปรุงหลักสูตรการฝึกวิชาทหารให้ทันสมัย โดยพัฒนารูปแบบการเรียนการฝึกให้สนุก และน่าสนใจ มีการใช้ Smart Phone และแอปพลิเคชันต่าง ๆ เป็นสื่อในการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังมีการเสริมสร้างประสบการณ์ให้ นศท. โดยการไปศึกษาดูงานหน่วยทหารต่าง ๆ

ในปีการศึกษา 2562 ได้มีการปรับหลักสูตรในด้านการเรียนการสอนนักศึกษาวิชาทหารใหม่ เพื่อผลิตนักศึกษาวิชาทหารให้เป็นการผลิตพลสำรองที่มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพเป็นพลเมืองและเยาวชนที่ดีสู่สังคม โดยปรับให้มีการเรียนวิชาทหารร้อยละ 55 และวิชาทั่วไปร้อยละ 45 ซึ่งในร้อยละ 45 นี้บรรจุเนื้อหาเรื่องประวัติศาสตร์ชาติไทย สถาบันพระมหากษัตริย์ บทบาททหารกับความมั่นคง จิตอาสา ความเป็นผู้นำ การบรรเทาสาธารณภัย และการช่วยเหลือประชาชน เช่น การปฐมพยาบาล รวมทั้งปรับการเรียนการสอนแบบ Active Learning โดยให้ นศท. เป็นศูนย์กลาง

ซึ่งในการปรับหลักสูตรในครั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และพัฒนาเป็น รต. New Gen คือการเสริมสร้างให้ นศท. มีคุณลักษณะ 8 ประการ ประกอบด้วย

1. ภาพลักษณ์สง่างาม ลักษณะทหารดี มีระเบียบวินัย มีความรู้ด้านวิชาทหารตามหลักสูตรกำหนด
2. มีทัศนคติที่ดี จงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
3. มีจิตอาสา จิตสาธารณะ พร้อมอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
4. ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นแกนนำต่อต้านยาเสพติดในชุมชน
5. มีความทันสมัย ใส่ใจข่าวสารและการเปลี่ยนแปลง สร้างการรับรู้ข่าวสารที่ถูกต้อง ใช้สื่อเป็นประโยชน์แก่การเรียน
6. มีความคิดสร้างสรรค์ สร้างสรรค์ผลงาน ออกแบบนวัตกรรมการเรียนการสอน การฝึกนักศึกษาวิชาทหาร
7. ความเป็นผู้นำ พร้อมเป็นผู้นำของหมู่คณะ ชุมชน และสังคม
8. มีความสามัคคีกลมเกลียว รักหมู่คณะ เป็นกลุ่มพลังอีกกลุ่มหนึ่งที่มิบทบาทในสังคม ทำกิจกรรมเพื่อสังคม

การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

การพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลง หรือปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่คาดหวังซึ่งเป็นมาตรฐานที่กำหนดไว้ อันจะนำมาซึ่งความพอใจของผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมโดยทั่วไป ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ต้องอาศัยความรับผิดชอบร่วมทั้งในระดับประเทศ และระดับสถานศึกษาโดยคำนึงถึง องค์ประกอบ 5 ประการ ได้แก่ หลักสูตร สื่อการสอนและเทคโนโลยี การประเมินผลผู้เรียน การประเมินและพัฒนาคุณภาพครู การประเมินคุณภาพสถานศึกษา และการจัดสรรงบประมาณเพื่อความเสมอภาคการศึกษา

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาต้องอาศัยแนวคิดและทฤษฎีที่เหมาะสมกับการบริหาร การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ แนวคิดการสร้างการรับผิดชอบร่วมในการจัดการศึกษา ทฤษฎีการบริหาร การศึกษาที่เน้นทฤษฎีเชิงระบบแบบเปิด และองค์การแห่งการเรียนรู้ และทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีการสอนและการจัดกระบวนการเรียนรู้

ความหมายของคุณภาพการศึกษา

ในบริบทของการศึกษาคำว่า “คุณภาพ” มีหลากหลายความหมายและยังไม่สามารถลงข้อสรุปที่ชัดเจน UNICEF (2000 : 4 อ้างถึงใน รัตนา ดวงแก้ว, 2557 : 5) กล่าวว่า คำที่มักใช้ในความหมายเดียวกับคุณภาพ ได้แก่ ประสิทธิภาพ (Efficiency) ประสิทธิผล (Effectiveness) และความเสมอภาค (Equity) ถึงแม้คำจะแตกต่างกันแต่นักการศึกษาปัจจุบันเห็นสอดคล้องกันว่า คำเหล่านี้ประกอบกันเป็นมิติพื้นฐานของการศึกษาที่มีคุณภาพ ดังนั้น คุณภาพการศึกษาตามแนวคิด

ของยูนิเซฟจึงพิจารณาจาก 5 ประการ ได้แก่ ตัวผู้เรียน สภาพแวดล้อมในการเรียน เนื้อหาสาระ การเรียนรู้ กระบวนการเรียนการสอน และผลลัพธ์ ดังนี้ ผู้เรียนที่มีสุขภาพแข็งแรง มีภาวะโภชนาการที่ดี มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ และได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือการเรียนจากครอบครัวและชุมชน

ความหมายของการพัฒนา

การพัฒนา ได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่าพัฒนา (development) ไว้ดังนี้

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2526 : 52 อ้างถึงใน วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2548 : 16) ได้ให้ความหมายของคำว่า พัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทาง (Directed Change) หรือการเปลี่ยนแปลงที่ได้วางแผนไว้แน่นอนล่วงหน้า (Planned Change)

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526 : 20) ให้ความหมายของคำว่า พัฒนา หมายถึง การกระทำให้เกิดขึ้น คือเปลี่ยนจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่า

ทิตยา สุวรรณชฎ (2527 : 38) ได้อธิบายการพัฒนาไว้ว่า การพัฒนา คือการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการและได้กำหนดทิศทางและมุ่งที่จะควบคุมอัตราการเปลี่ยนแปลงด้วยสภาวะการพัฒนาเป็นสภาวะสมาชิกของสังคม ได้ใช้ความรู้ความสามารถของตนได้เต็มที่โดยไม่มีสภาวะครอบงำ เช่น ความบีบคั้นทางการเมือง ความบีบคั้นทางเศรษฐกิจ หรือความไม่สมบูรณ์ในอนามัย ทุกคนสามารถที่จะนำเอาศักยภาพของตนออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2548 : 18) ได้กล่าวว่า การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีการกระทำให้เกิดขึ้นหรือมีการวางแผนกำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้า โดยการเปลี่ยนแปลงนี้ต้องเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ถ้าเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ไม่ดี ก็ไม่เรียกว่าการพัฒนา ขณะเดียวกัน การพัฒนามิได้หมายถึงการเพิ่มขึ้นปริมาณสินค้าหรือรายได้ของประชาชนเท่านั้น แต่หมายความรวมถึงการเพิ่มความพึงพอใจและเพิ่มความสุขของประชาชนด้วย

ความหมายของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ถ้าอาศัยแนวคิด ISO 9000 Hoyle (2009 : 7 อ้างถึงใน รัตนา ดวงแก้ว, 2557 : 8) อาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาคุณภาพ หรือการปรับปรุงคุณภาพ การศึกษาเป็นการดำเนินการทั่วทั้งองค์การเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกิจกรรม (Activities) และกระบวนการ (Processes) เพื่อให้เกิดสิทธิประโยชน์แก่ทั้งองค์การ ผู้ปกครอง และชุมชน หรืออาจกล่าวง่าย ๆ ว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นอะไรก็ตามที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ และในการพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพการศึกษาตามแนวทางของ ISO 9000

ปัจจัยในการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร ที่มีผลกระทบต่อแนวคิดความมั่นคง มิติด้านการทหาร

การผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร เป็นการฝึกที่มีผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหารในแต่ละปีการศึกษาเป็นจำนวนมาก แต่มีปัญหาและอุปสรรคซึ่งเกิดจากองค์ประกอบในการฝึกวิชาทหาร เป็นข้อจำกัดจากสภาพการฝึกวิชาทหาร โดยทั่วไป ได้แก่ ระยะเวลาการฝึกวิชาทหารภาคปกติ จำนวน 80 ชั่วโมง ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ไม่มากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับหลักสูตรการฝึกวิชาทหารในแต่ละชั้นปี จึงมีผลต่อคุณภาพของกำลังพลสำรอง ประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ครูฝึกนักศึกษาวิชาทหารมีจำนวนไม่พอเพียงและสมดุลกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหาร สถานที่ฝึกวิชาทหารของแต่ละหน่วยฝึกวิชาทหารมีมาตรฐานและความพร้อมในการฝึกวิชาทหารที่แตกต่างกัน อาวุธยุทโธปกรณ์และเครื่องช่วยฝึกมีจำนวนไม่เพียงพอและสมดุลกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหารซึ่งมีเป็นจำนวนมาก และบางส่วนเป็นอาวุธยุทโธปกรณ์และเครื่องช่วยฝึกเก่า ไม่มีความทันสมัย ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสนใจของผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหาร นอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาทหาร ได้แก่ ปัจจัยด้านงบประมาณและปัจจัยจากสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด

กล่าวโดยสรุป สภาพปัญหาและอุปสรรคในการผลิตกำลังพลสำรองในปัจจุบันเกิดจากปัจจัยองค์ประกอบในการฝึกวิชาทหาร และปัจจัยของผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหารที่สมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหาร เพียงเพื่อให้ได้รับสิทธิของผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหาร ในการได้รับการยกเว้นการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ให้พ้นภาระในการรับราชการทหารเท่านั้น

ปัจจัยในการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร หากพิจารณาบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการฝึกวิชาทหาร จะพบว่าสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหาร หรือ นศท. ที่สมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหารด้วยความสมัครใจ และส่วนของครูฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ภายใต้หน่วยงานที่รับผิดชอบตามนโยบายของกองทัพบก นั่นคือ หากต้องการพัฒนาการฝึกวิชาทหารให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นมากกว่าในปัจจุบัน จำเป็นต้องปรับปรุงบุคคลทั้ง 2 กลุ่มนี้ พร้อมกับนโยบายของกองทัพบก นอกจากนี้ยังพบว่าผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหาร หรือ นศท. บางส่วนเป็นบุคคลที่เข้ารับการฝึกวิชาทหารโดยความต้องการของผู้ปกครองเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง เนื่องจากในการสมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหาร ผู้ปกครองต้องการให้บุตรเข้ารับการฝึกวิชาทหารด้วยเหตุผลที่ผู้ปกครองต้องการให้บุตรพ้นภาระในการรับราชการทหาร เพราะเมื่อสำเร็จการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่ 3 จะได้รับการนำตัวขึ้นทะเบียนกองประจำการและปลดเป็นทหารกองหนุน โดยได้รับการยกเว้นการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ส่งผลให้ผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหาร หรือ นศท. ไม่มีความพร้อมทางร่างกายและจิตใจในการเข้ารับการฝึกวิชาทหารตั้งแต่เริ่มต้น รวมทั้งผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหาร หรือ นศท. เป็นนักเรียน นักศึกษา ที่อยู่ในวัยศึกษาที่มีผลต่อการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ทำให้มีความจำเป็นในการให้ความสำคัญกับการศึกษาดังกล่าวมากกว่าการฝึกวิชาทหาร การฝึกวิชาทหาร จึงไม่สามารถตอบสนองนโยบายการผลิตกำลังพลสำรองที่มีคุณภาพได้

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร สรุปได้ดังนี้

1. นโยบายการฝึกวิชาทหาร

เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร โดยเฉพาะการผลิตกำลังพลสำรอง ประเภทนักศึกษาวิชาทหาร กองทัพบกได้กำหนดนโยบายการฝึกวิชาทหารเพื่อผลิตกำลังพลสำรองชั้นผู้บังคับบัญชา ประเภทนายทหารสัญญาบัตรกองหนุนและนายทหารประทวนกองหนุน ซึ่งกองทัพบกได้มีการพัฒนานโยบายการฝึกวิชาทหารอย่างต่อเนื่องจนถึงในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีกลุ่มคนในชาติมีความเห็นต่างทางการเมือง มีความยุ่งปลุกปั่นให้เกิดความคิดแปลกแยก ชังชาติ และขาดอุดมการณ์ความรักชาติ และพยายามทำลายความเชื่อมั่นในสถาบันหลักของชาติ โดย พล.อ. ณรงค์พันธ์ จิตต์แก้วแท้ ผบ.ทบ. ได้กำหนดนโยบายในการปรับปรุงหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยมุ่งเน้น “การเตรียมการผลิตกำลังพลสำรองที่มีคุณภาพ การสร้างเยาวชนที่ดีให้กับสังคม และการยกระดับให้เป็นเครือข่ายความร่วมมือด้านความมั่นคงอันทรงคุณค่าของกองทัพ” พร้อมกับปรับสัดส่วนเนื้อหาหลักสูตรระหว่างวิชาทหารและวิชาทั่วไป ให้มีเวลาการศึกษาใกล้เคียงกัน โดยวิชาทั่วไปให้มุ่งเน้นการอบรมวิชาประวัติศาสตร์ชาติไทย สถาบันกษัตริย์กับการสร้างชาติบ้านเมือง บทบาททหารกับความมั่นคง การบรรเทาสาธารณภัย หน้าที่พลเมือง ศีลธรรม และงานจิตอาสา รวมทั้งการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาวิชาทหารในการเป็นกำลังพลสำรองที่มีประสิทธิภาพในอนาคต

จากนโยบายดังกล่าวข้างต้นนี้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงของชาติ ตลอดจนยังคงมุ่งเน้นการผลิตกำลังพลสำรองที่มีคุณภาพ

2. หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร

เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลกระทบต่อการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร โดยมีการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกวิชาทหารให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งวิเคราะห์โอกาสในการใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันประเทศ ที่มีความจำเป็นในการใช้กำลังขนาดใหญ่ค่อนข้างมีน้อยมากจนถึงไม่มี แต่มีความจำเป็นในการใช้กำลังพลสำรองตั้งแต่ในยามปกติ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติภารกิจตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม ประกอบกับสถานการณ์ที่มีกลุ่มคนในชาติมีความเห็นต่างทางการเมือง มีความยุ่งปลุกปั่นให้เกิดความคิดแปลกแยก ชังชาติ และขาดอุดมการณ์ความรักชาติ และพยายามทำลายความเชื่อมั่นในสถาบันหลักของชาติ

การปรับหลักสูตรการฝึกวิชาทหารโดยการปรับลดวิชาทหาร จากเดิม ร้อยละ 70 ลงเหลือร้อยละ 55 และเพิ่มวิชาทั่วไป ที่เน้นการเสริมสร้างอุดมการณ์ความรักชาติ ความมีจิตอาสา การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ รวมทั้งได้ปรับปรุงวิธีการสอน ให้เหมาะสมกับนักศึกษาวิชาทหาร ซึ่งเป็นเยาวชน Gen Z มีความเกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารโดยใช้โทรศัพท์มือถือ

ในการค้นคว้าหาความรู้ และต้องการแสดงความคิดเห็นในระหว่างการเรียนรู้ มีการปรับวิธีการสอนเป็นแบบ Active Learning โดยมีครูฝึกนักศึกษาวิชาทหารเป็นผู้ชี้แนะวิธีค้นคว้าหาความรู้ผ่านกิจกรรมหรือเครื่องช่วยฝึกที่หลากหลาย ให้นักศึกษาวิชาทหารแสดงออกบนพื้นฐานของหลักวิชาการ และสรุปผลการเรียนรู้ร่วมกัน นับว่ามีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหาร

3. ระยะเวลาการฝึกวิชาทหาร

การฝึกวิชาทหารในแต่ละชั้นปีจะมีระยะเวลาการฝึกศึกษาภาคปกติ จำนวน 80 ชั่วโมง ซึ่งจะมีแบบการฝึกวิชาทหารที่แตกต่างกันตามความเหมาะสมกับจำนวนนักศึกษาวิชาทหารและความพร้อมของหน่วยฝึกวิชาทหารในการจัดการฝึกวิชาทหาร ซึ่งในปัจจุบันมีการฝึกวิชาทหารตามเนื้อหาวิชาตามหลักสูตร การฝึกมีเวลาเหมาะสมและเพียงพอสำหรับนักศึกษาวิชาทหาร โดยในสถานะของผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหาร หรือ นศท. เป็นนักเรียน นักศึกษา ที่อยู่ในวัยศึกษา ที่จะต้องทำการศึกษาในสถาบันการศึกษาด้วย แต่การฝึกวิชาทหารมีความจำเป็นในการใช้เวลากิจกรรม เพื่อให้ นักศึกษาวิชาทหารได้ศึกษาดูงาน ณ หน่วยทหาร และแหล่งเรียนรู้ที่มีประโยชน์ รวมถึงการร่วมกิจกรรมที่แสดงออกถึงความเสียสละเพื่อส่วนรวม ความมีมีจิตอาสา โดยมีความต้องการใช้เวลาเพิ่มขึ้นจากเวลาในการฝึกศึกษาที่กำหนดในภาคปกติ อาทิเช่น การใช้เวลาการดำเนินกิจกรรมนอกเหนือจากตารางการฝึกการฝึกตามความเหมาะสม

4. ครูฝึกนักศึกษาวิชาทหาร

เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหาร ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร โดยเฉพาะการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรอง เพราะครูฝึกนักศึกษาวิชาทหารเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญในการฝึกวิชาทหาร ปัจจุบันมีการจัดรูปแบบครูฝึกต้นแบบเพื่อให้การฝึกวิชาทหารเป็นไปในแนวทางและรูปแบบเดียวกัน ในการฝึกวิชาทหารที่ผ่านมา มีครูฝึกนักศึกษาวิชาทหารบางส่วนใช้การสอนด้วยวิธีการสร้างความกลัว การขู่ ตะคอก การใช้ไม้เรียว และการลงโทษ แต่ครูฝึกนักศึกษาวิชาทหารในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสอนในการทำหน้าที่เป็นครู ผู้ชี้แนะวิธีค้นคว้าหาความรู้ โดยจะต้องเข้าใจจิตวิทยาวัยรุ่น รู้ว่าชอบอะไร ไม่ชอบอะไร และสร้างการมีส่วนร่วมในระหว่างการเรียนการสอนให้มากขึ้น เนื่องจากครูฝึกนักศึกษาวิชาทหารเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับนักศึกษาวิชาทหาร และเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้วิชาทหารและวิชาทั่วไป รวมทั้งเป็นผู้ที่เป็นแบบอย่างให้กับนักศึกษาวิชาทหาร หากครูฝึกนักศึกษาวิชาทหารมีลักษณะที่ดีทั้งภายนอกและภายในจะส่งผลให้นักศึกษาวิชาทหารได้จดจำและนำไปเป็นตัวอย่างในการปฏิบัติตน โดยในปัจจุบันได้มีการพัฒนาประสิทธิภาพครูฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ให้ครูฝึกนักศึกษาวิชาทหารทำหน้าที่เป็นโค้ชหรือผู้กระตุ้นให้นักศึกษาวิชาทหารมีความสนใจที่จะศึกษา รวมทั้งครูฝึกนักศึกษาวิชาทหารต้องพัฒนาตนเองให้มีความทันสมัย มีความรู้เท่าทันเทคโนโลยีที่ใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนตามกระบวนการสอนรูปแบบใหม่

5. สถานที่ฝึกวิชาทหาร

สถานที่ฝึกวิชาทหารประกอบด้วย สนามฝึก สนามยิงปืน ห้องเรียน ศูนย์การเรียนรู้ มีผลต่อประสิทธิภาพในการฝึกวิชาทหาร โดยสถานที่ฝึกวิชาทหาร ต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับรูปแบบการฝึกศึกษา เช่น การฝึกทางยุทธวิธีจะต้องฝึกในสนามฝึกหรือในภูมิประเทศ หากทำการเรียนเฉพาะแต่ในห้องเรียน จะทำให้นักศึกษาวิชาทหารไม่เห็นภาพในการปฏิบัติหรือการฝึกที่สมจริง ในส่วนการเรียนวิชาทั่วไปต้องทำการเรียนในสถานที่ที่เหมาะสมและมีความหลากหลายสอดคล้องกับวิชาที่ทำการเรียน โดยต้องไม่ร้อนเกินไปหรือมีเสียงรบกวน หรือทำลายสมาธิของผู้เรียน ในการจัดการฝึก ต้องจัดให้มีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยกับเรื่องที่ฝึก ผู้เข้ารับการฝึก เครื่องช่วยฝึก นอกจากนั้น ในการจัดการเรียนการสอนวิชาทั่วไป เช่น ประวัติศาสตร์ชาติไทย สถาบันพระกษัตริย์ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำเป็นต้องมีห้องเรียน หรือศูนย์การเรียนรู้ ที่สามารถให้นักศึกษาวิชาทหารได้เรียนรู้และปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและสามารถนำไปปฏิบัติได้

6. อารุขุโธปกรณ์และเครื่องช่วยฝึก

ในกระบวนการเรียนการสอนแบบ Active Learning เป็นการเรียนการสอนที่นักศึกษาวิชาทหารมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ดังนั้น จะต้องมีอารุขุโธปกรณ์หรือเครื่องช่วยฝึกประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้นักศึกษาวิชาทหารได้เรียนรู้จนเกิดความเข้าใจและสามารถปฏิบัติ ซึ่งอารุขุโธปกรณ์และเครื่องช่วยฝึกจะต้องมีความทันสมัยและเพียงพอกับจำนวนนักศึกษาวิชาทหารที่เข้ารับการฝึก จึงจะทำให้นักศึกษาวิชาทหารเกิดความสนใจและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน อันจะส่งผลกระทบต่อการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร

7. สิทธิของผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหาร

สิทธิที่ผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหารได้รับนั้น เป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งในการสมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหาร ซึ่งผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหารในแต่ละชั้นจะได้รับสิทธิตามที่กฎหมายกำหนด โดยเฉพาะผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่ 3 จะได้รับการนำตัวขึ้นทะเบียนกองประจำการและปลดเป็นทหารกองหนุน โดยได้รับการยกเว้นการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ซึ่งถือเป็นปัจจัยหลักในการสมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหาร ส่วนปัจจัยรองด้านอื่น ๆ สำหรับผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหาร ได้แก่ การได้รับคะแนนพิเศษในการสอบเข้าโรงเรียนทหารวิทยาลัยพยาบาลเหล่าทัพ และการสอบบรรจุเข้ารับราชการในกองทัพบก ซึ่งสิทธิดังกล่าว กองทัพบกได้มีการปรับปรุงให้ผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหารได้รับสิทธิเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจในการสมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหาร ตลอดจนเพื่อเป็นการเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการฝึกวิชาทหารให้มีผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหารในชั้นปีที่ 3 ถึง 5 ให้มากขึ้น มิใช่เพียงเพื่อมาสมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่ 3 ให้สำเร็จการฝึกวิชาทหาร และได้รับสิทธิตามที่กฎหมายกำหนด อันจะส่งผลกระทบต่อการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร

8. ปัจจัยด้านอื่น ๆ

การผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร ยังมีปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาทหาร ได้แก่

8.1 ปัจจัยด้านงบประมาณ นับเป็นสิ่งจำเป็นในการสนับสนุนการฝึกวิชาทหาร เพื่อผลิตกำลังพลสำรองที่มีคุณภาพ เพราะการฝึกวิชาทหารให้บรรลุตามนโยบายการฝึกวิชาทหาร และหลักสูตรการฝึกวิชาทหารตามที่กำหนด ต้องได้รับการสนับสนุนงบประมาณที่พอเพียงในการจัดการฝึกวิชาทหารให้เหมาะสมสอดคล้องกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหาร การจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์และเครื่องช่วยฝึก ซึ่งงบประมาณที่ใช้ในการฝึกวิชาทหารเป็นงบประมาณการฝึกศึกษาประจำปีของกองทัพบก และงบประมาณที่ได้รับจากเงินรายรับสถานศึกษาวิชาทหาร โดยเรียกเก็บจากผู้สมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่ 1 ถึง 3 หากได้รับการสนับสนุนงบประมาณที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการจัดการฝึก ย่อมส่งผลกระทบโดยตรงต่อการฝึกวิชาทหาร เพื่อผลิตกำลังพลสำรองที่มีคุณภาพ

8.2 ปัจจัยจากสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด โดยเฉพาะสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ ไวรัสโคโรนา 19 ซึ่งมีการแพร่ระบาดในวงกว้างและส่งผลกระทบต่อประชาคมโลก ตลอดจนถึงประเทศต่าง ๆ ที่ได้รับผลกระทบในหลายด้าน ทั้งด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และชีวิตความเป็นอยู่หรือการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้แต่ละประเทศต้องมีการกำหนดมาตรการในการดำเนินการเพื่อป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคดังกล่าว ซึ่งการผลิตกำลังพลสำรองโดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร ได้รับผลกระทบโดยตรงจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคดังกล่าว เนื่องจากความจำเป็นในการปฏิบัติตามมาตรการควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาด ทำให้การจัดการฝึกวิชาทหาร ต้องมีการจัดการฝึกภายใต้มาตรการและแนวทางการจัดการฝึกภายใต้วิถีใหม่ (New Normal) ที่กองทัพบกกำหนด อันส่งผลกระทบต่อการศึกษาทหาร ทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอน วิธีการเรียนการสอน และด้านงบประมาณ

สรุป

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง กำหนดเป้าหมายประการหนึ่ง ให้กองทัพ หน่วยงานความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง การรักษาความสงบภายในประเทศ เพื่อสร้างความสงบเรียบร้อยและสันติสุขให้เกิดขึ้นกับประเทศชาติบ้านเมือง ให้สถาบันหลักมีความมั่นคงเป็นจุดศูนย์รวมจิตใจอย่างยั่งยืน ประชาชนอยู่ดีมีสุข มีความปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สิน สังคมมีความเข้มแข็ง สามัคคีปรองดอง และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน พร้อมทั้งจะร่วมแก้ไขปัญหาของชาติ โดยการพัฒนาและเสริมสร้างคนในทุกภาคส่วนให้มีความเข้มแข็ง มีความพร้อมตระหนักในเรื่องความมั่นคง และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา รวมทั้งการพัฒนาและเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อสถาบันหลักของชาติ ซึ่งจากประเด็นยุทธศาสตร์ดังกล่าว นำมาสู่การกำหนดแนวคิดด้านความมั่นคง มิติด้านการทหาร ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร เนื่องจากกำลังพลสำรองเป็นกำลังทางยุทธศาสตร์ของชาติ เป็นพลังอำนาจทางทหารที่มีความสำคัญยิ่งต่อความมั่นคงของประเทศ การที่ประเทศจะมั่นคงได้นั้น ต้องประกอบด้วยปัจจัยหลายประการ และหนึ่งในปัจจัยดังกล่าว คือ การมีกองกำลังป้องกันประเทศที่เข้มแข็ง ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ กองทัพจึงเป็นองค์กรสำคัญของรัฐบาลในอันที่จะป้องกันเอกราชอธิปไตยและความมั่นคงแห่งรัฐ รวมทั้งป้องกัน พิทักษ์รักษาผลประโยชน์แห่งชาติให้มากที่สุด กำลังพลสำรองของกองทัพมีแหล่งที่มาหลัก คือ เป็นผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร ซึ่งการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร เพื่อให้ได้กำลังพลสำรองที่มีขีดความสามารถทัดเทียมกับกำลังประจำการ ทำให้กองทัพมีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคง เพื่อตอบสนองประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงดังกล่าว ดังนั้น การผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร จึงมีผลกระทบโดยตรงต่อแนวคิดความมั่นคง มิติด้านการทหาร เนื่องจากกองทัพประกอบด้วยกำลังประจำการอาจเปรียบดั่งมือเท้าแขนขา และกำลังพลสำรองซึ่งเปรียบได้ดั่งกระดูกสันหลังของกองทัพ เป็นกำลังทางยุทธศาสตร์ของชาติ เป็นพลังอำนาจทางทหารที่มีความสำคัญยิ่งต่อความมั่นคงของประเทศ เพื่อให้กองทัพมีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคง ตลอดจนแนวคิดด้านความมั่นคงในการเสริมสร้างให้ภาคประชาชน มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง เนื่องจากนักเรียน นักศึกษา ที่สมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหาร นับเป็นส่วนหนึ่งของภาคประชาชนที่ได้มีโอกาสเข้ามารับการฝึกวิชาทหาร ทำให้ได้รับการปลูกจิตสำนึกด้านความมั่นคง มีจิตสาธารณะ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เข้าใจปัญหาสำคัญของชาติ มีความรักความสามัคคี ตระหนักและให้ความสำคัญกับความมั่นคงของชาติ และพร้อมเข้ามีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาและพัฒนาประเทศ ตลอดจนช่วยเหลือประชาชน

บทที่ 4

แนวทางการพัฒนาการผลิตกำลังพลสำรอง เพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

การฝึกวิชาทหารของต่างประเทศ

เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ในครั้งนี ผู้วิจัยเลือกกิจการกำลังพลสำรอง ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการฝึกวิชาทหารของต่างประเทศ จำนวน 3 ประเทศ เพื่อเป็นตัวอย่าง โดยแบ่งเป็นกิจการกำลังพลสำรองที่เป็นแม่แบบแก่ประเทศอื่น จำนวน 2 ประเทศ คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา, ประเทศอิสราเอล และประเทศที่อยู่ในภูมิภาคอาเซียน จำนวน 1 ประเทศ คือ ประเทศสิงคโปร์

1. กิจการกำลังพลสำรองของประเทศสหรัฐอเมริกา

กำลังหลักของสหรัฐอเมริกา (Total Force) ประกอบด้วยกำลัง 2 ส่วน คือ กำลังประจำการและกำลังพลสำรอง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ หน่วยทหารกองหนุน (Reserve Unit) และหน่วยกำลังรักษาดินแดน (National Guard) โดยมีการดำเนินการดังนี้

1.1 การผลิตกำลังพลสำรอง ใช้วิธีการอาสาสมัครโดยพลทหารกองหนุนรับจากชายหรือหญิงซึ่งมีคุณสมบัติครบถ้วนเข้ารับการฝึกขั้นต้น (ชาย 12 สัปดาห์, หญิง 8 สัปดาห์) เมื่อสำเร็จการฝึกจะได้รับการแต่งตั้งเป็นพลทหาร นายทหารประทวนกองหนุนได้จากพลทหารกองหนุน ซึ่งเติบโตขึ้นไปตามแนวทางรับราชการที่กำหนด จนถึงจ่าสิบเอก และนายทหารสัญญาบัตรกองหนุนได้มาจากแหล่งผลิต 2 แห่ง คือ นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตร Officer Candidate School (OCS) ซึ่งมีการสอนในทุกรัฐ ใช้เวลาศึกษา 2 ปี และหลักสูตร Reserve Officer Training Corps (ROTC) ใช้เวลาศึกษา 2 - 4 ปี

1.2 การควบคุมกำลังพลสำรอง โดยแบ่งกำลังพลสำรองเป็น 3 ประเภท คือ

1.2.1 กำลังพลสำรองพร้อมรบ (Ready Reserve) รับจากกำลังพลสำรองอาสาสมัคร โดยมีระยะเวลาเป็นกำลังพลสำรองประเภทนี้ 8 ปี กำลังพลสำรองประเภทนี้บรรจุอยู่ในหน่วยทหารกองหนุน (Reserve Unit) และหน่วยกำลังรักษาดินแดน (National Guard) สามารถเรียกเข้าปฏิบัติหน้าที่ได้ทันที แบ่งเป็นกำลังพลสำรองประจำหน่วย (Selected Reserve) และกำลังพลสำรองพร้อมรบประเภทบุคคล (Individual Ready Reserve)

1.2.2 กำลังพลสำรองเตรียมพร้อม (Stand by Reserve) ได้แก่ กำลังพลสำรองพร้อมรบที่ปฏิบัติหน้าที่ไม่ครบ 8 ปี มีปัญหาส่วนตัวไม่สามารถเข้ารับการฝึกตามแผนได้ ขอเปลี่ยนประเภทเป็นกำลังพลสำรองประเภทนี้ หากจะใช้ต้องเรียกเข้ามารับการฝึกทบทวนระยะหนึ่ง จึงจะออกปฏิบัติหน้าที่ได้

1.2.3 กำลังพลสำรองนอกประจำการ (Retired Reserve) ได้แก่ กำลังพลสำรองที่ปฏิบัติหน้าที่ครบตามสัญญา ขอลาออกแต่ยังมีความรู้ความสามารถบางอย่างที่เป็นประโยชน์ โดยควบคุมตามระยะเวลาเป็น 3 ชั้น จนถึงอายุกว่า 60 ปี

การควบคุมกำลังพลสำรอง หน่วยจะติดต่อกับกำลังพลของหน่วยอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา โดยเน้นไปที่กำลังพลสำรองพร้อมรบประเภทประจำหน่วย ถึงแม้ว่าสหรัฐอเมริกาจะไม่ใช้การเกณฑ์ทหาร แต่ใช้วิธีการอาสาสมัครแทน คงมีกฎหมายให้ประชาชนอายุครบ 18 ปี ต้องไปลงทะเบียนไว้ นับว่าเป็นการควบคุมกำลังพลสำรองวิธีหนึ่ง

1.3 การเรียกพลหรือระดมพล ในยามปกติเป็นการเรียกพลเข้ารับการฝึกตามตารางกำหนดเวลา ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาเพราะใช้วิธีการอาสาสมัครและทำสัญญา หน่วยเป็นผู้เรียกเข้ารับการฝึกตามเวลา อย่างไรก็ตาม หากกำลังพลสำรองไม่มารายงานตัว จะมีมาตรการดำเนินการจากเขาไปหาหนักจนถึงขั้นลงโทษตามกฎหมาย การระดมพลจะกระทำในยามฉุกเฉินออกเป็นกฎหมายบังคับ โดยรัฐสภาหรือประธานาธิบดีเป็นผู้มีอำนาจสั่งการ โดยมีระดับของการระดมพลและห้วงเวลาต่างกัน จากการระดมพลโดยประธานาธิบดี, การระดมพลเป็นส่วน, การระดมพลตามอัตราเต็ม จนถึงการระดมพลเต็มขนาดในที่สุด

1.4 การฝึกศึกษากำลังพลสำรอง กำลังพลสำรองจะได้รับการฝึกอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถปฏิบัติการกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยแบ่งการฝึกออกเป็นฝึกขั้นต้นสำหรับบุคคลที่ไม่เคยเป็นทหารมาก่อน (ชาย 12 สัปดาห์, หญิง 8 สัปดาห์) เมื่อจบการฝึกจึงจะเริ่มปฏิบัติงานที่หน่วยและการฝึกประจำหน่วย ในวงรอบ 1 ปี กำลังพลสำรองต้องฝึกกับหน่วยโดยฝึกรวม 48 ครั้ง ครั้งละ 4 ชั่วโมง เฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์ (วันละ 2 ชั่วโมง) เท่ากับปีละ 24 วัน และฝึกประจำปี 2 สัปดาห์เป็นการฝึกภาคสนาม โดยสรุป กำลังพลสำรองประจำหน่วยทุกนายจะเข้ารับการฝึกปีละ 38 วัน หรือมีเวลาฝึกเป็น 1 ใน 6 ของกำลังประจำการ

1.5 การบรรจุและการใช้กำลังพลสำรอง กระทรวงกลาโหมจะอนุมัติให้บรรจุกำลังพลสำรองประจำหน่วยเป็นปี ๆ ไป ในจำนวนหนึ่งได้อนุมัติบรรจุกำลังพลสำรองให้ปฏิบัติหน้าที่เต็มเวลา เช่นเดียวกับกำลังประจำการประมาณร้อยละ 65 ของอัตราเต็ม อัตราส่วนการบรรจุกำลังประจำการ และกำลังพลสำรอง ประมาณร้อยละ 44 : 56

1.6 สิทธิและผลประโยชน์ของกำลังพลสำรอง ด้วยกองทัพสหรัฐอเมริกาได้ใช้วิธีการอาสาสมัคร จึงต้องพยายามชักชวนประชาชนเข้ามาสมัครโดยเสนอสิ่งจูงใจ เช่น สิทธิ, ผลประโยชน์แก่กำลังพลสำรองอย่างมาก ซึ่งต้องใช้ค่าใช้จ่ายตอบแทนสูงมากแต่ก็คุ้มค่า โดยสิทธิและผลประโยชน์จะได้อาจมาจาก 2 แห่ง คือจาก รัฐบาลกลาง และจากมลรัฐ

1.6.1 สิทธิและผลประโยชน์จากรัฐบาลกลาง

1.6.1.1 รายได้ต่อปี (1,340 – 17,146 เหรียญ)

1.6.1.2 สามารถเลื่อนยศได้ถึง พลโท

1.6.1.3 ผู้ร่วมโครงการ OCS, ROTC ได้รับทุน การศึกษาเข้า

มหาวิทยาลัย

1.6.1.4 ได้สิทธิการรักษาพยาบาล, ร้านค้าสวัสดิการ (ตัวเองและครอบครัว)

1.6.1.5 รับราชการครบตามสัญญา ได้รับโบนัส (1,500 เหรียญขึ้นไป)

1.6.1.6 รับราชการครบ 20 ปี ได้รับบำนาญ

1.6.1.7 ผู้บรรจุในตำแหน่งพิเศษ (แพทย์, นักบิน) จะได้รับเงินค่าตอบแทน

พิเศษ

- 1.6.1.8 ได้รับการแจกจ่ายเครื่องแต่งกาย เช่นเดียวกับกำลังประจำการ
- 1.6.2 สิทธิและผลประโยชน์ที่ได้จากมลรัฐ (ไม่เหมือนกันทุกมลรัฐ)
 - 1.6.2.1 ยกเว้นภาษีต่อใบอนุญาตขับขี่รถยนต์
 - 1.6.2.2 ทุนการศึกษาเพิ่มเติม
 - 1.6.2.3 การประกันชีวิต ตามวงเงินที่กำหนด
 - 1.6.2.4 การลดหย่อนภาษี
 - 1.6.2.5 ในระหว่างถูกระดมพลและออกปฏิบัติหน้าที่ เป็นกฎหมายที่หน่วยงานเดิมไม่ว่าภาครัฐบาลและภาคเอกชนต้องสงวนตำแหน่งไว้ให้
 - 1.6.2.6 ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรและองค์การต่าง ๆ ภาคเอกชน ซึ่งจัดตั้งขึ้นมาสำหรับกิจการกำลังพลสำรองอีกมากมาย รวมทั้งภาครัฐบาลตั้งแต่ระดับรัฐสภาจนถึงประชาชนอย่างยิ่ง

2. กิจการกำลังพลสำรองของประเทศอิสราเอล

2.1 การผลิตกำลังพลสำรอง เนื่องจากเป็นประเทศเล็กและมีประชากรน้อย จึงระดมทรัพยากรทุกชนิดและอาศัยกิจการกำลังพลสำรองที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้กฎหมายบังคับพลเมืองฉีกกำลัง โดยพลทหารกองหนุน ได้แก่ ประชาชนทุกคนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ ทั้งชายและหญิง โดยชายบรรจุเข้ารับราชการ 3 ปี หญิง 2 ปี แล้วปลดเป็นกำลังพลสำรองจนกว่าอายุ 55 ปี (ชาย) และอายุครบ 34 ปี (หญิง) จึงพ้นราชการ ส่วนนายทหารประทวนกองหนุนได้จากพลทหารกองหนุนที่มีผลการฝึกศึกษา และผลการปฏิบัติงานดีเลื่อนฐานะขึ้นมา และนายทหารสัญญาบัตรกองหนุนนั้น ประเทศอิสราเอลไม่มีโรงเรียนนายร้อยแต่ได้จากนายทหารประทวนที่ผ่านการทดสอบไอคิวและความรู้ความสามารถ แล้วได้รับการคัดเลือกให้เข้าศึกษาโรงเรียนทหาร (หลักสูตร 3 - 5 เดือน) แล้วจึงไปเข้าโรงเรียนเหล่าที่ตนสมัครใจตามแนวทางรับราชการ

2.2 การควบคุมกำลังพลสำรอง อิสราเอลค่อนข้างเข้มงวดในการควบคุมกำลังพลสำรอง โดยอาศัย กฎหมาย, ระเบียบ, ข้อบังคับ, และคำสั่งเป็นหลัก โดยใช้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารของหน่วยและกองทัพอิสราเอลด้วยการประสานความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือน และเจ้าหน้าที่ป้องกันฝ่ายพลเรือนกลาโหม

2.3 การเรียกพลหรือระดมพล มี 2 ระบบ คือ ระบบไม่เปิดเผย โดยจ่ายคำสั่งเรียกพลถึงตัวกำลังพลสำรองทุกคน โดยใช้ศูนย์เรียกพลและระดมพลในพื้นที่เป็นผู้ดำเนินการ และระบบเปิดเผย ใช้ประกาศทางสื่อสารมวลชนทุกชนิด เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เครื่องขยายเสียง ฯลฯ โดยทั้งสองระบบจะใช้เวลาในการเรียกพลหรือระดมพลให้พร้อมรบได้ในเวลาใกล้เคียงกัน คือ ภายใน 18 - 24 ชม. ตามปกติภายใน 6 - 8 ชม. ทหารกองหนุน (กำลังพลสำรอง) ที่ได้รับมอบหน้าที่ในการเรียกพลจะสามารถดำเนินการเรียกพลของตนเองแทนทหารประจำการได้ ถือว่าดีที่สุดในโลกขณะนี้

2.4 การฝึกศึกษากำลังพลสำรอง ตามกฎหมายบังคับให้กำลังพลสำรองจะต้องเข้ารับการฝึกประจำปี ปีละไม่เกิน 42 วัน หากจำเป็นอาจถึง 60 วันหรือมากกว่า ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของหน่วยทหารที่กำลังพลสำรองถูกบรรจุอยู่ โดยหลักสูตรการฝึกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การฝึกขั้นพื้นฐานและการฝึกขั้นก้าวหน้า โดยการฝึกจะสลับกันปีเว้นปี เนื่องจากจำกัดด้วยงบประมาณ การฝึก

จะทำการที่ฐานฝึกซึ่งกระจายอยู่ทั่วประเทศ โดยผู้บังคับหน่วยจะนำทหารของตนไปฝึก ณ ฐานฝึก ภายใต้การควบคุมของผู้บังคับฐานฝึกก่อนฝึกทหารจะได้รับการฝึกทบทวน 2-3 วัน และได้รับการฝึกแบบจำลองอีกหลายครั้ง การฝึกจะเน้นเฉพาะเรื่องการปฏิบัติในสนามรบเท่านั้น การฝึกเป็นกองพันกระทำทุกปี การฝึกระดับกองพลน้อยฝึกทุก 2 ปี และระดับกองพลทุก 3 ปี

2.5 การบรรจุและการใช้กำลังพลสำรอง ในหน่วยทหารประจำการ (จำนวน 3 กองพล) บรรจุกำลังพลสำรองประมาณ ร้อยละ 70 และทหารประจำการ ร้อยละ 30 โดยบรรจุทหารประจำการเฉพาะตำแหน่งสำคัญ ๆ เพื่อให้หน่วยดำรงอยู่ได้ ประมาณร้อยละ 4 - 5 ที่เหลือบรรจุกำลังพลสำรองโดยสรุป กองทัพอิสราเอลประกอบด้วยกำลังทหารกองหนุน (กำลังพลสำรอง) เป็นหลัก มีทหารประจำการเพียงส่วนน้อย หมุนเวียนพลเมืองให้เข้ามารับใช้ประเทศชาติทุกคนโดยไม่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ ในขณะที่เดียวกันสามารถรักษาความพร้อมรบของกองทัพไว้ได้ตลอดเวลา

2.6 สิทธิและผลประโยชน์ของกำลังพลสำรอง

2.6.1 ได้รับการเลื่อนฐานะเลื่อนตำแหน่งโดยถือผลการศึกษาการปฏิบัติงานและประสบการณ์ เป็นมูลฐานในการพิจารณา

2.6.2 ได้รับเบี้ยเลี้ยง เงินเดือน ตามที่ตนเองได้รับจากบริษัท ห้างร้าน และหน่วยงานที่ตนเองสังกัด ระหว่างถูกเรียกเข้ากองประจำการ

2.6.3 รัฐบาลจ่ายให้เฉพาะสิ่งอุปกรณ์บำรุงความสุขประจำตัวเล็กน้อย

2.6.4 ได้รับสิ่งอุปกรณ์ประจำตัวตั้งแต่ยามปกติ (นำไปเก็บไว้ที่บ้าน)

2.6.5 บริษัท, ห้างร้าน จะได้รับเงินคืนจากระบบประกันสังคม ซึ่งกำลังพลสำรองทุกคนเป็นสมาชิกอยู่

3. กิจการกำลังพลสำรองของประเทศสิงคโปร์

3.1 การผลิตกำลังพลสำรอง ใช้กฎหมายบังคับให้ชายทุกคนต้องเป็นทหาร โดยหญิงเข้ามีส่วนร่วมในการป้องกันประเทศ ดังนั้นชายอายุ 18 ปีบริบูรณ์ ต้องรับใช้ชาติแบบใดแบบหนึ่ง คือทหารประจำการ, สมาชิกกองกำลังป้องกันประชาชน หรือสมาชิกหน่วยระวังเหตุ หรือตำรวจพิเศษ การเข้ารับราชการทหาร หมายถึง ผู้ที่ถูกเรียกเกณฑ์เข้ารับราชการ 2 ปี แล้วปลดเป็นกำลังพลทหารกองหนุน จนถึงอายุ 34 ปี นายทหารประทวนกองหนุน เข้ารับราชการ 2 ปี 6 เดือน หลังจากนั้นจะปลดเป็นทหารประทวนกองหนุนจนกระทั่งอายุ 34 ปี สำหรับผู้ที่ไม่ถูกเรียกเกณฑ์เป็นทหารประจำการ จะต้องปฏิบัติงานในหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง ได้แก่ กองกำลังป้องกันประเทศ, หน่วยระวังเหตุ หรือฝ่ายตำรวจพิเศษ โดยไม่ต้องอยู่ที่หน่วยเต็มเวลา ส่วนนายทหารสัญญาบัตรกองหนุนคัดเลือกจากนายทหารประทวนกองหนุนที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามกำหนด

3.2 การควบคุมกำลังพลสำรอง หน่วยบรรจุกำลังเป็นผู้ควบคุมกำลังพลสำรองในบัญชีบรรจุกำลัง เตรียมหมายเรียกพลพร้อมส่งได้ทันทีแล้วใส่หีบเก็บไว้ โดยแบ่งพื้นที่ควบคุมเป็น 23 พื้นที่ ในพื้นที่ควบคุมมีศูนย์รวบรวมกำลังพลสำรองประมาณ 10 - 20 หน่วย มีเจ้าหน้าที่ประจำการ (15 - 20 คน) เพื่อเตรียมการในทางธุรการให้เรียบร้อยและการควบคุมลงไปถึงตำบล ซึ่งทุกตำบลมีหัวหน้ากลุ่มรับผิดชอบกำลังพลสำรองประมาณ 20-30 คน

3.3 การเรียกหรือระดมพล ความมุ่งหมายให้กำลังพลสำรองพร้อมรบ ณ ที่ตั้งหน่วย ภายใน 30 ชั่วโมง โดยมีวิธีระดมพลมี 2 วิธี คือ แบบไม่เปิดเผย และแบบเปิดเผย (ใช้ระบบอิสราเอล)

3.4 การฝึกศึกษากำลังพลสำรอง เข้ารับการฝึกทบทวนปีละไม่น้อยกว่า 21 วัน ซึ่งในห้วงปีแรก จะเข้ารับการฝึก 1 ครั้ง จำนวน 14 - 21 วัน และเรียกพลเพื่อตรวจสอบจำนวน 1 ครั้ง ในระยะเวลาที่เป็นกำลังพลสำรองของหน่วยระยะเวลา 13 ปี จะแบ่งการฝึกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ฝึกระดับบุคคลเบื้องต้นหรือฝึกตามตำแหน่งหน้าที่ระยะเวลา 4 ปี การฝึกระดับสูงหรือฝึกเป็นหน่วย มีระยะเวลา 9 ปี ผู้บังคับหน่วยตั้งแต่ผู้บังคับกองพันขึ้นไปและฝ่ายอำนวยการถูกเรียกฝึกเพิ่มเติม ไม่น้อยกว่าปีละ 2 ครั้ง และกำลังพลสำรองเมื่อครบวาระ 13 ปีจะไม่ถูกเรียกอีก แต่เป็นกำลังพลเสริมให้กับหน่วยที่ขาดอัตราได้ทันที

3.5 การบรรจุและการใช้กำลังพลสำรอง เนื่องจากเป็นประเทศเล็ก มีประชากรน้อย ฐานะเศรษฐกิจดี จึงมีนโยบายป้องกันตนเอง โดยห้วงเวลาเข้าศึกให้มากที่สุดจนกว่าจะได้รับความช่วยเหลือจากภายนอกประเทศ (เครือจักรภพ) มีกำลังพลสำรอง 2 กองพล พลทหารและนายทหารประทวนกองหนุนอายุประมาณ 34 ปีเมื่อฝึกครบวาระ 13 ปี หลังจากนั้นเป็นกำลังพลสำรองเสริมให้กับหน่วยที่ขาดอัตราและนายทหารสัญญาบัตรกองหนุนอายุประมาณ 40-50 ปี (ตามชั้นยศ)

3.6 สิทธิและผลประโยชน์ของกำลังพลสำรอง

3.6.1 กำลังพลสำรองที่มีชื่อบรรจุในหน่วยและถูกเรียกเข้ารับการฝึกประจำปี จะได้รับสิทธิพิเศษในการบรรจุตำแหน่งงานในภาคพลเรือนก่อนผู้อื่น

3.6.2 ระหว่างถูกเรียกพล รัฐบาลออกค่าฝึกงานให้เจ้าของกิจการหรือนายจ้างของกำลังพลสำรองเป็นเวลา 2 ปี

3.6.3 ได้รับเบี้ยเลี้ยงระหว่างเข้ารับการเรียกพล

วิเคราะห์ เปรียบเทียบการฝึกวิชาทหารของไทยกับต่างประเทศ

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ เปรียบเทียบกิจการกำลังพลสำรองของไทยกับกิจการกำลังพลสำรองของต่างประเทศ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหาร ตามตารางที่ 4 - 1 ดังนี้

ตารางที่ 4 - 1 เปรียบเทียบการผลิตกำลังพลสำรองของไทยกับต่างประเทศ

ไทย	สหรัฐอเมริกา	อิสราเอล	สิงคโปร์
กฎหมายบังคับ และ สมัครใจเข้ารับการฝึก วิชาทหาร	อาสาสมัคร	กฎหมายบังคับ	กฎหมายบังคับ
<u>พลทหาร</u> ปลดประจำการแล้ว กำลังพลสำรอง	<u>พลทหาร</u> คุณสมบัติครบถ้วนผ่าน การฝึกขั้นต้นได้	<u>พลทหาร</u> ปลดประจำการแล้ว กำลังพลสำรอง	<u>พลทหาร</u> ปลดประจำการแล้ว กำลังพลสำรอง
<u>นายสิบ</u> ผลิตจาก นศท.	<u>นายสิบ</u> - ผู้เคยเป็นทหาร - จากพลทหาร กองหนุน - Junior ROTC	<u>นายสิบ</u> จากพลทหารกองหนุน	<u>นายสิบ</u> เลื่อนฐานะจากพล ทหารกองหนุน
<u>นายทหาร</u> ผลิตจาก นศท.	<u>นายทหาร</u> - OCS ฝึกสอนในทุก รัฐใช้เวลา 2 ปี - ROTC หลักสูตรของ นศท.ในมหาวิทยาลัย ใช้เวลา 4 ปี	<u>นายทหาร</u> จากนายสิบกองหนุน ผ่านการทดสอบ IQ เข้าศึกษาโรงเรียน ทหาร	<u>นายทหาร</u> คัดเลือกจากนายสิบ กองหนุน

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย, 2564.

จากการเปรียบเทียบกับการผลิตกำลังพลสำรองของไทยกับต่างประเทศ ซึ่งไทยมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับประเทศอิสราเอลและประเทศสิงคโปร์ซึ่งใช้กฎหมายบังคับ แต่แตกต่างที่ไทยใช้กฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร บังคับให้ชายที่มีสัญชาติไทยมีหน้าที่ในการรับราชการทหารด้วยตนเอง โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีความสมัครใจร้องขอเข้ารับราชการทหารกองประจำการได้ และมีกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร เปิดโอกาสให้ชายและหญิงที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดสมัครใจเข้ารับการฝึกวิชาทหารได้ จึงวิเคราะห์ได้ว่าการผลิตกำลังพลสำรองโดยการฝึกวิชาทหารของประเทศไทยนั้น เป็นการดำเนินการโดยความสมัครใจของผู้เข้ารับการฝึก แผลงกำเนิดกำลังพลสำรองประเทศอิสราเอลและประเทศสิงคโปร์ได้กำหนดให้ชาย (หรือชายและหญิง) ต้องเข้ารับราชการทหารทุกคน โดยกำลังพลสำรองจะต้องเป็นพลทหารกองประจำการก่อนที่จะเลื่อนฐานะเป็นกำลังพลสำรองประเภทนายทหารกองหนุนและนายสิบกองหนุน ส่วนประเทศไทยทั้งชายและหญิงที่สำเร็จการฝึกวิชาทหารแล้ว สามารถเป็นกำลังพลสำรองได้ถ้ามีคุณสมบัติตามที่กฎหมายว่าด้วยกำลังพลสำรองกำหนด ซึ่งประเทศอิสราเอลและประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีขนาดเล็กและจำนวนประชากรน้อย

ประกอบไปด้วยสถานการณ์ภัยคุกคามของแต่ละประเทศ จึงมีความจำเป็นในการเตรียมกำลังให้มีความพร้อมเพื่อรองรับภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้น สำหรับรูปแบบและวิธีการฝึกของแต่ละประเทศจะมีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามรูปแบบและวิธีการใช้กำลังพลสำรองของประเทศนั้น ๆ ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศมหาอำนาจที่มีจำนวนประชากรมากและมีกองทัพขนาดใหญ่ใช้วิธีการอาสาสมัคร โดยมีการใช้กำลังพลสำรองปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับกำลังประจำการตั้งแต่มายุคสมัยแรก และมีการฝึกวิชาทหารในสถานศึกษาที่คล้ายคลึงกับการฝึกวิชาทหารของไทย

ตารางที่ 4 - 2 เปรียบเทียบสิทธิประโยชน์ของกำลังพลสำรองของไทยกับต่างประเทศ

ไทย	สหรัฐอเมริกา	อิสราเอล	สิงคโปร์
<u>เงินตอบแทน</u> - ได้รับเงินเดือนตาม ชั้นยศเดียวกับทหาร ประจำการ - ค่าเบี้ยเลี้ยง - ค่าอาหาร - ค่าพาหนะ - การรักษาพยาบาล	<u>เงินตอบแทน</u> - รายได้ต่อปี (1,340 - 17,146 เหรียญ)	<u>เงินตอบแทน</u> - ได้รับเบี้ยเลี้ยง เงินเดือน ตามที่ตนเอง ได้รับจากบริษัทและ หน่วยงานที่ตนเอง สังกัด ระหว่างถูกเรียก เข้ากองประจำการ	<u>เงินตอบแทน</u> - รัฐบาลออกค่า ฝึกงานให้นายจ้าง ของกำลังพลสำรอง เป็นเวลา 2 ปี - ได้รับเบี้ยเลี้ยง ระหว่างเรียกพล
<u>การเลื่อนยศ</u> -เมื่อผ่านการเรียกพล เพื่อฝึกวิชาทหาร เพื่อ ทดลองความพร้อม พร้อม และการระดม พล	<u>การเลื่อนยศ</u> -เลื่อนยศเช่นเดียวกับ ทหารประจำการ -สูงสุด พล.ท.	<u>การเลื่อนยศ</u> -เลื่อนฐานะ/ตำแหน่ง โดยถือผลการศึกษา การปฏิบัติงาน และ ประสบการณ์	<u>การเลื่อนยศ</u> -เลื่อนยศเช่นเดียวกับ ทหารประจำการ
<u>เครื่องแต่งกาย</u> ได้รับการแจกจ่ายเมื่อ เข้ารับการเรียกพล เพื่อฝึกวิชาทหาร เพื่อ ปฏิบัติราชการ เพื่อ ทดลองความพร้อม พร้อม และการระดม พล	<u>เครื่องแต่งกาย</u> ได้รับการแจกจ่าย เช่นเดียวกับทหาร ประจำการ	<u>เครื่องแต่งกาย</u> ได้รับสิ่งอุปกรณ์/ เครื่องแบบตั้งแต่มายุค ปกติ ให้เก็บไว้ที่บ้าน	<u>เครื่องแต่งกาย</u> ได้รับการแจกจ่าย เช่นเดียวกับทหาร ประจำการ

ไทย	สหรัฐอเมริกา	อิสราเอล	สิงคโปร์
สิทธิประโยชน์อื่นๆ	สิทธิประโยชน์อื่นๆ	สิทธิประโยชน์อื่นๆ	สิทธิประโยชน์อื่นๆ
- การรักษาพยาบาล	- ทุนการศึกษาและ	- รัฐบาลจ่ายให้เฉพาะ	- กำลังพลสำรองที่มี
- การขอใช้สวัสดิการ	เครดิตการศึกษา	สิ่งอุปกรณ์บำรุง	ชื่อบรรจุในหน่วยและ
ของส่วนราชการ	- ได้รับโบนัส (1,500	ความสุขประจำตัว	ถูกเรียกเข้ารับการฝึก
- การขอทหารกอง	เหรียญขึ้นไป)	เล็กน้อย เช่น บุหรี่,	ประจำปี จะได้รับ
เกียรติยศ	- รับราชการครบ 20 ปี	ขนม, อาหารพิเศษ	สิทธิพิเศษในการ
- คะแนนเพิ่มพิเศษ	ได้รับบำนาญ	- บริษัท, ห้างร้าน จะ	บรรจุตำแหน่งงานใน
กรณีสอบบรรจุเข้า	- ผู้บรรจุในตำแหน่ง	ได้รับเงินคืนจากระบบ	วงการพลเรือนก่อน
เป็นทหารประจำการ	พิเศษ เช่น นักบิน,	ประกันสังคม ซึ่งกำลัง	ผู้อื่น
- การรับเงินช่วยเหลือ	แพทย์ จะได้รับเงิน	พลสำรองทุกคนเป็น	
กรณีเสียชีวิต พิการ	ค่าตอบแทนพิเศษ	สมาชิกอยู่	
ทุพพลภาพ			

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย, 2564.

ในตารางที่ 4 – 2 เป็นการเปรียบเทียบสิทธิประโยชน์ของกำลังพลสำรองของไทยกับต่างประเทศ แสดงให้เห็นว่ากำลังพลสำรองต่างประเทศตัวอย่างทั้ง 3 ประเทศ มีสิทธิประโยชน์ที่เป็นแรงจูงใจในการเป็นกำลังพลสำรองที่สูงกว่าไทยในทุกด้าน และกำลังพลสำรองต่างประเทศยังมีแนวทางในการรับราชการทหารในฐานะกำลังพลสำรองหรือการรับเข้าเป็นทหารประจำการที่ชัดเจนรวมทั้งภายหลังจากปลดประจำการไปแล้วยังสามารถประกอบอาชีพเดิมได้ ซึ่งรัฐบาลได้มีข้อตกลงกับภาคเอกชนในการสนับสนุนกิจการกำลังพลสำรองของประเทศ อันเนื่องมาจากประหลาดนั้นมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าไทย จึงมีการจ่ายค่าตอบแทนในอัตราที่สูงพอให้กับกำลังพลสำรอง ประกอบกับการที่ใช้กฎหมายบังคับ จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดสิทธิประโยชน์ให้พอเพียงและคุ้มค่าในการเป็นกำลังพลสำรอง ส่วนประเทศที่ใช้วิธีการอาสาสมัครนั้นมีการกำหนดสิทธิประโยชน์ที่สูงเพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจในการสมัครเข้ามาเป็นกำลังพลสำรอง ในส่วนของไทยได้มีการกำหนดสิทธิประโยชน์ให้กับกำลังพลสำรองโดยยึดถือแนวทางเช่นเดียวกับกำลังประจำการ และอยู่ภายใต้ข้อจำกัดด้านงบประมาณของกองทัพที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล

วิเคราะห์ เปรียบเทียบกำลังพลสำรองของไทยกับต่างประเทศ

กิจการกำลังพลสำรองของประเทศไทย ได้กำหนดความหมายของ กำลังพลสำรอง หมายถึง บุคคลซึ่งเป็นกำลังสำรองประเภทหนึ่ง ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหมที่มีการบรรจุในบัญชีบรรจุกำลัง ตามกฎหมายว่าด้วยกำลังพลสำรอง ซึ่งประกอบด้วยกำลังพลสำรองพร้อมใช้งานและกำลังพลสำรองเตรียมพร้อม กำลังพลสำรองของกองทัพมีแหล่งที่มาของกำลังพลสำรอง ได้แก่ เป็นผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร เป็นทหารประจำการที่ลาออกจากราชการทหาร ตามกฎหมายว่าด้วย

ระเบียบข้าราชการทหาร เป็นทหารกองประจำการที่รับราชการครบกำหนดแล้วปลดเป็นทหารกองหนุน ตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร เป็นทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนประเภทที่ 2 ตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร และเป็นบุคคลทั่วไปที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด ซึ่งการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร นับเป็นกำลังพลสำรองหลักของกองทัพ

กล่าวคือ ไทยเป็นประเทศที่มีการใช้กฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร บังคับให้ชายที่มีสัญชาติไทยมีหน้าที่ในการรับราชการทหารด้วยตนเอง โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีความสมัครใจร้องขอเข้ารับราชการทหารกองประจำการได้ โดยทหารกองประจำการที่รับราชการจนครบเวลาตามที่กฎหมายกำหนด จะปลดเป็นทหารกองหนุน เป็นกำลังพลสำรองประเภทพลทหารกองหนุนตามที่กฎหมายกำหนด และมีกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร เปิดโอกาสให้ชายและหญิงที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด โดยผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหารและสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาที่กำหนด ชาย จะได้รับการนำตัวขึ้นทะเบียนกองประจำการและปลดเป็นทหารกองหนุน ได้รับการแต่งตั้งยศทหารเป็นกำลังพลสำรองประเภทนายทหารประทวนกองหนุนหรือนายทหารสัญญาบัตรกองหนุน หญิง จะได้รับการแต่งตั้งยศทหารและปลดเป็นทหารหญิงพันราชการ แต่สามารถสมัครเป็นกำลังพลสำรองหากมีคุณสมบัติตามที่กำหนด

ส่วนกำลังพลสำรองของต่างประเทศ เช่น ประเทศอิสราเอลและประเทศสิงคโปร์ จะกำหนดให้ ชายและหญิงทุกคน ที่มีอายุ 18 ปี เข้ารับราชการทหาร โดยอิสราเอลจะให้ชายบรรจุเข้ารับราชการ 3 ปี หญิง 2 ปี แล้วปลดเป็นกำลังพลสำรองจนกว่าอายุ 55 ปี (ชาย) และอายุครบ 34 ปี (หญิง) จึงพ้นราชการ ส่วนนายทหารประทวนกองหนุนได้จากพลทหารกองหนุนที่มีผลการฝึกศึกษาและผลการปฏิบัติงานดีเลื่อนฐานะขึ้นมา และนายทหารสัญญาบัตรกองหนุนนั้น ได้จากนายทหารประทวนที่ผ่านการทดสอบไอคิวและความรู้ความสามารถแล้วได้รับการคัดเลือกให้เข้าศึกษาโรงเรียนทหาร (หลักสูตร 3-5 เดือน) แล้วจึงไปเข้าโรงเรียนเหล่าที่ตนสมัครใจตามแนวทางรับราชการ ส่วนประเทศสิงคโปร์นั้น ต้องรับใช้ชาติแบบใดแบบหนึ่ง คือ ทหารประจำการ, สมาชิกกองกำลังป้องกันประชาชน หรือสมาชิกหน่วยระวังเหตุ หรือ ตำรวจพิเศษ การเข้ารับราชการทหาร หมายถึง ผู้ที่ถูกเรียกเกณฑ์เข้ารับราชการ 2 ปี แล้วปลดเป็นกำลังพลทหารกองหนุน จนถึงอายุ 34 ปี นายทหารประทวนกองหนุน เข้ารับราชการ 2 ปี 6 เดือน หลังจากหน่วยงานนั้นจะปลดเป็นทหารประทวนกองหนุนจนกระทั่งอายุ 34 ปี สำหรับผู้ที่ไม่ถูกเรียกเกณฑ์เป็นทหารประจำการ จะต้องปฏิบัติงานในหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง

แต่สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกาเน้นใช้วิธีการอาสาสมัครโดยพลทหารกองหนุนรับจากชายหรือหญิงซึ่งมีคุณสมบัติครบถ้วนเข้ารับการศึกษาขั้นต้น (ชาย 12 สัปดาห์, หญิง 8 สัปดาห์) เมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้รับการแต่งตั้งเป็นพลทหาร นายทหารประทวนกองหนุนได้จากพลทหารกองหนุนซึ่งเติบโตขึ้นไปตามแนวทางรับราชการที่กำหนดจนถึงจำลิสเอก และนายทหารสัญญาบัตรกองหนุนได้มาจากแหล่งผลิต 2 แห่ง คือนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตร Officer Candidate School (OCS) ซึ่งมีการสอนในทุกรัฐ ใช้เวลาศึกษา 2 ปี และหลักสูตร Reserve Officer Training Corps (ROTC) ใช้เวลาศึกษา 2 - 4 ปี

จะเห็นได้ว่า กิจการกำลังพลสำรองของต่างประเทศ มีการบริหารจัดการขึ้นอยู่กับปัจจัยหลักต่าง ๆ ได้แก่ ขนาดของภัยคุกคาม ขนาดของประเทศ ขนาดของประชากร และปัจจัยทางเศรษฐกิจ โดยปัจจัยที่กล่าวมาทั้งหมด จะเป็นตัวกำหนดการเข้าเป็นกำลังพลสำรอง คือโดยการใช้กฎหมายบังคับ หรือความสมัครใจ โดยการผลิตกำลังพลสำรองไทยกับต่างประเทศ มีความแตกต่างกัน และคล้ายคลึงกัน พอที่จะสรุปได้ดังนี้

ประเทศที่มีขนาดเล็ก ประชากรน้อย หรือมีการคาดการณ์ว่าอาจเกิดภัยคุกคามสูง ได้แก่ ประเทศไทย ประเทศอิสราเอล และประเทศสิงคโปร์ จะใช้กฎหมายบังคับการเข้ารับราชการทหาร แต่ไทยมีกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร เปิดโอกาสให้ชายและหญิงที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด สมัครใจเข้ารับการฝึกวิชาทหารได้ แต่แตกต่างกันที่แหล่งกำเนิดของกำลังพลสำรอง ประเทศอิสราเอลและสิงคโปร์ได้กำหนดให้ชายต้องเข้ารับราชการทหารทุกคน โดยจะต้องเป็นพลทหารกองประจำการก่อนที่จะเปลี่ยนฐานะเป็นกำลังพลสำรองประเภทนายสิบกองหนุน และนายทหารกองหนุน แต่ไทยมีกำลังพลสำรองหลัก ประเภทพลทหารกองหนุนจากพลทหารกองประจำการที่ปลดเป็นทหารกองหนุน ประเภทนายทหารประทวนกองหนุนและนายทหารสัญญาบัตรกองหนุน จากผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหาร ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร ในขณะที่ประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศมหาอำนาจ ที่มีประชากรมากและมีกองทัพขนาดใหญ่ ใช้วิธีการอาสาสมัคร โดยกำลังพลสำรองจะปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับกำลังประจำการตั้งแต่ยามปกติ และมีการฝึกวิชาทหารในสถานศึกษา คล้ายคลึงกับการฝึกวิชาทหารของไทย แต่จะใช้เวลา 4 ปี ในขณะที่ไทยใช้เวลา 3 ปี จึงสำเร็จการฝึกและเป็นนายทหารประทวนกองหนุน และ 5 ปี จึงสำเร็จการฝึกและเป็นนายทหารสัญญาบัตรกองหนุน นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยด้านงบประมาณจะเป็นตัวกำหนดระยะเวลาการฝึกความเชี่ยวชาญของกำลังพลสำรอง และลักษณะภัยคุกคามจะเป็นตัวกำหนดแนวทางการฝึกกำลังพลสำรอง ในด้านสิทธิประโยชน์พบว่า กำลังพลสำรองของต่างประเทศมีสิทธิประโยชน์ที่เป็นแรงจูงใจในการเป็นกำลังพลสำรองที่สูงกว่าไทยในทุกด้าน กำลังพลสำรองของต่างประเทศยังมีแนวทางในการรับราชการทหารในฐานะกำลังพลสำรอง หรือการรับเข้าเป็นทหารประจำการที่ชัดเจนรวมทั้งภายหลังจากปลดประจำการไปแล้วยังสามารถกลับไปประกอบอาชีพเดิมได้ ซึ่งเป็นนโยบายของรัฐบาลที่ให้สามารถกลับไปทำงานกับภาคเอกชนได้ แตกต่างจากไทยซึ่งยังไม่สามารถดำเนินการในลักษณะเช่นนี้ ทำให้การสมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหารยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการในด้านการประกอบอาชีพในภาคพลเรือนหรือภาคเอกชนได้ โดยในปัจจุบันกองทัพมีนโยบายในการส่งเสริมให้ผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหาร สอบเข้าเป็นนักเรียนทหารหรือสอบบรรจุเข้ารับราชการในกองทัพ

แนวทางการพัฒนาการผลิตกำลังพลสำรอง เพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคง

จากการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยได้ทราบถึงยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร กฎหมายว่าด้วยการกำลังพลสำรอง นโยบายและคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการฝึกวิชาทหาร ระเบียบและหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร ปัจจุบันในการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร ที่มีผลกระทบต่อแนวคิดความมั่นคง มิติด้านการทหาร การวิเคราะห์ เปรียบเทียบการฝึกวิชาทหารของไทยกับต่างประเทศ การวิเคราะห์ เปรียบเทียบกำลังพลสำรองของไทยกับต่างประเทศ และการรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายและแผนระดับชาติ ว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ นโยบายการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร ครูฝึกนักศึกษาวิชาทหาร และนักศึกษาวิชาทหาร จึงนำมาสู่แนวทางการพัฒนาการผลิตกำลังพลสำรอง เพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงได้ ดังนี้

1. การกำหนดนโยบายการฝึกวิชาทหาร

นโยบายการฝึกวิชาทหารเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร โดยเฉพาะการผลิตกำลังพลสำรอง ประเภทนักศึกษาวิชาทหาร โดยวิเคราะห์จากแนวคิดและนโยบายระดับชาติและระดับกองทัพที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.1 แนวคิดด้านความมั่นคง มิติด้านการทหาร สามารถตอบสนองหนึ่งในเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง คือ กองทัพ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนมีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคง

1.1.1 นำแนวคิดความมั่นคง มิติด้านการทหาร มาจัดทำเป็นหลักสูตรการศึกษา เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่กลุ่มเป้าหมายตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงมหาวิทยาลัย โดยนำกรณีสถานการณ์ตัวอย่างที่เกิดขึ้นจริง มาถ่ายทอดและสะท้อนให้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นอนาคตของชาติได้เข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญและบทบาทขององค์กรด้านความมั่นคงและกองทัพ ในการรักษาความมั่นคงของชาติ ซึ่งเป็นงานสำคัญให้ทุกคนในชาติอยู่รอดปลอดภัยและดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข ทั้งนี้ ความเข้าใจและความตระหนักในเรื่องดังกล่าวจะช่วยให้กลุ่มเป้าหมายมีความตระหนักและพร้อมเผชิญสถานการณ์ภัยคุกคามด้านความมั่นคง รวมถึงร่วมมือกับภาครัฐในการป้องกันและแก้ปัญหาด้านความมั่นคง

1.1.2 หน่วยงานความมั่นคงและกองทัพต้องสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาให้เป็นที่ยอมรับและได้รับการสนับสนุนจากประชาชน โดยเฉพาะความโปร่งใสในการดำเนินงาน การทุ่มเท การเสียสละ เพื่อรักษาความมั่นคงของชาติ รวมถึงการดูแลช่วยเหลือประชาชนโดยเฉพาะในสภาวะวิกฤติ ทั้งนี้ เมื่อประชาชนเกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาจะนำมาสู่การสนับสนุนและร่วมมือกับภาครัฐในการป้องกันและแก้ปัญหาด้านความมั่นคง

1.1.3 หน่วยงานความมั่นคงและกองทัพควรต้องประสานความร่วมมือกับองค์กรหรือกลไกความร่วมมือของภาคเอกชน อาทิ สภาหอการค้าไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เพื่อให้องค์กรและกลไกดังกล่าวเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ข้อมูลด้านความมั่นคงไปยังเครือข่ายสมาชิก เพื่อให้ผู้บริหารและบุคลากรในภาคธุรกิจได้มีความเข้าใจและเห็นถึงความสำคัญในการร่วมรักษาความมั่นคงของชาติ โดยต้องสะท้อนให้เห็นว่าภาคธุรกิจจะเติบโตอย่างยั่งยืนได้ ก็ต่อเมื่อประเทศต้องมีความมั่นคงและปลอดภัยเป็นพื้นฐานสำคัญ ทั้งนี้ การให้ความรู้ความเข้าใจจะช่วยให้ภาคธุรกิจและภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและความพร้อมในการร่วมมือเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงกับภาครัฐ

1.2 นโยบายการผลิตกำลังพลสำรองเพื่อตอบสนองเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ และการพัฒนากิจการกำลังพลสำรองของกองทัพบก

1.2.1 กำลังพลสำรองจัดว่าเป็นกำลังทางยุทธศาสตร์ของกองทัพ เป็นกำลังที่มีความจำเป็นในการจัดเตรียมไว้ตั้งแต่ในยามปกติ กำลังพลสำรองในระดับผู้บังคับบัญชา ประเภทนายทหารประทวนกองหนุนและนายทหารสัญญาบัตรกองหนุน ได้มาจากผู้สำเร็จการศึกษาวชิการตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร ซึ่งเป็นแหล่งที่มาหลักของกำลังพลสำรองของกองทัพ โดยกองทัพบกได้กำหนดเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ในการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เพื่อสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นพลเมืองดีที่มีคุณภาพ มีการกำหนดนโยบายการผลิตกำลังพลสำรองเพื่อตอบสนองเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ โดยการปรับปรุงหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เพื่อผลิตนักศึกษาวิชาทหารให้เป็นกำลังพลสำรองที่มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ เป็นพลเมืองและเยาวชนที่ดีสู่สังคม

1.2.2 นโยบายการพัฒนากิจการกำลังพลสำรองของกองทัพบก โดยการจัดเตรียมกำลังพลสำรองตั้งแต่ในยามปกติ ตามแนวคิดการใช้กำลังกองทัพบก ตามความเร่งด่วนและโอกาสที่จะเกิดขึ้น ตั้งแต่การใช้กำลังเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการทางทหารเพื่อความมั่นคงในสภาวะปกติ ไปจนถึงการใช้กำลังเต็มรูปแบบเพื่อการป้องกันประเทศในภาวะสงคราม มีแนวทางดำเนินการกิจการกำลังพลสำรองให้สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง สถานภาพด้านกำลังพลสำรองและด้านงบประมาณ ในด้านการผลิตกำลังพลสำรองโดยการฝึกวิชาทหาร ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร เพื่อให้เป็นกำลังพลสำรองประเภทนายทหารประทวนกองหนุนและนายทหารสัญญาบัตรกองหนุนที่มีคุณภาพ และจำนวนเพียงพอต่อความต้องการทางด้านยุทธการเป็นลำดับแรก และตามความต้องการด้านยุทธศาสตร์ควบคู่กันไป เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเยาวชนของชาติ เสริมสร้างควมมีวินัย มีความรับผิดชอบต่อความมั่นคงของชาติในฐานะกำลังพลสำรอง

2. การปรับปรุงหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร

หลักสูตรการฝึกวิชาทหารเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลกระทบต่อการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร โดยวิเคราะห์จากแนวคิดในการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกวิชาทหารให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ดังนี้

2.1 แนวทางการผลิตกำลังพลสำรองเพื่อตอบสนองเป้าหมายทางยุทธการ และนโยบายของกองทัพบกในการพัฒนางานด้านการฝึกศึกษา โดยปรับปรุงหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหาร

ให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน กองทัพบกได้กำหนดเป้าหมายทางยุทธการในการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เพื่อผลิตกำลังพลสำรองที่มีคุณภาพของกองทัพ และมีขีดความสามารถที่จะปฏิบัติการร่วมกับกำลังประจำการ ซึ่ง พล.อ. ณรงค์พันธ์ จิตต์แก้วแท้ ผบ.ทบ. ได้กำหนดนโยบายการปฏิบัติงาน การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของกองทัพ การพัฒนางานด้านการฝึกศึกษา ปรับปรุงหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยมุ่งเน้น “การเตรียมการผลิตกำลังพลสำรองที่มีคุณภาพ การสร้างเยาวชนที่ดีให้กับสังคม และการยกระดับให้เป็นเครือข่ายความร่วมมือด้านความมั่นคงอันทรงคุณค่าของกองทัพ” ซึ่งจากนโยบายดังกล่าวนี้ว่าเป็นนโยบายที่มุ่งเน้นการตอบสนองเป้าหมายทางยุทธการ นอกจากนี้ กองทัพบกได้กำหนดเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ในการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เพื่อสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นพลเมืองดีที่มีคุณภาพ ซึ่งจากนโยบายดังกล่าวนี้เป็นการตอบสนองเป้าหมายทางยุทธศาสตร์อีกทางหนึ่ง ตลอดจนมีความทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เนื่องจากการสร้างเยาวชนที่ดีให้กับสังคม และกองทัพบกตระหนักถึงคุณค่าของเยาวชนกลุ่มนี้ ว่าเป็นกลุ่มเยาวชนที่เป็นเครือข่ายความร่วมมือด้านความมั่นคง เพราะปัญหาด้านความมั่นคงของชาติในสถานการณ์ปัจจุบัน มีความเกี่ยวพันและครอบคลุมถึงกลุ่มเยาวชน จึงมีความจำเป็นที่กองทัพต้องเข้าไปมีบทบาทและหน้าที่ในการสร้างเยาวชนที่มีโอกาสมาเข้ารับการศึกษา ให้มีส่วนร่วมในการร่วมกันแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงของชาติ จากแนวทางการผลิตกำลังพลสำรองเพื่อตอบสนองเป้าหมายทางยุทธการ และนโยบายของกองทัพบกในการพัฒนางานด้านการฝึกศึกษา โดยปรับปรุงหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน นำมาสู่แนวคิดในการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร โดยการปรับปรุงการฝึกภาคที่ต้งปกติในห้องเรียน 80 ชั่วโมง มีการปรับเพิ่ม/ลดแต่ละส่วนของการเรียนตามหลักสูตร ลดสัดส่วนวิชาทหาร จากเดิมร้อยละ 70 เหลือร้อยละ 55 เพิ่มวิชาทั่วไป จากเดิมร้อยละ 30 เป็นร้อยละ 45 และการเพิ่มวิชาเรียนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ได้แก่ ประวัติศาสตร์ชาติไทย สถาบันพระมหากษัตริย์ บทบาททหารกับความมั่นคง ปฐมพยาบาล บรรเทาสาธารณภัย วิชาผู้นำ จิตอาสา แต่การฝึกภาคสนามยังคงเนื้อหาและขอบเขตการฝึกเดิม

2.2 แนวทางการพัฒนาการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร เพื่อตอบสนองนโยบายการฝึกนักศึกษาวิชาทหารของกองทัพบก ซึ่งตามคำสั่งกองทัพบก เรื่อง การฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ประจำปีการศึกษา 2564 เป็นคำสั่งมูลฐานสำหรับการพัฒนาการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ไปสู่เป้าหมายตามนโยบายการฝึกศึกษา และนโยบายการพัฒนากิจการกำลังพลสำรองของกองทัพบก ได้นำเจตนารมณ์ของผู้บังคับบัญชา คือ มุ่งเน้นการเตรียมการผลิตกำลังพลสำรองที่มีคุณภาพ การสร้างเยาวชนที่ดีให้กับสังคม และการยกระดับให้เป็นเครือข่ายความร่วมมือด้านความมั่นคงอันทรงคุณค่าของกองทัพ มากำหนดในคำสั่งดังกล่าว โดยมีแนวทางในการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร เพื่อตอบสนองนโยบายการฝึกนักศึกษาวิชาทหารของกองทัพบก ตั้งแต่การกำหนดนโยบายการฝึกนักศึกษาวิชาทหารที่สำคัญ ได้แก่ การนำหลักสูตรที่ปรับปรุงใหม่ มาดำเนินการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ปรับกระบวนการเรียนการสอนและการฝึกให้เป็นแบบ Active Learning และนำแนวทางการฝึกนักศึกษาวิชาทหารของครูฝึกนักศึกษาวิชาทหารต้นแบบ มาประยุกต์ใช้ให้ครอบคลุมทุกวิชา พัฒนาครูฝึกนักศึกษาวิชาทหารให้มีมาตรฐาน โดยยกระดับการพัฒนาคุณลักษณะของครูฝึกตาม

แนวทางของครูฝึกนักศึกษาวิชาทหารต้นแบบ ส่งเสริมให้นักศึกษาวิชาทหารทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ อันเป็นการเสริมสร้างให้มีคุณลักษณะ 8 ประการของ รต. New Gen พร้อมทั้งจัดตั้งเครือข่ายมวลชนนักศึกษาวิชาทหาร (รต.จิตอาสา) เพื่อสนับสนุนทางราชการในภารกิจพัฒนาประเทศ ช่วยเหลือประชาชนและบรรเทาสาธารณภัยตามขีดความสามารถ การเพิ่มทักษะที่จำเป็นโดยจะเน้นเรื่องภาวะผู้นำที่ต้องมีองค์ความรู้ควบคู่กับคุณธรรม จริยธรรม โดยให้เสริมการศึกษาภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสารในอนาคต มีการส่งเสริมให้นักศึกษาวิชาทหารร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ จิตอาสาพระราชทาน เพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ โครงการ Smart รต. โครงการเข้าคิว โครงการ รต.จิตอาสา โครงการ รต.จิตอาสาต้านภัยยาเสพติด โครงการ รต.ไซเบอร์ โครงการ รต.ต้นแบบนวัตกรรม โครงการ รต. Network ซึ่งแนวทางการพัฒนาการผลิตกำลังพลสำรอง โดยพัฒนาการฝึกวิชาทหารในเรื่องหลักสูตรการฝึก การดำเนินการฝึก การเสริมทักษะ และกิจกรรมของนักศึกษาวิชาทหารดังกล่าว นับว่าเป็นการตอบสนองนโยบายการฝึกนักศึกษาวิชาทหารของกองทัพบก

3. การพัฒนาครูฝึกนักศึกษาวิชาทหาร

ครูฝึกนักศึกษาวิชาทหารเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร โดยเฉพาะการพัฒนาขีดความสามารถของนักศึกษาวิชาทหารให้เป็นการผลิตกำลังพลสำรองที่มีคุณภาพของกองทัพ เพราะครูฝึกนักศึกษาวิชาเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหาร โดยวิเคราะห์จากแนวคิดของครูฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ดังนี้

3.1 นโยบายการฝึกวิชาทหาร จากการปรับเปลี่ยนหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร โดยการปรับเพิ่ม/ลดแต่ละส่วนของการเรียนตามหลักสูตร ลดสัดส่วนวิชาทหาร จากเดิมร้อยละ 70 เหลือร้อยละ 55 เพิ่มวิชาทั่วไป จากเดิมร้อยละ 30 เป็นร้อยละ 45 และการเพิ่มวิชาเรียนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ประกอบกับการปรับกระบวนการเรียนการสอนและการฝึกให้เป็นแบบ Active Learning ทำให้นักศึกษาวิชาทหารได้ปฏิบัติและมีส่วนร่วมทั้งการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม การอภิปรายถกแถลง การแก้ปัญหาตามสถานการณ์ภายใต้การทำงานเป็นทีม ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้นักศึกษาวิชาทหารเกิดความอยากเรียนรู้ ลดความน่าเบื่อหน่ายในการเรียนวิชาทหาร และมีการใช้สื่อโซเชียลมีเดียและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ประกอบการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับวัยและความสนใจของผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหารซึ่งเป็นเยาวชนที่มีความสนใจและมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีดังกล่าว จึงนับได้ว่านโยบายการฝึกวิชาทหารในปัจจุบันมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์และสถานะของผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหาร ควรมีการพัฒนาครูฝึกนักศึกษาวิชาทหารให้มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการเรียนการสอนและการฝึกแบบ Active Learning และความรู้ความเข้าใจในการใช้สื่อโซเชียลมีเดียและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน จึงจะทำให้การเรียนการสอนวิชาทหาร สามารถตอบสนองนโยบายการฝึกวิชาทหารดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม

3.2 สถานที่ฝึกวิชาทหาร ต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนการสอนแบบ Active Learning โดยนักศึกษาวิชาทหารมีการปฏิบัติและมีส่วนร่วมทั้งการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม การอภิปรายถกแถลง การแก้ปัญหาตามสถานการณ์ภายใต้การทำงานเป็นทีม ส่วนการเพิ่ม

วิชาเรียนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ได้แก่ ประวัติศาสตร์ชาติไทย สถาบันพระมหากษัตริย์ จำเป็นต้องมีห้องเรียน หรือศูนย์การเรียนรู้ที่สามารถให้นักศึกษาวิชาทหารได้เรียนรู้และปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง และสามารถนำไปปฏิบัติได้ ควรมีการปรับปรุงพัฒนาสถานที่ฝึกวิชาทหาร ให้สามารถรองรับรูปแบบการเรียนการสอนและเนื้อหาวิชาดังกล่าว อาทิเช่น อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ โปรเจคเตอร์ ระบบทีวีวงจรปิด ระบบเครื่องขยายเสียง สัญญาณอินเทอร์เน็ต เป็นต้น เพื่อใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งจะทำให้ครูฝึกนักศึกษาวิชาทหารสามารถใช้ความรู้ที่มีอยู่มาจัดการเรียนการสอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 อารูดยุทโธปกรณ์และเครื่องช่วยฝึก กระบวนการเรียนการสอนแบบ Active Learning เป็นการเรียนการสอนที่นักศึกษาวิชาทหารมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ควรมีอารูดยุทโธปกรณ์หรือเครื่องช่วยฝึกประกอบการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม เพื่อให้นักศึกษาวิชาทหารได้เรียนรู้จนเกิดความเข้าใจและสามารถปฏิบัติ ซึ่งอารูดยุทโปกรณ์และเครื่องช่วยฝึกจะต้องมีความทันสมัยและเพียงพอกับจำนวนนักศึกษาวิชาทหารที่เข้ารับการฝึก จึงจะให้นักศึกษาวิชาทหารเกิดความสนใจและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน และทำให้ครูฝึกนักศึกษาวิชาทหารสามารถใช้อุปกรณ์และเครื่องช่วยฝึกเพื่อประกอบการเรียนการสอนได้อย่างทั่วถึงกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหาร

3.4 การสนับสนุนครูฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับครูฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ซึ่งมีผลกระทบต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ ควรมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนและการสนับสนุนในส่วนที่เกี่ยวข้อง เริ่มจากการให้ความสำคัญกับการฝึกวิชาทหาร โดยพิจารณาคัดเลือกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฝึกวิชาทหารโดยตรง ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในสภาพแวดล้อมของการฝึกวิชาทหาร ซึ่งแตกต่างจากการฝึกทหารกองประจำการ หรือการฝึกกำลังพลประจำการ มีความเข้าใจในจิตวิทยาวัยรุ่น การสนับสนุนความเจริญก้าวหน้าในการรับราชการของครูฝึกนักศึกษาวิชาทหาร อาทิเช่น การเลื่อนครองตำแหน่งสูงขึ้น บำเหน็จประจำปี เป็นต้น การสนับสนุนสิ่งอุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวกให้ตามความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนมีผลโดยตรงในการพัฒนาครูฝึกนักศึกษาวิชาทหารให้มีขวัญและกำลังใจ และเป็นการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่

4. การปรับปรุงพัฒนาองค์ประกอบในการฝึกวิชาทหาร

องค์ประกอบในการฝึกวิชาทหารเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการฝึกวิชาทหารให้บรรลุผลตามนโยบายการฝึกวิชาทหาร และเป็นไปตามระเบียบและหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่กำหนด โดยวิเคราะห์จากแนวคิดของครูฝึกนักศึกษาวิชาทหารและนักศึกษาวิชาทหาร ดังนี้

4.1 สถานที่ฝึกวิชาทหาร ต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนการสอนแบบ Active Learning โดยนักศึกษาวิชาทหารมีการปฏิบัติและมีส่วนร่วมทั้งการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม การอภิปรายถกแถลง การแก้ปัญหาตามสถานการณ์ภายใต้การทำงานเป็นทีม ส่วนการเพิ่มวิชาเรียนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ได้แก่ ประวัติศาสตร์ชาติไทย สถาบันพระมหากษัตริย์ จำเป็นต้องมีห้องเรียน หรือศูนย์การเรียนรู้ที่สามารถให้นักศึกษาวิชาทหารได้เรียนรู้และปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง และสามารถนำไปปฏิบัติได้ ควรมีการปรับปรุงพัฒนาสถานที่ฝึกวิชาทหาร

ให้สามารถรองรับรูปแบบการเรียนการสอนและเนื้อหาวิชาดังกล่าว อาทิเช่น อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ โปรเจคเตอร์ ระบบทีวีวงจรปิด ระบบเครื่องขยายเสียง สัญญาณอินเทอร์เน็ต เป็นต้น เพื่อใช้ในการเรียนการสอน ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนวิชาทหารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหารเกิดความสนใจในการเรียน และทำให้ครูฝึกนักศึกษาวิชาทหารสามารถจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามแผนบทเรียนที่กำหนด

4.2 ระยะเวลาการฝึกวิชาทหาร การฝึกวิชาทหารในแต่ละชั้นปีจะมีระยะเวลาการฝึกศึกษาภาคปกติ จำนวน 80 ชั่วโมง ซึ่งจะมีแบบการฝึกวิชาทหารที่แตกต่างกันตามความเหมาะสมกับจำนวนนักศึกษาวิชาทหารและความพร้อมของหน่วยฝึกวิชาทหารในการจัดการฝึกวิชาทหาร ซึ่งในปัจจุบันมีการฝึกวิชาทหารตามเนื้อหาวิชาตามหลักสูตรการฝึกวิชาทหารมีเวลาเหมาะสมและเพียงพอสำหรับนักศึกษาวิชาทหาร โดยในสถานะของผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหาร หรือนักศึกษาวิชาทหาร เป็นนักเรียน นักศึกษา ที่อยู่ในวัยศึกษาที่จะต้องทำการศึกษาในสถาบันการศึกษาด้วย แต่การฝึกวิชาทหารมีความจำเป็นในการใช้เวลากิจกรรม เพื่อให้ให้นักศึกษาวิชาทหารได้ศึกษาดูงาน หน่วยทหาร และแหล่งเรียนรู้ที่มีประโยชน์ รวมถึงการร่วมกิจกรรมที่แสดงออกถึงความเสียสละเพื่อส่วนรวม ความมีจิตอาสา โดยมีความต้องการใช้เวลาเพิ่มขึ้นจากเวลาในการฝึกศึกษาที่กำหนดในภาคปกติ อาทิเช่น การใช้เวลาการดำเนินกิจกรรมนอกเหนือจากตารางการฝึกการฝึกตามความเหมาะสม เป็นต้น โดยระยะเวลาการฝึกวิชาทหารดังกล่าว จำนวน 80 ชั่วโมง นักศึกษาวิชาทหารทุกคนต้องปฏิบัติตามระเบียบที่กำหนด ส่วนเวลาการร่วมกิจกรรมนอกเหนือจากเวลาการฝึกศึกษาภาคปกตินั้น ให้เป็นไปตามความสมัครใจของนักศึกษาวิชาทหาร

4.3 อารุญชุปุโรปกรณ์และเครื่องช่วยฝึก กระบวนการเรียนการสอนแบบ Active Learning เป็นการเรียนการสอนที่นักศึกษาวิชาทหารมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ควรมีอารุญชุปุโรปกรณ์หรือเครื่องช่วยฝึกประกอบการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม เพื่อให้ให้นักศึกษาวิชาทหารได้เรียนรู้จนเกิดความเข้าใจและสามารถปฏิบัติ ซึ่งอารุญชุปุโรปกรณ์และเครื่องช่วยฝึกจะต้องมีความทันสมัยและเพียงพอกับจำนวนนักศึกษาวิชาทหารที่เข้ารับการฝึก จึงจะทำให้ให้นักศึกษาวิชาทหารเกิดความสนใจและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน และทำให้ครูฝึกนักศึกษาวิชาทหารสามารถใช้อุปกรณ์และเครื่องช่วยฝึกเพื่อประกอบการเรียนการสอนได้อย่างทั่วถึงกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหาร ทั้งนี้ เพื่อเป็นการตอบสนองแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพครูฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ให้ครูฝึกนักศึกษาวิชาทหารทำหน้าที่เป็นโค้ชหรือผู้กระตุ้นให้นักศึกษาวิชาทหารมีความสนใจที่จะศึกษา

4.4 งบประมาณ นับเป็นสิ่งจำเป็นในการสนับสนุนการฝึกวิชาทหาร เพื่อผลิตกำลังพลสำรอง เพราะการฝึกวิชาทหารให้บรรลุตามนโยบายการฝึกวิชาทหาร และหลักสูตรการฝึกวิชาทหารตามที่กำหนด จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนงบประมาณที่พอเพียงในการจัดการฝึกวิชาทหารให้เหมาะสมสอดคล้องกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหาร การจัดหาอารุญชุปุโรปกรณ์และเครื่องช่วยฝึก และการจัดกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการฝึกวิชาทหาร กองทัพบกควรให้ความสำคัญกับการฝึกวิชาทหาร โดยให้การสนับสนุนงบประมาณการฝึกวิชาทหาร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทาง

ยุทธการในการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เพื่อผลิตกำลังพลสำรองที่มีคุณภาพของกองทัพ และมีขีดความสามารถที่จะปฏิบัติการร่วมกับกำลังประจำการ ตลอดจนเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ในการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เพื่อสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นพลเมืองดีที่มีคุณภาพ

4.5 การสนับสนุนการฝึกวิชาทหาร เนื่องจากจำนวนผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหารในแต่ละชั้นปีมีจำนวนมาก เกินขีดความสามารถของหน่วยฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ประกอบกับปัญหาความขาดแคลนครูฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ทำให้จำนวนครูฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ต่อจำนวนนักศึกษาวิชาทหารไม่เป็นไปตามอัตราส่วนที่กำหนด หน่วยฝึกนักศึกษาวิชาทหาร จึงมีความจำเป็นในการขอรับการสนับสนุนการฝึกจากหน่วยทหารในพื้นที่ โดยขอรับการสนับสนุนครูฝึกเป็นบุคคล หรือแบ่งมอบให้เป็นสถานีฝึก หรือแบ่งยอดนักศึกษาวิชาทหารให้ทำการฝึก และการเสริมสร้างประสบการณ์ให้กับนักศึกษาวิชาทหารโดยการไปศึกษาดูงานหน่วยทหารต่าง ๆ ดังนั้น หน่วยทหารทุกหน่วยควรให้ความสำคัญกับการฝึกวิชาทหาร และให้การสนับสนุนการฝึกวิชาทหารกับหน่วยฝึกวิชาทหารในพื้นที่ เพื่อให้การฝึกวิชาทหารดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุเป้าหมายตามนโยบายการฝึกศึกษาและนโยบายการพัฒนากิจการกำลังพลสำรองของกองทัพ

5. การพัฒนาแรงจูงใจในการฝึกวิชาทหาร

แรงจูงใจในการฝึกวิชาทหารเป็นปัจจัยพื้นฐานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหาร ในการสมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหาร จนสำเร็จการฝึกวิชาทหารตามหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร โดยวิเคราะห์จากแนวคิดของผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหาร ดังนี้

5.1 ทศนคติในการฝึกวิชาทหาร ผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหารมีทศนคติในการสมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหารโดยภาพรวม แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่สมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหารด้วยความสมัครใจ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีใจรักและมีความต้องการเข้ารับการฝึกวิชาทหาร โดยจะให้ความร่วมมือในการเข้ารับการฝึกวิชาทหาร การร่วมโครงการหรือกิจกรรมการฝึกวิชาทหาร มีการแต่งกายที่ดีเพื่อรักษาภาพลักษณ์ของนักศึกษาวิชาทหารที่มีต่อสาธารณชน จนถึงมีความต้องการในการเข้ารับราชการทหารเพื่อเป็นกำลังพลประจำการ และกลุ่มที่เข้ารับการฝึกวิชาทหารโดยความต้องการของผู้ปกครองเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง เนื่องจากในการสมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหาร ผู้ปกครองต้องการให้บุตรเข้ารับการฝึกวิชาทหาร ด้วยเหตุผลที่ผู้ปกครองต้องการให้บุตรพ้นภาระในการรับราชการทหาร เพราะเมื่อสำเร็จการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่ 3 จะได้รับการนำตัวขึ้นทะเบียนกองประจำการและปลดเป็นทหารกองหนุน โดยได้รับการยกเว้นการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ส่งผลให้ผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหารกลุ่มนี้ไม่มีความพร้อมทางร่างกายและจิตใจในการเข้ารับการฝึกวิชาทหารตั้งแต่เริ่มต้น ซึ่งทศนคติในการฝึกวิชาทหารดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการฝึกวิชาทหารเพื่อผลิตกำลังพลสำรองของกองทัพ ดังนั้น หากต้องการพัฒนาการผลิตกำลังพลสำรอง จึงมีความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนทศนคติในการเข้ารับการฝึกวิชาทหาร ทั้งในส่วนของผู้ปกครองและผู้สมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหาร มิใช่เพียงเพื่อให้พ้นภาระในการรับราชการทหารเท่านั้น แต่เป็นโอกาสในการได้รับการฝึกวิชาทหาร ได้รับการปลูกฝังระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความมีจิตอาสา

อุดมการณ์ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของเยาวชนของชาติ และการรับใช้ชาติในฐานะกำลังพลสำรองต่อไปในอนาคต

5.2 โครงการหรือกิจกรรมการฝึกวิชาทหาร เป็นการปลูกจิตสำนึกให้นักศึกษาวิชาทหารมีอุดมการณ์ความรักสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม มีความเสียสละ สร้างความมีน้ำใจ มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าแสดงออก ทำความดีเพื่อส่วนรวม และสังคมนอบข้าง ทำให้รู้เท่าทันเทคโนโลยีและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ รวมถึงเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อสาธารณชน จึงนับได้ว่าโครงการหรือกิจกรรมการฝึกวิชาทหาร เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร เพื่อตอบสนองเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ในการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เพื่อสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นพลเมืองดีที่มีคุณภาพได้อย่างแท้จริง จึงควรกำหนดโครงการหรือกิจกรรมการฝึกวิชาทหารเพื่อให้เยาวชนที่มีโอกาสมาเข้ารับการฝึกวิชาทหารได้รับการปลูกจิตสำนึกและเสริมสร้างให้เป็นพลเมืองดีที่มีคุณภาพของชาติ อันจะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงของชาติต่อไป

5.3 สิทธิของผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหาร เป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งในการสมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหาร ซึ่งผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหารในแต่ละชั้นปีจะได้รับสิทธิตามที่กฎหมายกำหนด โดยเฉพาะการได้รับการยกเว้นการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ซึ่งถือเป็นปัจจัยหลักในการสมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหาร ส่วนปัจจัยรองด้านอื่น ๆ สำหรับผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหาร ได้แก่ การได้รับคะแนนเพิ่มพิเศษในการสอบเข้าโรงเรียนทหาร วิทยาลัยพยาบาลเหล่าทัพ และการสอบบรรจุเข้ารับราชการในกองทัพบก ดังนั้น หากต้องการพัฒนาการผลิตกำลังพลสำรอง จึงมีความจำเป็นในการพัฒนาแรงจูงใจในการฝึกวิชาทหาร โดยการเพิ่มสิทธิของผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหารให้มีโอกาสในการสอบเข้าโรงเรียนทหาร วิทยาลัยพยาบาลเหล่าทัพ และการสอบบรรจุเข้ารับราชการในกระทรวงกลาโหม เหล่าทัพอื่นนอกจากกองทัพบก นอกเหนือจากสิทธิตามกฎหมายที่กำหนด

5.4 ประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกวิชาทหาร ในส่วนของผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหาร ทำให้เป็นผู้ที่มีบุคลิกสง่างาม มีลักษณะผู้นำ มีสุขภาพและร่างกายแข็งแรง ห่างไกลยาเสพติด มีความอดทน มีระเบียบวินัย รู้หน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม มีจิตอาสา มีความรักและเสียสละเพื่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นประโยชน์โดยตรงต่อผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหาร ในส่วนของสังคมส่วนรวมหรือประเทศชาติ เป็นการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นพลเมืองดีที่มีคุณภาพ อันเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้น ประโยชน์ที่ได้นับจากการฝึกวิชาทหาร จึงเป็นแรงจูงใจในการฝึกวิชาทหารที่ส่งผลดีต่อทั้งส่วนบุคคลและสังคมส่วนรวม ซึ่งควรแสวงหาประโยชน์ในการพัฒนาการผลิตกำลังพลสำรอง

สรุป

กิจการกำลังพลสำรองของต่างประเทศ มีการบริหารจัดการขึ้นอยู่กับปัจจัยหลักต่าง ๆ ได้แก่ ขนาดของภัยคุกคาม ขนาดของประเทศ ขนาดของประชากร และปัจจัยทางเศรษฐกิจ จะเป็นตัวกำหนดการเข้าเป็นกำลังพลสำรอง คือโดยการใช้กฎหมายบังคับหรือความสมัครใจ โดยการผลิตกำลังสำรองของไทยกับต่างประเทศ มีความแตกต่างและคล้ายคลึงกัน ประเทศที่มีขนาดเล็ก ประชากรน้อย หรือมีการคาดการณ์ว่าอาจเกิดภัยคุกคามสูง จะใช้กฎหมายบังคับการเข้ารับราชการทหาร แต่ไทยมีกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร เปิดโอกาสให้ชายและหญิงที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด สมัครใจเข้ารับการฝึกวิชาทหารได้ ความแตกต่างกันที่แหล่งกำเนิดของกำลังพลสำรองต่างประเทศกำหนดให้ชายต้องเข้ารับราชการทหารทุกคน โดยจะต้องเป็นพลทหารกองประจำการ ก่อนที่จะเปลี่ยนฐานะเป็นกำลังพลสำรองประเภทนายสิบกองหนุน และนายทหารกองหนุน แต่ไทยมีกำลังพลสำรองหลัก ประเภทพลทหารกองหนุนจากพลทหารกองประจำการที่ปลดเป็นทหารกองหนุน ประเภทนายทหารประทวนกองหนุนและนายทหารสัญญาบัตรกองหนุน จากผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหาร ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร ในขณะที่ประเทศมหาอำนาจที่มีประชากรมากและมีกองทัพขนาดใหญ่ ใช้วิธีการอาสาสมัคร โดยกำลังพลสำรองจะปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับกำลังประจำการ ตั้งแต่ยามปกติ และมีการฝึกวิชาทหารในสถานศึกษา คล้ายคลึงกับการฝึกวิชาทหารของไทย ปัจจัยด้านงบประมาณจะเป็นตัวกำหนดระยะเวลาการฝึกความเชี่ยวชาญของกำลังพลสำรอง และลักษณะภัยคุกคามจะเป็นตัวกำหนดแนวทางการฝึกกำลังพลสำรอง ในด้านสิทธิประโยชน์ กำลังพลสำรองของต่างประเทศมีสิทธิประโยชน์ที่เป็นแรงจูงใจในการเป็นกำลังพลสำรองที่สูงกว่าไทยในทุกด้าน กำลังพลสำรองของต่างประเทศยังมีแนวทางในการรับราชการทหารในฐานะกำลังพลสำรอง หรือการรับเข้าเป็นทหารประจำการที่ชัดเจน รวมทั้งภายหลังจากปลดประจำการไปแล้ว แตกต่างจากไทยซึ่งยังไม่สามารถดำเนินการในลักษณะเช่นนี้ ถึงแม้จะมีกฎหมายว่าด้วยกำลังพลสำรอง เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการกิจการกำลังพลสำรองก็ตาม ทำให้การสมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหารยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของกำลังพลสำรองในด้านการประกอบอาชีพได้ โดยในปัจจุบันมีเพียงกองทัพเท่านั้นที่มีนโยบายในการส่งเสริมให้ผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหาร สอบเข้าเป็นนักเรียนทหารหรือสอบบรรจุเข้ารับราชการในกองทัพ

แนวทางการพัฒนาการผลิตกำลังพลสำรอง เพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร เพื่อให้กำลังพลสำรองซึ่งมีแหล่งที่มาจากผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหารมีคุณภาพตามที่กองทัพต้องการ จึงมีความเกี่ยวข้องตั้งแต่ระดับนโยบายลงมาจนถึงระดับปฏิบัติ ได้แก่ การกำหนดนโยบายการฝึกวิชาทหาร ให้มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกันตั้งแต่แนวคิดด้านความมั่นคง มิติด้านการทหาร ที่รองรับยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง แผนและนโยบายระดับกองทัพบกที่เกี่ยวข้องกับการผลิตกำลังพลสำรองตลอดจนกิจการกำลังพลสำรอง เพื่อใช้ในการกำหนดนโยบายการฝึกวิชาทหาร การปรับปรุงหลักสูตรการฝึกวิชาทหารให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อตอบสนองนโยบายการฝึกนักศึกษาวิชาทหารของกองทัพบก การพัฒนาครูฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหาร เพื่อพัฒนาครูฝึกนักศึกษาวิชาทหาร

ให้มีขวัญและกำลังใจและเป็นการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ การปรับปรุงพัฒนาองค์ประกอบในการฝึกวิชาทหาร เพื่อให้การจัดการฝึกวิชาทหารบรรลุผลตามนโยบายการฝึกวิชาทหาร และเป็นไปตามระเบียบและหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่กำหนด และการพัฒนาแรงจูงใจในการฝึกวิชาทหารที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหาร เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหารมีความพร้อมทางร่างกายและจิตใจในการเข้ารับการฝึกวิชาทหาร อันจะนำมาซึ่งการผลิตกำลังพลสำรอง เพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการผลิตกำลังพลสำรอง เพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล จำนวน 37 นาย ประกอบด้วย สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ จำนวน 1 นาย กรมยุทธการทหารบก จำนวน 1 นาย หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน จำนวน 2 นาย ศูนย์การศึกษานักศึกษาวิชาทหาร จำนวน 1 นาย โรงเรียนรักษาดินแดน ศูนย์การศึกษานักศึกษาวิชาทหาร จำนวน 2 นาย ตัวแทนครูฝึกนักศึกษาวิชาทหารสังกัดโรงเรียนรักษาดินแดน ศูนย์การศึกษานักศึกษาวิชาทหาร จำนวน 10 นาย ตัวแทนนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 3 จำนวน 10 นาย และชั้นปีที่ 5 จำนวน 10 นาย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัย ได้ผลจากแบบสัมภาษณ์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูล ทำให้ได้ข้อสรุปโดยมีรายละเอียด ดังนี้

สรุป

จากวัตถุประสงค์ในการวิจัย สามารถแยกออกได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยในการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมาย ว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร ที่มีผลกระทบและเชื่อมโยงต่อแนวคิดความมั่นคง มิติด้านการทหาร โดยผลจากการวิจัย ปัจจัยในการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหาร ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร ได้แก่ นโยบายการฝึกวิชาทหาร เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร โดยเฉพาะการผลิตกำลังพลสำรอง ประเภทนักศึกษาวิชาทหาร นโยบายการฝึกวิชาทหารในปัจจุบันมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงของชาติ ตลอดจนยังคงมุ่งเน้นการผลิตกำลังพลสำรองที่มีคุณภาพ หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลกระทบต่อการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร โดยมีการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกวิชาทหารให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน การปรับหลักสูตรการฝึกวิชาทหารโดยการปรับลดวิชาทหาร จากเดิม ร้อยละ 70 ลงเหลือร้อยละ 55 และเพิ่มวิชาทั่วไป จากเดิมร้อยละ 30 เป็นร้อยละ 45 ที่เน้นการเสริมสร้างอุดมการณ์ ความรักชาติ ความมีจิตอาสา การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ รวมทั้งได้ปรับปรุงวิธีการสอนให้เหมาะสมกับนักศึกษาวิชาทหาร ซึ่งเป็นเยาวชน Gen Z มีความเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและการสื่อสารโดยใช้โทรศัพท์มือถือในการค้นคว้าหาความรู้ และต้องการแสดงความคิดเห็นในระหว่างการเรียนรู้ มีการปรับวิธีการสอนเป็นแบบ Active Learning โดยมีครูฝึกนักศึกษาวิชาทหารเป็นผู้ชี้แนะวิธีค้นคว้าหาความรู้ผ่านกิจกรรมหรือเครื่องช่วยฝึกที่หลากหลาย ให้นักศึกษา

วิชาทหารแสดงออกบนพื้นฐานของหลักวิชาการ และสรุปผลการเรียนรู้ร่วมกัน นับว่ามีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหาร ระยะเวลาการฝึกวิชาทหาร ปัจจุบันการฝึกวิชาทหารตามเนื้อหาวิชาตามหลักสูตรการฝึกวิชาทหารมีเวลาเหมาะสมและเพียงพอสำหรับนักศึกษาวิชาทหาร โดยในสถานะของผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหาร หรือนักศึกษาวิชาทหาร เป็นนักเรียน นักศึกษาที่อยู่ในวัยศึกษา ที่จะต้องศึกษาในสถาบันการศึกษาด้วย แต่การฝึกวิชาทหารมีความจำเป็นในการใช้เวลากิจกรรม เพื่อให้ให้นักศึกษาวิชาทหารได้ศึกษาดูงาน ณ หน่วยทหาร และแหล่งเรียนรู้ที่มีประโยชน์ รวมถึงการร่วมกิจกรรมที่แสดงออกถึงความเสียสละเพื่อส่วนรวม ความมีจิตอาสา โดยมีความต้องการใช้เวลาเพิ่มขึ้นจากเวลาในการฝึกศึกษาที่กำหนดในภาคปกติ ครูฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร โดยเฉพาะการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรอง ปัจจุบันมีการจัดรูปแบบครูฝึกต้นแบบ เพื่อให้การฝึกวิชาทหารเป็นไปในแนวทางและรูปแบบเดียวกัน มีการพัฒนาประสิทธิภาพครูฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ให้ครูฝึกนักศึกษาวิชาทหารทำหน้าที่เป็นโค้ชหรือผู้กระตุ้นให้นักศึกษาวิชาทหารมีความสนใจที่จะศึกษา รวมทั้งครูฝึกนักศึกษาวิชาทหารต้องพัฒนาตนเองให้มีความทันสมัย มีความรู้เท่าทันเทคโนโลยีที่ใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนตามกระบวนการสอนรูปแบบใหม่ สถานที่ฝึกวิชาทหาร มีผลต่อประสิทธิภาพในการฝึกวิชาทหาร โดยสถานที่ฝึกวิชาทหารต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับรูปแบบการฝึกศึกษา ทำให้นักศึกษาวิชาทหารได้เรียนรู้และปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและสามารถนำไปปฏิบัติได้ อาวุธยุทโธปกรณ์และเครื่องช่วยฝึก ต้องมีอาวุธยุทโธปกรณ์หรือเครื่องช่วยฝึกประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้นักศึกษาวิชาทหารได้เรียนรู้จนเกิดความเข้าใจและสามารถปฏิบัติ ซึ่งอาวุธยุทโธปกรณ์และเครื่องช่วยฝึกจะต้องมีความทันสมัยและเพียงพอกับจำนวนนักศึกษาวิชาทหารที่เข้ารับการฝึก จึงจะทำให้นักศึกษาวิชาทหารเกิดความสนใจและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน สิทธิของผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหาร เป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งในการสมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหาร ซึ่งผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหารในแต่ละชั้นปีจะได้รับสิทธิตามที่กฎหมายกำหนด กองทัพบกได้มีการปรับปรุงให้ผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหารได้รับสิทธิเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจในการสมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหาร ตลอดจนเพื่อเป็นการเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการผลิตกำลังพลสำรอง ให้มีผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่ 3 ถึง 5 มากขึ้น มิใช่เพียงเพื่อมาสมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่ 3 ให้สำเร็จการฝึกวิชาทหาร และได้รับสิทธิตามที่กฎหมายกำหนด ปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาวิชาทหาร ได้แก่ ปัจจัยด้านงบประมาณ นับเป็นสิ่งจำเป็นในการสนับสนุนการฝึกวิชาทหาร เพื่อผลิตกำลังพลสำรองที่มีคุณภาพ ต้องได้รับการสนับสนุนงบประมาณที่พอเพียงในการจัดการฝึกวิชาทหารให้เหมาะสม สอดคล้องกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหาร การจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์และเครื่องช่วยฝึก และปัจจัยจากสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด โดยเฉพาะสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ ไวรัสโคโรนา-19 ซึ่งการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร ได้รับผลกระทบโดยตรงจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคดังกล่าว เนื่องจากความจำเป็นในการปฏิบัติ

ตามมาตรการควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาด ทำให้การจัดการฝึกวิชาทหารต้องมีการจัดการฝึกภายใต้มาตรการและแนวทางการจัดการฝึกภายใต้วิถีใหม่ (New Normal) ที่กองทัพบกกำหนด อันส่งผลกระทบต่อการศึกษาทหาร ทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอน วิธีการเรียนการสอน และด้านงบประมาณ

2. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหาร ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร เพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

โดยผลจากการวิจัย ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงมีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญคือประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสถานะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย เอกရာชอธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งหนึ่งในเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง คือ กองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคง ซึ่งกำลังพลสำรองหลักของกองทัพ ที่มาจากผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหาร ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร โดยการผลิตกำลังพลสำรอง เพื่อให้ได้กำลังพลสำรองที่มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคง

กองทัพบกได้ให้ความสำคัญกับการฝึกวิชาทหาร โดยผู้บัญชาการทหารบกได้กำหนดนโยบายการปฏิบัติงาน ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพกองทัพ การพัฒนางานด้านการฝึกศึกษา โดยปรับปรุงหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยมุ่งเน้นการเตรียมกำลังพลสำรองที่มีคุณภาพ การสร้างเยาวชนที่ดีให้กับสังคม และการยกระดับให้เป็นเครือข่ายความร่วมมือด้านความมั่นคงอันทรงคุณค่าของกองทัพ สอดรับกับการเตรียมความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคง โดยมีแนวทางการพัฒนาการผลิตกำลังพลสำรอง เพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง โดยการฝึกวิชาทหาร ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร เพื่อให้กำลังพลสำรองซึ่งมีแหล่งที่มาจากผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหารมีคุณภาพตามที่กองทัพต้องการ มีความเกี่ยวข้องตั้งแต่ระดับนโยบายลงมาจนถึงระดับปฏิบัติ ได้แก่ การกำหนดนโยบายการฝึกวิชาทหาร ให้มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกันตั้งแต่แนวคิดด้านความมั่นคง มิติด้านการทหาร ที่รองรับยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง แผนและนโยบายระดับกองทัพบกที่เกี่ยวข้องกับการผลิตกำลังพลสำรองตลอดจนกิจการกำลังพลสำรอง เพื่อใช้ในการกำหนดนโยบายการฝึกวิชาทหาร การปรับปรุงหลักสูตรการฝึกวิชาทหารให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อตอบสนองนโยบายการฝึกนักศึกษาวิชาทหารของกองทัพบก การพัฒนาครูฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้เข้ารับการศึกษาวิชาทหาร เพื่อพัฒนาครูฝึกนักศึกษาวิชาทหารให้มีขวัญและกำลังใจและเป็นการสร้างแรงจูงใจ

ในการปฏิบัติหน้าที่ การปรับปรุงพัฒนาองค์ประกอบในการฝึกวิชาทหาร เพื่อให้การจัดการฝึกวิชาทหาร บรรลุผลตามนโยบายการฝึกวิชาทหารและเป็นไปตามระเบียบและหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่กำหนด และการพัฒนาแรงจูงใจในการฝึกวิชาทหาร ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหาร เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหารมีความพร้อมทางร่างกายและจิตใจในการเข้ารับการฝึกวิชาทหาร เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร เพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่า การผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร เพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง เป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องตั้งแต่ระดับนโยบายลงมาจนถึงระดับปฏิบัติ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการสมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหารและเป็นกำลังพลสำรองต่อไปในอนาคต จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาการผลิตกำลังพลสำรองอย่างต่อเนื่องให้สอดคล้องกับสถานการณ์ตามช่วงเวลา โดยควรดำเนินการดังนี้

1. การนำแนวคิดความมั่นคง มิติด้านการทหาร มาสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่เด็กและเยาวชน โดยนำกรณีสถานการณ์ตัวอย่างที่เกิดขึ้นจริง มาถ่ายทอดและสะท้อนให้เข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญและบทบาทขององค์กรด้านความมั่นคงและกองทัพ ในการรักษาความมั่นคงของชาติ ซึ่งเป็นงานสำคัญให้ทุกคนในชาติอยู่รอดปลอดภัยและดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข ทั้งนี้ ความเข้าใจและความตระหนักในเรื่องดังกล่าวจะช่วยให้เด็กและเยาวชนมีความตระหนักและพร้อมเผชิญสถานการณ์ภัยคุกคามด้านความมั่นคง รวมถึงร่วมมือกับภาครัฐในการป้องกันและแก้ปัญหาด้านความมั่นคง

2. การกำหนดนโยบายการผลิตกำลังพลสำรองเพื่อตอบสนองเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ โดยการปรับปรุงหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ตามช่วงเวลา เพื่อผลิตนักศึกษาวิชาทหารให้เป็นกำลังพลสำรองที่มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ เป็นพลเมืองและเยาวชนที่ดีสู่สังคม และการกำหนดนโยบายการพัฒนากิจการกำลังพลสำรองของกองทัพบกให้สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง เพื่อให้ได้กำลังพลสำรองที่มีคุณภาพ และจำนวนเพียงพอต่อความต้องการทางด้านยุทธการเป็นลำดับแรก และตามความต้องการด้านยุทธศาสตร์ควบคู่กันไป เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเยาวชนของชาติ เสริมสร้างควมมีวินัย มีความรับผิดชอบต่อความมั่นคงของชาติในฐานะกำลังพลสำรอง

3. การปรับปรุงหลักสูตรการฝึกวิชาทหารให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ตามช่วงเวลา โดยการปรับเพิ่ม/ลดแต่ละส่วนของการเรียนตามหลักสูตร ในวิชาทหาร และวิชาทั่วไปให้เหมาะสม ตลอดจนการเพิ่มวิชาเรียนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ การปรับกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวัยและความสนใจของผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหารซึ่งเป็นเยาวชน

4. การสนับสนุนงบประมาณ อาวุธยุทโธปกรณ์และเครื่องช่วยฝึก ให้พอเพียงในการจัดการฝึกวิชาทหารให้เหมาะสมสอดคล้องกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหาร การให้ความสำคัญกับการฝึกวิชาทหาร โดยการสนับสนุนงบประมาณการฝึกวิชาทหาร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางยุทธการในการฝึกวิชาทหาร เพื่อผลิตกำลังพลสำรองที่มีคุณภาพของกองทัพ และมีขีดความสามารถที่จะปฏิบัติการร่วมกับกำลังประจำการ ตลอดจนเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ในการฝึกวิชาทหาร เพื่อสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพ

5. การพัฒนาแรงจูงใจในการฝึกวิชาทหาร โดยการปรับเปลี่ยนทัศนคติในการเข้ารับการฝึกวิชาทหาร ทั้งในส่วนของผู้ปกครองและผู้สมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหาร มิใช่เพียงเพื่อให้พ้นภาระในการรับราชการทหารเท่านั้น แต่เป็นโอกาสในการได้รับการฝึกวิชาทหาร และการรับใช้ชาติในฐานะกำลังพลสำรองต่อไปในอนาคต การเพิ่มสิทธิของผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหารให้มีโอกาสในการสอบเข้าโรงเรียนทหาร วิทยาลัยพยาบาลเหล่าทัพ และการสอบบรรจุเข้ารับราชการในกระทรวงกลาโหม เหล่าทัพอื่นนอกจากกองทัพบก นอกเหนือจากสิทธิตามที่กฎหมายกำหนด

6. การกำหนดแนวทางในการรับราชการทหารของกำลังพลสำรองหรือการรับเข้าเป็นทหารประจำการที่ชัดเจน ภายหลังพ้นจากการเป็นกำลังพลสำรอง รวมทั้งการกำหนดแนวทางให้กำลังพลสำรองสามารถกลับไปประกอบอาชีพเดิม โดยกลับไปทำงานกับภาคพลเรือนหรือภาคเอกชนตามแนวทางด้านกำลังพลสำรองของต่างประเทศ ซึ่งจะทำให้การสมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหารสามารถตอบสนองความต้องการในด้านการประกอบอาชีพให้กับกำลังพลสำรอง นอกเหนือจากการส่งเสริมให้ผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหารสอบเข้าเป็นนักเรียนทหารหรือสอบบรรจุเข้ารับราชการในกองทัพ โดยควรดำเนินการวิจัยในเรื่องดังกล่าวในการวิจัยครั้งต่อไป

บรรณานุกรม

หนังสือ

- กฤษดา เขียววัฒนสุข. หลักการจัดการและองค์การ. กรุงเทพฯ : ทริปเพิล กรุ๊ป จำกัด. 2560.
- กิจจา บานชื่น และ กณิกนันต์ บานชื่น. หลักการจัดการ. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น, 2559.
- ณัฐพันธ์ เขจรนันท์. พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น, 2551.
- ทิตยา สุวรรณชฎ. สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2527.
- ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. องค์การแห่งความรู้จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ : รัตนไตร, 2548.
- ปิยะฉัตร จารุธีรศาสตร์. การจัดการความรู้. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2557.
- พลอย สืบวิเศษ. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ : บทเรียนแบบองค์รวมผลการประยุกต์ใช้กับแนวคิดที่หลากหลาย. กรุงเทพฯ : รัตนไตร, 2561.
- มงคลชัย วิริยะพินิจ. รวมแนวคิดหลากหลายมุมมององค์การแห่งการเรียนรู้และการจัดการความรู้ภาควิชาการ. กรุงเทพฯ : ส่องสยาม, 2556.
- ยุรพร ศุทธรัตน์. องค์การเพื่อการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ : แอคทีฟ พรินท์, 2553.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : ไทยอนุเคราะห์ไทย, 2526.
- รัตติกโร จิตรไกรสร. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ : ศูนย์การเรียนรู้และผลิตสิ่งพิมพ์ระบบดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 2559.
- รัตนา ดวงแก้ว. การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในประมวลสาระการสอนชุด วิชานโยบาย การวางแผน และการพัฒนาคุณภาพการศึกษา. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2557
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. การบริหารจัดการและการบริหารการพัฒนาขององค์กรตาม รัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ. กรุงเทพฯ : นิติตธรรม, 2548.
- สมชาย นำประเสริฐชัย. การจัดการความรู้. กรุงเทพฯ : วีพรินท์, 2558.
- สมยศ นาวิการ. ทฤษฎีองค์การ. พิมพ์ครั้งที่ 4, กรุงเทพฯ : บรรณกิจ, 2544.
- สุธินี ฤกษ์ขำ. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หลักการและการประยุกต์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557.
- สุธี ขวัญเงิน. หลักการจัดการ. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น, 2559.

วารสารและหนังสือพิมพ์

- ดรัณ ยูทรวงษ์สุข, พลเอก. “การปฏิรูประบบกำลังสำรองของกองทัพไทย”. วารสารเกษมบัณฑิต. 14 (2), กรกฎาคม – ธันวาคม 2556. หน้า 59 – 73.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

- คเชนทร์ อาจคุ้มวงษ์. “การพัฒนาระบบการฝึกวิชาทหารของนักศึกษาวิชาทหาร”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยการทัพบก, 2555.
- ทวีพูล रिมสาคร. “แนวทางการพัฒนาการฝึกนักศึกษาวิชาทหารให้มีประสิทธิภาพ”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 2563.
- ทිරัศม์ชญา พิพัฒน์เพ็ญ และคณะ. “การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผล การปฏิบัติราชการของเทศบาลนครสงขลา”. รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, 2557.
- บรรลือศักดิ์ ทัยสุวรรณ, พันเอก. “การพัฒนาระบบกำลังสำรองของกองทัพบก”. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, มหาวิทยาลัยบูรพา, 2548.
- ยุทธชัย เทียรทอง, พลตรี. “การพัฒนากิจการฝึกนักศึกษาวิชาทหารให้เป็นกำลังสำรองแห่งชาติที่มีประสิทธิภาพ”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 2560.
- โยธิน ไพรพนานนท์, ว่าที่ร้อยเอก. “การพัฒนากำลังพลสำรองของกองทัพบกไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร มหาวิทยาลัยรามคำแหง”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2547.
- วันชนะ กลั่นพรมสุวรรณ, พันโท. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารการฝึกนักศึกษาวิชาทหารในกองทัพบกไทย”. คุชฎินิพนธ์ครุศาสตรคุชฎินิพนธ์, สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 2554.
- สังเวียน เจริญจันทร์. “การพัฒนากำลังพลสำรอง”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 2540.
- สัมพันธ์ ชนะวรรณ. “แนวทางการพัฒนาการฝึกนักศึกษาวิชาทหารในการเป็นกำลังสำรองเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 2552.
- สุภาพร อาศ. “แนวทางการพัฒนาการฝึกนักศึกษาวิชาทหารของศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหาร มณฑลทหารบกที่ 13”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาความมั่นคงศึกษา, ส่วนบัณฑิตศึกษา โรงเรียนเสนาธิการทหารบก, 2558.

กฎหมาย

- “ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยกิจการกำลังพลสำรอง พ.ศ. 2559”, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 133 ตอนพิเศษ 237 ง, 17 ตุลาคม 2559, หน้า 57 – 76.
- “นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2562 – 2565”, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 136 ตอนที่ 124 ก, 22 พฤศจิกายน 2562, หน้า 1 – 15.
- “พระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ. 2558”, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 132 ตอนที่ 127 ก, 30 ธันวาคม 2558, หน้า 5 – 14.

“พระราชบัญญัติส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร พ.ศ. 2503”, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 31 ตอนที่ 31 พ, 13 เมษายน 2503, หน้า 31 – 35.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

กองทัพบก. “คำสั่งที่ 123/2564 เรื่อง การฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ประจำปีการศึกษา 2564”. ลงวันที่ 18 มีนาคม 2564.

ณัฐสุมณ ลักขิกาวราสิริ และ สุนันทา มุลทา. “Professor Dr.Frederick”. รายงานวิชาองค์การ และการจัดการ โครงการบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (ส.ป.ท.) รุ่นที่ 20 มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์, 2555.

หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน. “ระเบียบและหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร สำหรับนักศึกษาวิชาทหารชั้น ปีที่ 1 – 5 พ.ศ.2549” อัดสำเนา, 2549.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

โชคชัย อาษาสนา. “ทฤษฎี X และทฤษฎี Y ของแมคเกรเกอร์”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : [https://www.gotoknow.org/posts/448611%20%20%20%20%20%20\(10, 2555.](https://www.gotoknow.org/posts/448611%20%20%20%20%20%20(10,2555)

เฉลิมเกียรติ แก้วหอม. “แนวความคิด ทฤษฎีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : [http://sukanrat.blogspot.com/2012/09/blog-post_804.html?m=1, 2555.](http://sukanrat.blogspot.com/2012/09/blog-post_804.html?m=1,2555)

“ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : [https://www.krupatom.com/มาสโลว์/330/จิตวิทยาการศึกษา, 2563.](https://www.krupatom.com/มาสโลว์/330/จิตวิทยาการศึกษา,2563)

“ทฤษฎี อี-อาร์-จี (ERG Theory)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : [https://sites.google.com/site/salxuththrnphakh8/thvsdi-xi-xar-ci-erg-theory, 2563.](https://sites.google.com/site/salxuththrnphakh8/thvsdi-xi-xar-ci-erg-theory,2563)

Greedisgoods. “ERG คืออะไร? ทฤษฎีความต้องการ ERG”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : [https://greedisgoods.com/erg-คือ, 2562](https://greedisgoods.com/erg-คือ,2562)

ภาคผนวก

ผนวก ก

แบบคำถามในการสัมภาษณ์

หัวข้อวิจัย “แนวทางการพัฒนาการผลิตกำลังพลสำรองเพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติ
ด้านความมั่นคง”

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

ตำแหน่งปัจจุบัน.....

สังกัดหน่วยงาน.....

การศึกษา.....

ตอนที่ 2 แนวคิดด้านความมั่นคง มิติด้านการทหาร สามารถตอบสนองหนึ่งในเป้าหมาย
ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง คือ กองทัพ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนมีความพร้อม
ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคง

**หัวข้อวิจัย “แนวทางการพัฒนาการผลิตกำลังพลสำรองเพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติ
ด้านความมั่นคง”**

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

ตำแหน่งปัจจุบัน.....

สังกัดหน่วยงาน.....

การศึกษา.....

**ตอนที่ 2 นโยบายการผลิตกำลังพลสำรองเพื่อตอบสนองเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ และการพัฒนา
กิจการกำลังพลสำรองของกองทัพบก**

**หัวข้อวิจัย “แนวทางการพัฒนาการผลิตกำลังพลสำรองเพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติ
ด้านความมั่นคง”**

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

ตำแหน่งปัจจุบัน.....

สังกัดหน่วยงาน.....

การศึกษา.....

**ตอนที่ 2 แนวทางการผลิตกำลังพลสำรองเพื่อตอบสนองเป้าหมายทางยุทธการ และนโยบายของ
กองทัพบกในการพัฒนางานด้านการฝึกศึกษา โดยปรับปรุงหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารให้มี
ความทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน**

**หัวข้อวิจัย “แนวทางการพัฒนาการผลิตกำลังพลสำรองเพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติ
ด้านความมั่นคง”**

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

ตำแหน่งปัจจุบัน.....

สังกัดหน่วยงาน.....

การศึกษา.....

**ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาการผลิตกำลังพลสำรอง โดยการฝึกวิชาทหาร ตามกฎหมายว่าด้วย
การส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร เพื่อตอบสนองนโยบายการฝึกนักศึกษาวิชาทหารของกองทัพบก**

หัวข้อวิจัย “แนวทางการพัฒนาการผลิตกำลังพลสำรองเพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคง”

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

ตำแหน่งปัจจุบัน.....

สังกัดหน่วยงาน.....

การศึกษา.....

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อครูฝึกนักศึกษาวิชาทหาร และปัญหาข้อขัดข้อง

1. นโยบายและหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร
2. ปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลกระทบต่อครูฝึกนักศึกษาวิชาทหาร
 - 2.1 นโยบายการฝึกวิชาทหาร
 - 2.2 สถานที่ฝึกวิชาทหาร
 - 2.3 อารุขุทโธปกรณ์และเครื่องช่วยฝึก
 - 2.4 การสนับสนุนครูฝึกนักศึกษาวิชาทหาร
3. ปัญหาข้อขัดข้องในการฝึกวิชาทหาร

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาการฝึกวิชาทหาร

1. ภาพลักษณ์ของนักศึกษาวิชาทหารที่มีต่อสาธารณชน
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมการฝึกวิชาทหาร เช่น โครงการ รด. จิตอาสา, โครงการ รด.Cyber, โครงการ รด.ต้นแบบนวัตกรรม, โครงการ รด. Network เป็นต้น
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับ รด. New Gen
4. แนวทางการพัฒนาการฝึกวิชาทหาร เพื่อผลิตกำลังพลสำรองของกองทัพ
5. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

หัวข้อวิจัย “แนวทางการพัฒนาการผลิตกำลังพลสำรองเพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคง”

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

ตำแหน่งปัจจุบัน.....

สังกัดหน่วยงาน.....

การศึกษา.....

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อแรงจูงใจในการฝึกวิชาทหาร และปัญหาข้อขัดข้อง

- 1.นโยบายและหลักสูตรการฝึกวิชาทหารในปัจจุบัน
2. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อแรงจูงใจในการฝึกวิชาทหาร
 - 2.1 ทักษะคิดในการฝึกวิชาทหาร
 - 2.2 โครงการหรือกิจกรรมการฝึกวิชาทหาร
 - 2.3 สิทธิของผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหาร
 - 2.4 ประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกวิชาทหาร

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาการฝึกวิชาทหาร

1. ภาพลักษณ์ของนักศึกษาวิชาทหารที่มีต่อสาธารณชน
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมการฝึกวิชาทหาร เช่น โครงการ รด. จิตอาสา, โครงการ รด.Cyber, โครงการ รด.ต้นแบบนวัตกรรม, โครงการ รด. Network เป็นต้น
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับ รด. New Gen
4. แนวทางการพัฒนาการฝึกวิชาทหาร เพื่อผลิตกำลังพลสำรองของกองทัพ
5. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	พลตรี คณพล บำรุงเมือง
วัน เดือน ปีเกิด	8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2508
การศึกษา	ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ปริญญาโท บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรหลักประจำ ชุดที่ 75 วิทยาลัยการทัพบก หลักสูตรหลักประจำ ชุดที่ 55 Psychological Operations Officer Course, Instructor Training Course, Civil Affairs Course. US Army John F. Kennedy Special Warfare Center and School. Australian and Military Familiarisation Course. Defence International Training Centre. Overseas Joint Warfare Course. Australian Defence Force Centre. Command and Staff Operations Law Course. Asia Pacific Centre for Military Law
ประวัติการทำงานโดยย่อ	พ.ศ. 2547 – 2548 หัวหน้ากอง ศูนย์การกำลังสำรอง พ.ศ. 2548 – 2549 อาจารย์หัวหน้าแผนก โรงเรียนรักษาดินแดน ศูนย์การกำลังสำรอง พ.ศ. 2549 – 2555 รองผู้อำนวยการกอง หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน พ.ศ. 2555 – 2560 ผู้อำนวยการกอง หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน พ.ศ. 2560 – 2561 เสนาธิการศูนย์การนักศึกษาวิชาทหาร พ.ศ. 2561 – 2563 รองเสนาธิการหน่วยบัญชาการรักษาดินแดน
ตำแหน่งปัจจุบัน	เสนาธิการหน่วยบัญชาการรักษาดินแดน